

H.C. Andersen

En undersøgelse af H.C. Andersens
kulturelle betydninger i USA

i USA

SDU

H.C. Andersen Centret
Institut for Kulturvidenskaber
Syddansk Universitet

H.C. Andersen i USA

En undersøgelse af H.C. Andersens kulturelle betydninger i USA

H.C. ANDERSEN CENTRET

Videnskabelig assistent Sara Bruun Jørgensen

Specialkonsulent Anne Høgedal

Faglig vejleder Professor Johs. Nørregaard

Frandsen

Forside: Silhuet af H.C. Andersen, klippet af

Jørgen Klubien

Rapporten er printet hos Print & Sign, SDU

Rapport til H.C. Andersen Fonden, Odense.
Afrapporteret oktober 2020, udgivet juli 2021

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1 H.C. Andersen i USA.....	3
Projektets sigte	4
Teori og metode	5
Undersøgelhedsdesign	6
Kapitel 2 H.C. Andersens blik på USA	9
Amerika som forestillingsbillede	9
Poesiens Amerika.....	10
Udvandringen til Amerika.....	14
Andersen og havet.....	15
H.C. Andersens berømmelse i Amerika.....	17
Medieskabte samtidsfortællinger om H.C. Andersen i USA.....	21
Opsummering - H.C. Andersens blik på USA.....	26
Kapitel 3 USA's blik på H.C. Andersen	28
Den institutionaliserede Andersen.....	28
H.C. Andersen som kulturelt minde og samlingspunkt.....	28
H.C. Andersen i Skandinaviske Studier	38
H.C. Andersen i den amerikanske grundskole	48
Forskning i H.C. Andersen	53
Filmatisering af H.C. Andersens liv og forfatterskab	59
Færdigproducerede Andersen-inspirerede filmadaptioner	59
Ufærdige Andersen-inspirerede filmadaptioner	70
H.C. Andersen og Walt Disney Animation Research Library	70
Opsummering – Den institutionaliserede Andersen.....	89
Befolkningens H.C. Andersen.....	91
Kvantitativ spørgeundersøgelse.....	91
Respondenternes basisinformationer	92
Respondenternes kendskab til H.C. Andersen	95
Kvalitativ spørgeundersøgelse – fokusgruppeinterviews	100
Kapitel 4 Konkluderende bemærkninger	114
Kulturturisme	114
Formidlingssamarbejder.....	117
Vidensturisme.....	120
Bibliografi.....	122
Bilag 1	124
Bilag 2	132

Kapitel 1

H.C. Andersen i USA

H.C. Andersen blev født i 1805, blot femogtyve år efter Amerikas Forenede Stater opnåede uafhængighed og de forhenværende tretten britiske kolonier løsrev sig fædrelandet. USA var en ung nation, som mange europæere tog interesse i, mens Andersen voksede op, men det var først i en voksen alder, at det nye land Amerika på den anden side af Atlanterhavet vækkede hans interesse. Det kommer blandt andet til udtryk i de mange brevvekslinger og samtaler, han havde med de af sine relationer, der enten befandt sig i Amerika eller havde besøgt landet. Særligt de betroede brevveninder Henriette Wulff (1804-1858) og Henriette Hanck (1807-1846) var i brevvekslinger med Andersen flittige til at berette om oplevelser på den anden side af Atlanten, ligesom Andersens amerikanske forlagsredaktør Horace E. Scudder (1838-1902), holdt Andersen opdateret om modtagelsen af de oversatte værker i Amerika.

Andersen nåede aldrig selv til Amerika, men nærmede sig på sin vis alligevel gennem forestillingsbilleder af og tanker om, hvordan livet i det nye land måtte være. Andersens forståelse var især baseret på observationer af de mange immigranter, der forlod Europa i 1800-tallet og han gjorde sig forestillinger om, hvilken skæbne der mon ventede dem, som søgte lykken i Amerika. Men også datidens ide om Amerika som mulighedernes land, hvor man kunne begynde forfra, influerede Andersens blik på landet. Det inspirerede blandt andet til en lille, om end betydningsfuld samling af værker, som Andersen skrev i årene 1836-1861. Andersens reception af Amerika er ikke kun at finde i forfatterskabet og brevvekslinger, men også i de mange dagbogsnotater, hvor han beskriver udvandringen til Amerika, korrespondancen med de venner og bekendte som befinder sig i det nye land og ikke mindst hans egen berømmelse i landet.

I nærværende rapport tager vi afsæt i H.C. Andersen i USA. Vi undersøger, hvordan Andersen influerer og inspirerer amerikansk kultur, litteratur, undervisning, formidling og forskning. Fortællingen om H.C. Andersen og USA er mangefacetteret og nuanceret, hvorfor vi fokuserer på forskellige nedslag, hvormed det bliver muligt at vise eksempler på, hvordan Andersen tildeles mening og betydning i specifikke kulturelle kontekster. Blandt andet spiller Andersen som kulturelt minde og samlingspunkt en rolle i de dansk-amerikanske samfund, hvor han dyrkes i en national

kontekst som symbol på Danmark og danskhed. Ligeså har Andersen influeret den amerikanske filmindustri, hvor hans liv og forfatterskab har været og er inspiration til talrige filmadaptioner, heriblandt Disneys verdenssucces *Den lille havfrue* fra 1989. Men Andersen er også kimen til en række ufærdige filmatiseringer, der i form af tegninger og skitser ligger hengemt i Disneys kunstneriske arkiver og kan dateres tilbage til 1930'erne. Desuden er Andersen til stede i dele af den amerikanske befolknings hverdagsliv, hvor han værdislades og tildeles forskellige kulturelle betydninger på tværs af stater og lokale forankringer. Der er altså ikke kun tale om én enkelt version eller reception af Andersen i USA. Alligevel er der noget særlig amerikansk på spil, når Andersen tildeles mening og betydning i USA, hvilket denne rapport har til formål at udfolde.

Projektets sigte

I 2019 nedsatte H.C. Andersen Centret ved Syddansk Universitet en projektgruppe, der havde som mål at undersøge fænomenet H.C. Andersen i USA. Projektgruppen bestod af professor Johs. Nørregaard Frandsen, forskningsansvarlig, videnskabelig assistent Sara Bruun Jørgensen, ansvarlig for udførelse af research, gennemførelse af interviews og udarbejdelse af rapport samt projektkoordinator Anne Høgedal. Projektet løb fra den 1. marts 2019 til den 1. oktober 2020. Projektet blev finansieret af H.C. Andersen Fonden i Odense og blev rammesat gennem to af fondens hovedspor; *Forskning i H.C. Andersens betydning (nationalt og) internationalt*, og *Udvikling af kulturturisme med udspring i H.C. Andersen*. Derudover indgik projektgruppen dels et samarbejde med tre kandidatstuderende fra American Studies ved Syddansk Universitet, der var tilknyttet projektet i november 2019, dels et samarbejde med en amerikansk MA-studerende fra DIS Copenhagen, som var tilknyttet projektet i februar 2020.

H.C. Andersen Centrets forskere har tidligere foretaget lignende videnskabelige undersøgelser af H.C. Andersens betydning i hhv. Kina, Rusland, Italien og Portugal støttet af H.C. Andersen Fonden. I forbindelse med projektet *H.C. Andersen i Italien* blev der udviklet et undersøgelsesdesign, som også dannede rammen i projektet *H.C. Andersen i Portugal* – og vil gøre det i undersøgelsen af *H.C. Andersen i USA*. Det fælles undersøgelsesdesign gør det muligt at genanvende et teoretisk grundlag for lignende undersøgelser i andre lande og styrke sammenligninger på tværs af undersøgelserne.

Det overordnede sigte for projektet er at skabe overblik over hvorvidt og hvordan H.C. Andersen er til stede i USA. Med afsæt heri undersøges eksisterende forestillinger og kulturelle betydninger, som tildeles Andersen og hans forfatterskab. Derudover er det hensigten, at projektets undersøgelser skal danne grundlag for videreudvikling af kulturturisme relateret til H.C. Andersen samt skabe et netværk af personer og ressourcer, der vil være nyttige i forbindelse med fremtidige forsknings- og turismeprojekter. Med andre ord er intentionen ikke at finde frem til nye mulige forståelser af Andersen som historisk, biografisk person eller forfatter men snarere at undersøge, hvad der er på spil, når Andersen tildeles betydning i USA.

Teori og metode

Undersøgelsen er udført på et kulturvidenskabeligt grundlag og på baggrund af eksisterende forskning, som er foretaget i H.C. Andersen Centrets regi. Projektet formidles i en faglig, videnskabelig rapport, som er skrevet på baggrund af vores undersøgelser af H.C. Andersens kulturelle betydninger i USA.

Kulturbegreb og metode

Lektor Anne Klara Bom, har i ph.d.-afhandlingen *Vores allesammens H.C. Andersen – Diskursteoretiske analyser af kulturfænomenet H.C. Andersen og dets aktuelle betydninger lokalt, nationalt og globalt* (2014) udviklet et teoretisk blik på Andersen, der gør det muligt at indkredse ”hvad der er på spil, når H.C. Andersen tildeles betydning og værdi som kulturelt fænomen i forskellige kulturelle kontekster.” (18). Analyserne i afhandlingen er bygget op omkring et kulturbegreb, der modsat mere statiske forståelser af kultur medfører en dynamisk forståelse af kultur som en scene, hvor ideologiske strukturer og kulturelle processer hænger sammen og gensidigt konstituerer hinanden. Individet er i den forstand ikke (udelukkende) et produkt af nogle samfundsmæssige strukturer. Det er i højere grad, som Bom skriver, konteksten, der er konstituerende for individets artikulationer og handlinger. Der foregår således en vekselvirkning mellem individet og konteksten, en forhandling, hvor fænomenet H.C. Andersen kontinuerligt tildeles betydninger. Præmissen er, at kulturelle processer kan sættes i forbindelse med det underliggende ideologiske grundlag, der formodes at motivere dem til at begynde med – antagelsen er, at det flygtige og prestigefyldte begreb kultur i sig selv bliver en kampplads for ideologiske strømninger, der forsøger

at opnå kulturelt hegemoni (overherredømme) ved netop at definere sig selv som en kultur eller kulturbærere. I tilfældet ”H.C. Andersen i USA” er dette interessant, fordi vi netop via de tilegnelser af Andersen, der er foregået i USA, vil danne os et billede af de kulturelle kontekster, der på den ene eller den anden måde har haft indflydelse på indlejringen af ham i amerikansk kultur.

Hvad der er særligt vigtigt i denne sammenhæng, er at disse kulturelle kontekster er multiple, flydende og selvmodsigende. Vi forventer derfor ikke at finde ind til dén amerikanske Andersen, hvis man med den forventning mener en logisk, sammenhængende, overordnede forestilling om Andersen og hans forfatterskab. **Vi forventer i højere grad at finde adskillelige Andersener, der tilsammen danner et fragmentarisk, komplekst og formentligt også selvmodsigende billede af, hvordan Andersen optræder i amerikansk kultur.** Det er altså interessant for os at se på samspillet mellem H.C. Andersen, hans værker og den amerikanske kultur, idet vi ikke betragter nogen af delene som statiske eller hegemoniske. Det er ikke givet, hvad H.C. Andersen er, ligesom det ikke tages for givet, at der findes én amerikansk kultur, der kan sættes i bestemt form og defineres som ”kulturen i USA”. På den baggrund formoder vi, at der i en undersøgelse af fænomenet H.C. Andersen i USA, vil findes adskillelige divergerende forestillinger om, hvad både Andersen og amerikansk kultur er, og det er forhandlingsfeltet imellem disse, vi er interesserede i at kaste lys over. For at undersøge dette forhandlingsfelt anlægger vi et dobbelt blik: Andersens blik på USA og USA’s blik på Andersen. Det er altså ikke blot hensigten at danne os et billede af, hvad Amerikanernes reception af Andersen kan sige os om ham, men ligeså at undersøge Andersens reception af amerikanere og USA.

Undersøgelsesdesign

I projektets begyndelse blev følgende undersøgelsesdesign videreudviklet og formuleret med inspiration fra projekterne i Italien og Portugal:

Projektet vil undersøge fænomenet H.C. Andersens kulturelle betydninger i USA gennem et todelt sigte; H.C. Andersens blik på USA og USA’s blik på H.C. Andersen.

1: *H.C. Andersens blik på USA:*

- *Amerika som forestillingsbilleder*

Hvordan beskriver og forstår Andersen USA? Hvordan er amerikansk kultur repræsenteret hos Andersen? På hvilke måder har USA og amerikansk kultur inspireret Andersen?

2: *USA's blik på H.C. Andersen:*

- *Den institutionaliserede Andersen*

Hvordan er Andersen repræsenteret i amerikansk kultur? På hvilke måder har Andersen inspireret og influeret amerikansk kultur og litterære traditioner? Hvilke forskningstraditioner er der omkring Andersen? Hvordan er hans liv og værk til stede inden for undervisningssystemet? Hvordan er hans liv og værk til stede i den amerikanske filmindustri?

- *Befolkningens Andersen*

Hvordan tager den enkelte amerikaner ejerskab over Andersen? Hvordan er Andersen til stede i hverdagen, og er han overhovedet det? Hvilke betydninger tildeles Andersen af den almene amerikaner i dag?

Det første punkt *Amerika som forestillingsbilleder* er undersøgt gennem studier og læsning af Andersens værker, dagbogsnotater, brevvekslinger (alle breve tilgået via H.C. Andersen Centrets brevdatabase) mellem Andersen og hans danske og amerikanske relationer, samtidige amerikanske avisartikler og dansk sekundærlitteratur, der beskæftiger sig med H.C. Andersen og USA. Det andet punkt *Den institutionaliserede Andersen* er undersøgt gennem studier og læsning af relevante publikationer, amerikanske og dansk-amerikanske avisartikler og sekundærlitteratur, der beskæftiger sig med Andersen og Amerika, samt interviews med amerikanske forskere og nøglepersoner. Det tredje punkt *Befolkningens Andersen* er undersøgt gennem en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse, to kvalitative fokusgrupper og en række interviews.

Projektets produkt består i etableringen af et netværk af personer og ressourcer, det indsamlede empiriske materiale og denne rapport. Disse elementer danner fundamentet for H.C.

Andersen Centrets vurdering af, hvor man kan sætte ind i en eventuel videreudvikling af kulturturismen omkring H.C. Andersen både i USA og overfor et amerikansk publikum i Danmark.

Kapitel 2

H.C. Andersens blik på USA

Undersøgelsens første sigte er at redegøre for H.C. Andersens blik på USA, hvor vi vil vise eksempler på, hvordan Andersen tildelte USA og amerikansk kultur mening og betydning. I de følgende afsnit vil vi med afsæt i dagbøger, breve, forfatterskabet, samtidige amerikanske avisartikler og sekundærlitteratur eksemplificere Andersens betragtninger og reception af landet, som forblev forestillingsbilleder, til trods for, at han til tider gav udtryk for et ønske om at rejse dertil.

Amerika som forestillingsbilleder

”Skade, at Amerika ligge skal så langt herfra!” Sådan lyder den afsluttende strofe i begge vers til visen *Brødre, meget langt herfra* (1836), som H.C. Andersen skrev teksten til i forbindelse med teaterstykket *Festen på Kenilworth*. Stykket blev opført på Det Kgl. Teater og C.E.F. Weyse skrev musik til.

Brødre, meget langt herfra,
over saltens vande,
rejser sig Amerika
med de gyldne strande,
det er der Fugl Fønix bor:
guld og sølv på marken gror,
og i skovens skygge
stegte duer bygge.
Hvor frydeligt!
Gud, hvor det er nydeligt!
Skade, at Amerika
ligge skal så langt herfra!

Der går solen aldrig ned,
stegt er hver kastanje,
der er alting kærlighed,
kilderne champagne.
Gi'r man der sit hjerte hen,
får man straks to, tre igen,
og på mark og enge
blomstrer der kun penge.
Hvor frydeligt!
Gud, hvor det er nydeligt!
Skade, at Amerika ligge skal så
langt herfra!

(Sangene i *Festen på
Kenilworth* af H.C.
Andersen 1836)

Denne humoristiske vise beskriver et fantastisk Amerika, som ligger langt fra Danmark, hvor der er gyldne strande og hvor det mytiske fabeldyr Fugl Fønix bor. Iflg. litteraturhistoriker

Erik Dal (1968), er visen et udtryk for samtidens "[...] Cockaigne concept of this distant, free, and adventurous country." (1968:2). Fønix er et symbol på genfødsel – og refererer til Amerika som 'mulighederne land', hvor man kan begynde forfra. Denne konceptualisering af Amerika havde afgørende betydning for, hvorfor mange europæere immigrerede til Amerika i 1800-tallet. I *Brødre, meget langt herfra* skildrer Andersen et drømmebillede, som mange udvandrere dyrkede, hvor "der er guld og sølv på markerne og pengene vokser som blomster på mark og eng". Visen har desuden været sunget meget blandt danske immigranter i USA, mens der i Danmark kun er strofen "Skade, at Amerika ligge skal så langt herfra!" tilbage i vores kollektive hukommelse som et sprogligt bonmot.

Andersen kan dog næppe have haft stor viden om Amerika, da han skrev teksten til visen i en alder af blot 21 år (Dal 1968:2). Teksten må snarere være forankret i Andersens forestillingsbilleder om landet, samtidens fortællinger om udvandrerne og den førnævnte kulturelle konceptualisering af Amerika.

Poesiens Amerika

H.C. Andersen refererer til Amerika på forskellig vis, men særligt én beskrivelse er gennemgående, og det er *Poesiens Amerika*. I et brev til den svenske forfatter C.V.A. Strandberg henviser Andersen til sin første biografi *Levnedsbogen* (1832) og skriver med forhåbning om at nå "Poesiens Amerika"

See det er grumme megen Glæde og Erkjendelse jeg i den senere Tid har nydt, læs min Biographie og Du vil finde jeg har kjæmpet mod mangan haard Søe, der komme vel nogle endnu, men Fregatten gaaer nok, Seilene ud! paa svensk og tydsk Kyst brænder i det mindste Erkjendelsens Fyr, som jo ogsaa tændes i Hjemmet, Gud giv mig Kraft og Lykke, saa naaer jeg vel til Poesiens - Amerika! (brevdatabasen d. 6. maj 1840)

I ovenstående brev var Andersen blot 35 år gammel, men som årene gik aftog hans begær efter at besøge Amerika, i takt med at hans skræk for søen voksede. Det gjorde dog ikke hans interesse for poesiens land mindre. For Andersen var poesien et tilbagevendende tema gennem hele livet, og i digtet *Poesien* fra 1849 skriver Andersen:

Der er et herligt Land,
Det kaldes Poesien!
Det naaer i Himlen op,
Det rummes i en Rosenknop,
Og Hjerte-Melodien
Boer paa dets grønne Strand

(Uddrag fra Poesien 1849)

For Andersen står poesi som det skønne, det kunstneriske og virkelig geniale. I digtet bruger Andersen begrebet som en metafor for det guddommelige og i andre sammenhænge som metafor for den naturvidenskabelige udvikling, der fandt sted i 1800-tallet. Dette er blandt andet tilfældet i rejseskildringen *I Sverrig* (1851), hvor Andersen i bogens epilog ”Poesiens Californien” skriver, ”Vor tid er Opdagelsernes Tid – ogsaa Poesien har sit nye Californien.” (Andersen 2003:133). Litteraturhistoriker Mogens Brøndsted (1918-2006) lavede i 1967 en analyse af ”Poesiens Californien” i tidsskriftet *Danske Studier*, som ifølge Dal (1968) opklarer den ellers subtile og komplekse karakter i teksten. Brøndsted beskriver, hvorledes epilogen fuldfører den ringformede komposition i bogen, hvor begyndelseskapitlerne beskriver teknikkens sejr og digtningens opståen af kundskaben, som bliver forenet i kapitlet om ”Poesiens Californien”

[...] hvor mødet med det teknificerede og industrielle Sverige resulterer i et nyt program for den rejsende poet [H.C. Andersen]. Det anskueliggørende billede tages fra den ny verden Amerika, hvor de kaliforniske guldårer fornylig var opdaget: **Poesiens Californien er nutidens videnskabelige opdagelser, menneskeåndens indtrængen i naturens løndomme.** Ved at inspireres heraf kan det Skønne så at sige indgå kemisk forbindelse med det Sande (Brøndsted 1967:33).

Det er netop forbindelsen mellem datidens videnskabelige opdagelser og menneskeåndens indtrængen i naturen, som fascinerer og inspirerer Andersen, hvilket ”Poesiens Californien” bliver et udtryk for i flere værker. Californien er for Andersen mulighedernes land med hengemte skatte, som selv en digter kan finde inspiration i.

Men i Poesien er alt det Største og Herligste fundet og vundet!” Siger den syngende Poet. ”Lykkelig hver, der fødtes i tidligere Tider! Der var der endnu mangt et Land at opdage, Poesiens rige Guld laa som Ærtset, der skinner frem af Jordfladen!”

Tal ikke saa! Lykkelig er Du, Digter, der fødes i Vor Tid! Du arver alle de herlige Skatte, som dine Forgængere gav Verden, Du lærer af dem, at kun det Sande er evigt, det Sande i Naturen og Mennesket. (I Sverrig 2003:133).

H.C. Andersen skrev også *Det nye Aarhundredes Musa* i 1861, hvor Californien endnu engang beskrives som det sted, hvorfra ny inspiration kommer.

En deilig Foraars-Morgen kommer hun [Det Nye Århundredes Musa] paa Locomotivets Drage brusende gennem Tunneler og over Viaducter, eller hen over det bløde, stærke Hav, paa den pustende Delphin, eller gennem Luften paa Montgolfiers Fugl Rok og daler ned i Landet, hvorfra hendes Guddoms Røst første Gang skal hilse Menneskeslægten. Hvor? Er det fra Columbus's Fund, Frihedslandet, hvor de Indfødte bleve et jaget Vildt og Afrikanerne Trældyr, Landet, hvorfra vi hørte Sangen om "Hiawatha"? Er det fra Antipodernes Verdensdeel, Guldklumpen i Sydhavet, Modsætningernes Land, hvor vor Nat er Dag og sorte Svaner synge i Mimose Skove? Eller fra Landet hvor Memnons-Støtten klang og klinger, men vi ikke forstode Sangens Sphinx i Ørkenen. Er det fra Steenkuls-Øen, hvor Shakspeare er Herskeren fra Elisabeths Tid? Er det fra Tycho Brahes Hjem, hvor han ikke taaltes, eller fra Californiens Eventyr-Land, hvor Wellingtontræet løfter sin Krone som Verdens-Skovens Konge.

(Uddrag fra *Det Nye Aarhundredes Musa*, 1861)

Andersen beskriver Amerika som frihedslandet, trods dét at afrikanere slavegøres. "Er det fra Columbus's Fund, Frihedslandet, hvor de Indfødte bleve et jagtet Vildt og Afrikanerne Trældyr". Det er den hvide mands frihed, som Andersen henviser til, men også en poetisk frihed gennem formuleringen "[...] fra Californiens Eventyr-Land, hvor Wellingstontræet løfter sin Krone som Verdens-Skovens Konge. Andersens referencer til Californien rummer både det eventyrlige, det guddommelige og det skønne med henvisning til den teknologiske udvikling.

Ligeledes omhandler historien *Om Aartusinder* fra 1853 Andersens egne forudsigelser for de rejsemuligheder, der venter fremtidens generationer. Andersen var som nævnt fascineret af teknologi og videnskab, og beskriver nærmest "Amerikas unge slægt" som rumvæsner, der kommer på "dampens vinger igennem luften hen over verdenshavet". Hvad Andersen ikke vidste var, at nogle af disse forestillingsbilleder om fremtidens transportmuligheder skulle blive til virkelighed langt før end om årtusinder.

Ja, om Aartusinder komme de paa Dampens Vinger igjennem Luften hen over Verdenshavet! Amerikas unge Beboere gjæste det gamle Europa. De komme til Mindesmærkerne her og til de da synkende Stæder, saaledes som vi i vor Tid drage til Syd-Asiens hensuldrende Herligheder. Om Aartusinder komme de!

Themsen, Donau, Rhinen rulle endnu; Montblanc staaer med Sneetop, Nordlysene skinne over Nordens Lande, men Slægt paa Slægt er Støv, Rækker af Øieblikkets Mægtige glemte, som de der nu alt slumre i Høien, hvor den velhavende Meelhandler, paa hvis Grund den er, tømrer sig en Bænk for at sidde og see ud over den flade, bølgende Kornmark.

"Til Europa!" lyder det hos Amerikas unge Slægt - - "til Fædrenes Land, Mindernes og Phantasiens deilige Land, Europa!"

Luftskibet kommer; det er overfyldt med Reisende, thi Farten er hurtigere end tilsøes; den electromagnetiske Traad under Verdenshavet har allerede telegrapheret, hvor stor Luft-Karavanen er. Alt øines Europa, det er Irlands Kyster der sees, men Passagererne sove endnu; de ville først vækkes, naar de ere over England; der betræde de Europas Jord i Shakespeares Land, som det hedder hos Aandens Sønner; Politikens Land, Maskinernes Land, er der Andre der kalde det.

(...) "I Europa er meget at see!" siger den unge Amerikaner; "og vi have seet det i otte Dage, og det lader sig gjøre, som den store Reisende" - et Navn nævnes, der hører til deres Samtid - "har viist i sit berømte Værk: Europa seet i otte Dage."

(uddrag fra Om Aartusinder 1853)

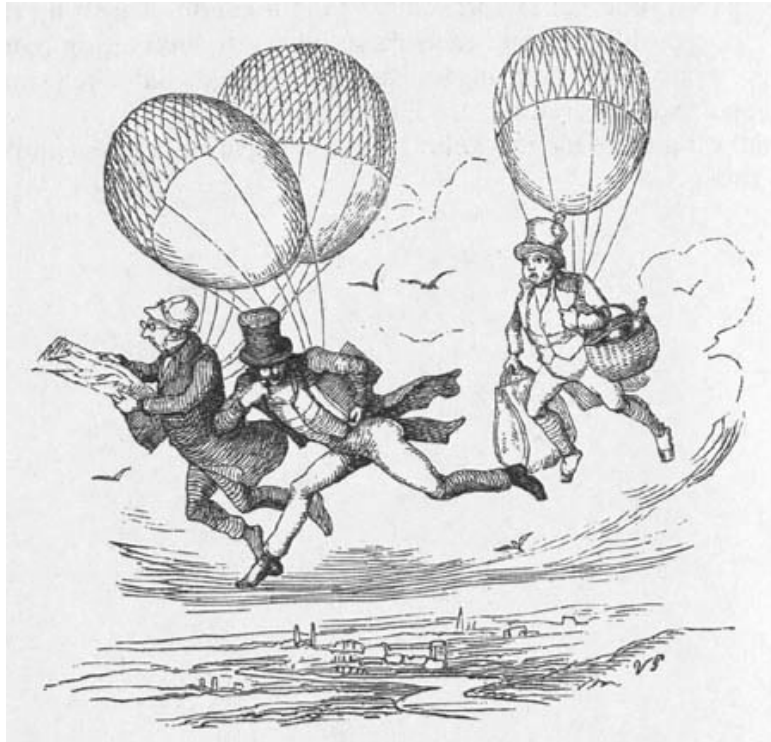

Illustration af Vilhelm Pedersen til *Om Aartusinder*

Andersens beskrivelse af Amerikas ungdom som rejser til Europa – ”til Fædrenes Land” illustrerer, hvorledes Andersen gør sig tanker om, hvordan amerikanere i fremtiden vil søge tilbage til Europa. Andersen fremstiller amerikanere som ét samlet folk, der rejser til det gamle Europa fra det nye land for at se mindesmærkerne og de ”hensmuldrede herligheder”, som vidnesbyrd om deres kulturelle ophav. Men det er samtidig en rejse, der kan overstås på kun otte dage, hvormed ”der ingen tid er til at slå sig ned og skue ud over den bølgende kornmark”. Andersen beskriver her, hvordan han forestiller sig, Europa er ”Phantasiens dejlige Land” for amerikanerne, sådan som Amerika synes at være det for Andersen.

Udvandringen til Amerika

Som beskrevet i ovenstående afsnit var det fjerne land på den anden side af Atlanterhavet trods alt nærværende for H.C. Andersen. På sine rejser rundt i Europa mødte Andersen immigranter på vej til Amerika, ”hvor Lykken, den drømte Lykke, skulde fremblomstre.” (Andersen 1840). 1800-tallets udvandring til USA var for alvor ved at tage til, men på trods af udvandrenes håb vidste Andersen,

at drømmene var dyrekøbte. Han havde ondt af de udvandrere, som satte deres lid til Gud i håb om at finde et bedre liv i Amerika.

På en rejse gennem Tyskland mod Frankrig beskriver Andersen i et brev til sin veninde Louise Colin (brevdatabasen d. 5. maj 1933) ”I Regn og Kulde foer jeg Nat og Dag over Lyneborghede, vi mødte hele Familier, Koner med Børn paa Ryggen, der vandrede ud til Amerika, det var et sørgeligt Syn paa den nøgne Hede.”. Dette bliver en oplevelse, som Andersen henviser til gentagende gange i sine brevkorrespondancer. Fra Paris skriver Andersen desuden til barndomsveninden Henriette Wulff om sin rejse gennem den tyske delstat Hessen:

Folket selv i Hessen synes ogsaa ret lystigt at dandse ud af Riget, vi mødte en uhyre Mængde Udvandrende. 205 Koner med Børn paa Ryggen, hele Familier, som gik til Amerika. Det saae bedrøveligt ud i den øde Hede-Egn. - Vi kom gjennem en Landsby, hvor der boede næsten kun Jøder; her kjørte et Læs unge Piger bort, der sad to Jødinder imellem, som loe og græd, i det de sagde Lev vel til en ækel gammel Een.

(brevdatabasen d. 14. maj 1933)

Andersen føler sig sørgmodig ved synet af de mange udvandrere og i et brev til H.C. Ørsteds datter Mathilde Ørsted beskriver Andersen vemodige afskeds-scener ved Freiburg.

[...] her paa Jernbanen saae jeg et gribende Syn Det var en Deel Udvandrere til Amerika; der var en Jammer og Graad; Gamle og Unge vrede Hænderne ved Afskeden. En gammel Kone klyngede sig til Dampvognen og maatte rives derfra; hun sank med et Skrig til Jorden, og vi fløi afsted. (brevdatabasen d. 14. 1952).

Trods Andersens mange iagttagelser af de følelsesladede afskeder var det primært forestillingerne om det nye liv, der ventede udvandrende, der inspirerede Andersen og som kom til udtryk i værkerne relateret til Amerika.

Andersen og havet

H.C. Andersen længtes i sine yngre år efter at opleve Amerika, dog ikke som udvandrer, men som rejsende og besøgende. Fra Napoli skriver han i en alder af 38 år til sin tidligere studiekammerat Christian Voigt ”Hvem der dog kunde komme til Amerika, det var noget!” (brevdatabasen 18. marts

1843) og gør sig i denne forbindelse forestillinger om og refleksioner over, hvordan det ville være at opholde sig i Amerika. "[O]veralt har jeg fundet et Hjem, hele Europa synes mig saa hjemligt, selv under de grønne Palmer i Calabrien; maaskee jeg i Amerika kunde føle Hjemvee, men jeg tvivler derpaa, jeg bliver strax hjemme med Naturen og Menneskene." (brevdatabasen d. 26. juni 1843).

Men der er en naturkraft på spil, som Andersen ikke kunne forlig sig med, der gang på gang udfordrede hans mod til at rejse, nemlig havet. Andersen hydrofobi bliver ikke mindre af de mange fortællinger om den farefulde rejse til Amerika og særligt én begivenhed bliver skelsættende herfor. Henriette Wulff, der var som en søster for Andersen, rejste selv ad flere omgange til Amerika for endelig at ville emigrere dertil i 1858. Hun omkom da udvandringsdamperen Austria, som hun sejlede med, brød i brand kun få dage før sin planlagte ankomst til New York. Denne tragedie bidrog til Andersens voksende angst for at krydse havet, hvilket især kom til udtryk, da Andersen besøgte Portugal i 1866 (Jørgensen & Bom 2019). På denne tur fravalgte Andersen den ellers lette overgang fra Frankrig til Portugal, der gik med skib, for i stedet at rejse med tog og diligence gennem det på daværende tidspunkt oprørte Spanien. Men også andre begivenheder og fortællinger er med til at præge Andersens skræk for at krydse Atlanten. Veninden Henriette Hanck skriver til Andersen, at "Rygtet gaaer her at der paa det Skib hvormed Dr. Ruge og hans Familie gik til Amerika skal have været Mytteri, og at Mandskab og Passagerer er kastede iland i det sydlige Amerika." (brevdatabasen d. 23. januar 1840). Desuden dør Andersens nære ven Christian Wulff af den gule feber i Amerika, hvilket sætter et endeligt punktum for Andersens tanker om en eventuel rejse dertil. Det er ikke kun den farefulde rejsen over havet, men også risikoen for at blive ramt af sygdom, som holder Andersen tilbage fra at rejse til Amerika. I et brev til veninden Helene Balling skriver han:

[...] jeg faaet det sørgelige Budskab at min [V]en Capitain Chr: Wulff er død af den gule Feber i Amerika. - Han var det meest [ma]geløse Menneske til at leve og hengive sig for sin syge Søster, hende fulgte han til et varmere Climat; i en skrækkelig Storm slog den ene Sø efter den anden over Skibet og da han ikke tog tørt Tøi paa forkjølede han sig og faldt i Feber, den gule Feber. (brevdatabasen d. 15. juli 1856).

Det var ikke uden grund, at Andersen følte, det var risikabelt at begive sig over Atlanten. De mange udvandrere, som foretog denne rejse op gennem den sidste halvdel af 1800-tallet, gjorde det dels af nød, dels fordi befolkningspresset i Skandinavien var stort, og mange så muligheden for at skabe et nyt liv i Amerika (Jeppesen 2015). Da irlænderne i store tal udvandrede til USA i midten af 1800-tallet skyldtes det hungersnød grundet kartoffelpesten, men de danske udvandrere rejste primært pga. social

marginalisering, medført af befolkningsstigning, landbrugsreformer og nye økonomiske strukturer (Jeppesen 2005:28).

H.C. Andersens berømmelse i Amerika

H.C. Andersen som navn og person og især hans forfatterskab opnåede allerede berømmelse i Andersens egen levetid. Andersen selv morede sig over, at han i Amerika blev tiltalt som "Hans Christian Andersen" i stedet for H.C. Andersen, og skriver i et brev til sin amerikanske ven Horace E. Scudder, der også er Andersens oversætter og redaktør:

Da jeg var Barn kaldte mine Forældre mig Hans Christian, siden den Tid har jeg aldrig hørt det nævne uden af Amerikanere og Engelændere, naar de nævnede det i Forbindelse med Navnet Andersen. Hele Tiltalen af "Hans", som flere Gange gjentages klinger komisk og de som her hjemme læse det maa smile, da det aldrig er brugt eller bruges her.

(brevdatabasen d. 5. januar 1869).

Andersen var meget bevidst om de amerikanske receptioner af ham og ovenstående vidner om, hvordan der allerede på Andersens tid, var forskellige versioner og receptioner af ham på spil i henholdsvis Amerika og Danmark.

Andersens berømmelse i Amerika voksede efterhånden som flere af hans værker blev oversat og udgivet. Til Ingeborg Drewsen (brevdatabasen d. 8. juli 1946) skriver han:

[...] Ole Bull, som er kommet fra Amerika (...) fortalte mig imidlertid at de engelske Oversættelser af mine Romaner vare eftertrykte i America og i godtkjøbs Udgaver fløi i tusindevis om i den nye Verden [Amerika]; at kun en Spillemand, gjorde en rivende Lykke og at man overalt i Amerika havde spurgt ham om mig! seer De, det er dog ganske Moersomt at staae sig godt i den anden Verden! at jeg allerede var gaaet over Verdens Havet drømte jeg ikke om. Paa den Maade er jeg jo virkelig berømt!

Andersens voksende berømmelse i Amerika kan delvist tilskrives Horace E. Scudder, som arbejdede hårdt for, at oversætte Andersens værker. Men også Andersens andre relationer i både

Danmark og Amerika gjorde sit til at udbrede kendskabet til den danske digter. Det førte blandt andet til, at Andersen modtog en lang række opfordringer og invitationer til at rejse til Amerika.

Invitation til Amerika

At udsigten til berømmelse ville tiltale H.C. Andersen, var veninden Henriette Wulff tydeligt bevidst om. Hun forsøgte ad flere omgange at overtale Andersen til at rejse til USA og brugte netop Andersens popularitet som lokkemiddel. I et brev fra St. Johns (brevdatabasen d. 30. november 1950) skriver hun:

Her ude har jeg talt med Flere der ere komne fra Nord-Amerika, og Alle tale de om Andersen, om den Forgudelse han er Gjenstand for overalt i Nord-Amerika . Frederike Bremer har jo ogsaa i sine Breve talt derom. Hvorfor skulde De ikke gjøre en Rejse dertil, hvad enkelte Damer kan gjøre allene og med Lethed, vil jo ogsaa De kunde; jeg kan ikke troe Andet, end De vist ogsaa kunde overkomme det materielle ved den Rejse.

Trods Andersens mange afslag fortsatte Henriette Wulff insisterende med at skrive om de mange venner, han havde i Amerika og forklarede, at hvis en dame kunne rejse alene dertil, så kunne Andersen også. Hun beskrev desuden hvert eneste led i rejsen til Amerika, herunder de økonomiske omkostninger, for at lette Andersens kvaler. Men han tog ikke imod hendes opfordring, hvorfor hun til sidst spurgte Andersen direkte, hvorfor han ikke ville rejse til Amerika.

Ja hvorfor De ikke rejser til Nordamerika, maae Gud vide, det forstaaer jeg ikke, og min Skyld er det ikke, hvis De ikke endelig gjør det, jeg plager Dem vist nok dermed, og kan ikke lade være. De har aldrig svaret mig rigtig derpaa, siig mig dog blodt een eneste Grund, hvorfor De ikke vil rejse dertil; De ahner ikke hvilken uendelig Glæde og Nydelse De nægter Dem selv, ved ikke at kjende Nordamerika, det første Land paa Jorden! Tilgiv mig min kjære Andersen, for min bestandige Kommen tilbage dertil, men da jeg saa tydelig seer De i alle Retninger, ikke allene vilde blive tilfredsstillet men overrasket, da selv Deres mægtige Phantasie ikke kan gjøre sig noget Begreb om det Land, Landet for alle Lande! (brevdatabasen d. 14. november 1851)

Andersen afviser dog fortsat Henriette Wulffs invitationer og forklarer det med sin skræk for havet. Det er som om, Andersen nærmest ønsker, at Amerika skal forblive et

forestillingsbillede, et fantasiens land, som ikke skal forplumres med den frygt og angst, der for Andersen er forbundet med at krydse Atlanterhavet.

Jeg kommer umueligt nogensinde til Amerika, om De endogsaa ved Deres Hjemkomst, med al Deres Veltalenhed, al Deres Talent for at kunne skildre, viser mig Landet i fatamorganask Deilighed; De har troligt i hvert Brev til mig vinket og kaldet - men først er der jo det uendelige Hav imellem, det fjorten Døgns brede, vrede, Hav hvor jeg i det mindste flere Dage for mine mange Penges Udgift, kun har Søeonde at lide! - Fy, Andersen! raaber De allerede; nu, vi slippe min ømme Traad og gaae til den egentlige Sag. - Jeg gjælder her, i det mindste herhjemme, for den personificerede Phantasie, men det er kun en Part af mig der er opfattet, jeg har ligesaa megen Tanke for det Practiske, det Reeel! - De skriver: »det er saa let at gjøre Reisen til Amerika, et Dampskib med alle Beqvemmeligheder fører Dem over Havet og i America vil De blive modtaget og finde et Hjem hos Mange, Mange, med Jenny Lind kan De reise omkring«; osv. Ja det er deiligt nok, men det er for mig kun en smuk Phantasie. (brevdatabasen d. 18. december 1851).

Selvom Andersen havde besluttet sig for ikke at rejse, svirrede der rygter om hans ankomst til Amerika i sommeren 1856. Andersen modtog i den forbindelse mange invitationer fra potentielle amerikanske værter, heriblandt den rige Marcus Spring (1810-1874) i New York. I et brev til Grevinde Mimi Holstein skrev Andersen:

I forgaars modtog jeg her i Weimar et Brev fra New York, den rige Amerikaner Spring, hvem Frøken Bremer omtaler i sin Bog: »Den nye Verden«, skrev mig til, at han havde hørt for vist at jeg i denne Sommer kom til Amerika, han indbød mig at stige af i sit Huus og bad om at maatte arrangere min videre Reise. Det er nu slet ikke kommet mig i Tanke at reise til den nye Verden, og mindst i denne Sommer, men der er noget saa smukt, saa venligt i denne Omhue for mig at jeg bliver ganske lille ved Tanken om al den Godhed vor Herre lader Menneskene yde mig! (brevdatabasen d. 28. juni 1856).

De mange invitationer indbefatter også Andersens amerikanske forlagsredaktør Horace E. Scudder. I sine dagbøger skriver Andersen, at Scudder henvender sig med en indtrængende bøn om at han kommer til Amerika. ”[M]in Forlægger vil betale Reisen frem og tilbage, Ophold hos ham, blive derovre idet mindste i 8 Maaneder. I hver By ville alle Døre staae aabne for mig. Jeg har Lyst men forudføler Søreisens Qvaler og frygter for ikke at have Legeme til at bære al dette at være med.

Helst dør jeg i Danmark.” (Andersen 1871-1872, 166). Og netop døden er present for Andersen, der nu er en aldrende herre, hvorfor han afslår Scudders tilbud og lader landet på den anden side af Atlanten forblive et fantasiens land.

Horace E. Scudder og H.C. Andersen

Venskabet mellem den amerikanske forlagsredaktør Horace E. Scudder og H.C. Andersen var afgørende for Andersens berømmelse i USA. Scudder gjorde en kæmpe indsats for at - hvad man med et moderne udtryk ville kalde - markedsføre Andersens værker. Han kontaktede Andersen første gang i 1862, hvor han skrev to breve til ham; det første i marts, hvor han præsenterede sig selv, og det andet i november samme år i forbindelse med artiklen ”The Fairy Legends of Hans Christian Andersen”, som han havde skrevet til *National Quarterly Review*. Der gik dog et par år før Andersen svarede og i mellemtiden var Scudder blevet forlagsredaktør på *The Riverside Magazine for Young People. An Illustrated Monthly*.

Scudder tilbød Andersen et honorar på 500 amerikanske dollars for 12 nye historier til magasinet og det blev begyndelsen på et samarbejde, hvor Andersen var fast bidragsyder til Scudders tidsskrift (1868-1870). Litteraturhistorikeren Erik Dal (1968) har lavet en optegnelse over hvilke eventyr og historier, Scudder publicerede. Heriblandt var *De smaa grønne* og *Peiter, Peter og Peer*, som blev udgivet i 1868, efterfulgt af *Hvem var den Lykkeligste*, *Herrebladene*, *Dryaden*, *Lykken kan ligge i en pind*, *Solskinshistorier*, *Kometen*, *Hvad man kan hitte på*, *Hvad tidslen oplevede* og *Høns-Grethes Familie* i 1869. I 1870 publicerede Scudder *Ugedagene*, *Lysene*, *Oldefaér*, *De Utroligste* og *Danish Popular Legends*. I alt blev 16 eventyr oversat til engelsk og trykt i tidsskriftet i perioden fra 1867-1870, hvor sidstnævnte *Danish Popular Legends* kun blev udgivet i USA. I øvrigt udkom blandt andet *Peiter, Peter og Peer*, *Herrebladene*, *Lykken kan ligge i en pind* og *Det Utroligste* på engelsk før de udkom på dansk. Anne Raasløff (1843-1907), som var datter af den danske general Valdemar R. Raasløff, var den primære oversætter af Andersens tekstbidrag til *The Riverside Magazine for Young People*. Dal skriver i den forbindelse, at frk. Raasløff ingen fejl begik i forståelsen af originalsproget, men hun havde en tendens til at overdrive og fremhæve sproglige udtryk i sine oversættelser – en synd, der uden tvivl blev begået af oversættere, som ikke forstod, at den sproglige enkelhed i teksterne var et bevidst greb fra Andersens side (1968:14).

Da Scudder blev redaktør på *Scriblers' Monthly* i 1870, sendte Andersen otte historier og eventyr til ham, hvoraf de fire blev oversat til det amerikanske publikum: *Lykke-Peer* (1870), *Den store Søslange* (1872), *Gardneren og Herskabet* (1872) samt *Loppen og professoren* (1874). De

resterende forblev i skuffen hos Scudder: *Tante Tandpine, Krøblingen, Portnøglen* og *Hvad gamle Johanne fortalte*. Samarbejdet mellem Scudder og Andersen førte desuden til, at Andersen sendte en håndskreven version af tredje del af selvbiografien *Mit livs eventyr* til Scudder i 1869, som udkom på engelsk i 1871 – seks år før den udkom på dansk.

Medieskabte samtidsfortællinger om H.C. Andersen i USA

H.C. Andersen oplevede en del misforståelser omkring sin person og sit liv i Danmark. Blandt andet skriver en amerikaner i *The Chicago Times*, at han har besøgt Andersen i København, hvilket ifølge Andersen aldrig har fundet sted. Andersen skriver til sin ven Carl Steen Andersen Bille:

[...] han siger at jeg var just ifærd med at læse om Napoleons sidste Øieblikke paa Chislehurst; men da laae jeg jo syg, modtog ikke Besøg af Fremmede; det maa de vide, der vare omkring mig og jeg var virkelig ikke oplagt til saa lange udførlige Samtaler. Han siger at jeg fortalte at jeg havde været sammen med Napoleon og hans Moder i Schweitz, jeg har aldrig seet dem der, - han lader mig fortælle at jeg har seet Czaren lege med sine Børn. Hvor det? Jeg har aldrig været i Rusland aldrig seet dets Keiser; han lader mig omtale Keiseren af Østerrig Keiser Wilhelm og Gemaldinde. Jeg tør døe paa aldrig at have udtalt mig saaledes. Jeg veed aldeles af Intet! (brevdatabasen d. 12. juni 1873).

Det bekom på ingen måde Andersen vel, at der svirrede historier og fortællinger om ham, som han ikke kunne genkende, og et år forinden blev Andersen konfronteret med lignende usande beretninger om sit liv i København.

[...] det er imidlertid ikke første Gang at jeg i Amerika er bleven fremstillet / ganske anderledes end jeg er; for omtrent et Aar siden i et meget læst amerikansk Maanedsskrift en Artikel om mig: at jeg i Kjøbenhavn altid kaldtes »lille Hans« - og naar jeg viste mig paa Gaden blev jeg strax fulgt efter af en heel Skare Børn, som trak mig i Ærmet og bad mig fortælle Eventyr, "lille Hans" var da strax saa godmodig at gaae ind i en Port og fortælle for den unge Forsamling! (ibid.).

Andersen er harm over denne beretning og fremstillingen af sin person, og skriver herom til både Jonas Colin (brevdatabasen d. 13. juni 1873), Dorothea Melchior (brevdatabasen d. 17. juni 1873) og professor Emil Hornemann (brevdatabasen d. 20. juni 1873). Fremstillingen af Andersen, der følges af en hel skare af børn, vidner om, at receptionen af Andersen som eventyrforfatter for børn i USA, allerede tog form i Andersens levetid. Det har ellers været en myte tilskrevet Disneys fortolkninger af Andersens eventyr (Frank & Frank 2005; Zipes 2005). Denne version blev ydermere forstærket af en artikel trykt i den amerikanske avis *New York Tribune* under overskriften ”The Children’s Debt”. I sommeren 1874 modtager Andersen et brev fra en amerikansk pige ved navn Abigail Thompkins, hvori der ligger en én-dollar-seddel. Til Carl Steen Andersen Bille skriver H.C. Andersen:

laftes modtog jeg vedlagte Brev fra et Barn i Newark, jeg antager, at det er New-York og i samme laae "One Dollar", samt medfølgende Stykke af en Avis "The Childrens Debt"; / jeg forstaaer deraf at det er en Slags Opfordring til den amerikanske Ungdom om at jeg kan faae en Nødskilling til en behagelig Alderdom, er det ikke saa? Ideen kunde være meget smuk naar den af betyvende Mænd blev sat i Scene eller der kom et stort Resultat, det vilde jo være en Ære for det unge Amerika og for dets danske Digter, men saaledes slaer det Skrevne ikke an hos mig og der forekommer, om jeg forstaaer ret, at der staaer, at jeg aldrig nogensinde fra Amerika har faaet en Dollars for mine Skrifter.

Billede: One Dollar fra Abigail Thompkins, som ligger i arkivet ved Odense Bys Museer

Brevet fra pigen Abigail Thompkins var ét ud af mange breve, der blev sendt til H.C. Andersen i forbindelse med en amerikansk pengeindsamling til den efter sigende aldrende Andersen, som skulle ligge syg og være i økonomisk nød i sit fædreland. I det medfølgende avisstykke, som Andersen modtog fra Abigail Thompkins, stod der:

The Children's Debt.

A few weeks ago there was a cable dispatch to the effect that Hans Andersen, the Danish poet, lay dying; whereupon all literary journalists prepared to write a sketch of his life, or in some fitting way to honor to the good old man, and a shade of gloom passed into every household in which there had been children to teach the older people to love him. However the obituaries were unwritten and the tears unshed for the next steamer brought word that the immediate danger was over, and the old, poet, although an invalid, had, it was hoped, several years of life yet before him. Later another story was told which we have reason to believe to be true, that Andersen had himself stated that, in spite of the enormous sale of his books in foreign countries, these sales of his widespread reputation had never been of one dollar's pecuniary value to him, except in a single instance when an American publisher, unsolicited, lately sent him a copyright percentage on the sale of one edition of his works. Andersen is now an old and feeble man, and although not in want, lacks many comforts to make his few remaining years easy and pleasant. It has been proposed, that instead of waiting until the affection and homage of his friends in the country could evaporate in funeral notices and private sighs and lamentations, they should send him some solid practical testimonial in token of gratitude for the pleasure he has given them. If this be done let it be done quickly; while it can be of actual effect and give him actual comfort. Not many departed souls, we fancy, trouble themselves to look down, like Alexander Smith's hero, from the ramparts of heaven to earth to find out what people are saying about them; **but nothing could be more graceful or beautiful than for the children of this country to send to their friend, now in his old age and need, a token of their love** (New York Tribune, 1874).

H.C. Andersen var dog ikke fattig og i sine dagbøger noterer han i samme forbindelse, at udlægningen af ham i *New York Tribune* gør ham utilpas. Særligt passagen hvor der står, at han ikke havde modtaget én eneste dollar fra sin redaktør i Amerika, ærgrer ham.

Lørdag den 11. Brev fra Amerika, fra en lille Pige som sendte mig een Dollars og et af en Avis udklippet Artikel, en Opfordring til amerikanske Børn at afbetale den Gjæld de var i til mig som deres Digter og skaffe mig »gamle Mand«, en comfortable Alderdom. Jeg havde endnu aldrig faaet fra Amerika en Dollars havde jeg sagt, det ærgrede mig, da jeg jo i de sidste Aar ved Horace Skudder faaer jevnlige en lille Sum. Jeg blev nerveus, kunde ikke falde isøvn og havde en urolig Nat.” (bind 10, 1873-1875, 283-284).

Avisstykket ”The Children’s Debt.” blev trykt i ikke blot én, men i en række amerikanske aviser, som alle opfordrede Amerikas børn og unge til at sende penge til den nu gamle, syge og fattige Andersen.

Foreign News:

Hans Christian Andersen, who has written more and better stories for the children than any living author, and receive less pay for them, is now old, sick and poor. It is proposed to ask the children to do something for the warm-hearted old man, and there is little room for doubt that could they have their way he would be comfortably provided for. (Times-Picayune (Daily Picayune) New Orleans, LA d. 14. juli 1874)

H.C. Andersen var ikke tilfreds med den tilsyneladende accelererende fortælling om, at han er gammel, syg og mangler underhold på sine sidste dage, hvorfor han d. 30. august 1874 skriver til redaktøren for *Evening Bulletin* i Philadelphia, Gibson Peacock, som var manden bag den oprindelige opfordring. Her takker Andersen hjerteligt for den venlige skrivelse, med henvisning til artiklen og beder til, at redaktøren vil læse Andersens brev med samme venlighed.

Amerikanske Blade have taget Anledning af min nyligt overstaaede Sygdom til at omtale de ydre Vilkaar, hvorunder jeg lever, og til at foreholde Ældre og Yngre »en Gjæld«, hvori de, efter det smigrende Udtryk, staae til mig som Forfatter af »Eventyr og Historier«. Det siges mig fremdeles, at en almindelig Subscription er begyndt paa flere Steder i Unionen; De, min ubekjendte Ven, har allerede sendt mig nogle indkomne Bidrag.

Andersen beskriver desuden udførligt, hvorledes det rører ham dybt at have ”vundet udbredelse over hele verden” og hvordan han opfatter pengeindsamlingen som ”en kærlighedsgave”. Dog føler Andersen alligevel et behov for at udrede den misforståelse, at han skulle være i nød.

Men jeg skylder baade mig selv og det Folk, jeg tilhører, at opklare en muelig Misforstaaelse. Jeg er efter min Sygdom endnu svag og fylder allerede snart mig halvfjerdstyvende Aar; men jeg er ikke i Trang. Mit Fædreland er ikke et af dem, som lader sine Digtere lide Nød. Uden at være i Statens Tjeneste oppebærer jeg af Staten aarligt en for vore Forhold hæderlig Løn. Min Forfattervirksomhed yder mig ogsaa en Indtægt, og skjøndt det er sandt, at jeg saa godt som intet Honorar har modtaget for de mangfoldige Oversættelser af mine Arbejder paa fremmede Sprog, saa har jeg dog stundom modtaget et Vederlag, saaledes fra Amerika for den saakaldte »Autor's Edition«. Mine deltagende Venner maa derfor ikke tænke paa mig som en stakkels gammel, forladt Digter, der lever i Sorg for det daglige Brød og ikke kan pleie det syge Legeme (...) Det Hele er mig et Eventyr-Blad i min Livs Historie; men det maa jeg fremhæve, at jeg ikke kan modtage nogen Gave, der sendes mig fra Enkelt. Hvor velmeent den end er, faaer den dog et Præg, som hverken kan stemme med Givernes Ønske eller med min Værdighed.

Andersen afslutter sit brev til redaktøren med en anmodning om at bringe hans udtalelse videre til de amerikanske læsere, og med en forhåbning om, at ”Deres ærede kollegaer rundt om i det store land ville forunde den offentlighed”. Selvom redaktøren trykker Andersens brev, bruger Andersen i månederne derefter mange kræfter på at berette for sine nære og kære om den amerikanske misforståelse. Han skriver blandt andre til vennen Michael Rosing: ”De har vel i Avisen seet hvor rørende og smukt Børnekredsen i Amerika har tænkt paa the old storyteller, da de troede jeg leed Nød; de sloge deres Sparebøsser itu for at sende mig den hele Sum. De har vel, haaber jeg, ogsaa læst mig Brev til Amerikanerne, i denne Anledning.” (brevdatabasen d. 14. december 1874).

Ud over pengene, der blev sendt til Andersen selv, gik den resterende del af indsamlingen angiveligt til en amerikansk enke og hendes børn, som med stor glæde læste Andersen (Frank & Frank 2005:1).

Til forskel fra Portugal, var der i USA, ligesom i Italien, en enorm interesse for Andersens person i hans egen levetid. Mange af de medier som publicerede historier om Andersen var lokaliseret i de dansk-amerikanske indvandresamfund, hvilket kan forklares med en kulturel betinget interesse for den store danske digter. Men også medier uden dansk eller skandinavisk tilknytning bragte historier om Andersen, hvilket vidner om, *hvor* berømt Andersen allerede var.

Opsummering - H.C. Andersens blik på USA

H.C. Andersen nåede aldrig selv til Amerika, men han nærmede sig så at sige alligevel det nye land på forskellig vis. F.eks. gjorde Andersen sig tanker og forestillinger om Amerika blandt andet på sine rejser rundt om i Europa, hvor han mødte de mange udvandrere som fulde af håb, tog afsked med deres kære for at starte på ny i Poesiens Amerika. Andersen blev sørgmodighed herved, da han gennem sine forbindelser til og relationer i Amerika var bevidst om den lidet eventyrlige skæbne, der ventede mange af udvandrerne.

Den på daværende tidspunkt populære opfattelse af Amerika, som mulighederne land, kommer også til udtryk i *Brødre, meget langt herfra*, hvor Andersen beskriver Amerika gennem et drømmebillede, hvor ”der er guld og sølv på markerne og pengene vokser som blomster på mark og eng”. Udvandringen er et tema i mange af Andersens brevkorrespondancer og dagbogsnotater, særligt den farefulde rejse over Atlanten synes at anspore Andersens hydrofobi. Noget af det, der fylder mest for Andersen, er hans berømmelse i Amerika, som både forvolder glæde og frustration. ”Mit Navn var fløiet over det store Verdenshav! jeg førte mig ganske Lille, ved Tanken herom, men glad, inderlig lykkelig!” (Andersen 1847). Men de mange usande beretninger om Andersens liv, heriblandt opfordringen til pengeindsamlingen i de amerikanske aviser, gjorde Andersen fortvivlet. Andersen ville gerne, at det amerikanske publikum skulle vide, at han ikke led nogen nød, men det syntes nærmest umuligt at korrigere de medieskabte fortællinger på den anden side at Atlanten: fortællinger der, udover at skildre ham som syg og nødlidende, helt imod hans vilje også skildrer ham som eventyrforfatter for børn.

For Andersen var Amerika for evigt en fantasi og et land, der både fysisk og mentalt lå langt borte. Han fantaserede om at rejse dertil ad flere omgange, men skæbnen blev, at han aldrig kom dertil. I stedet forsøgte Andersen at nærme sig Amerika gennem sine historier, som det blandt andet kommer til udtryk i *Om Aartusinder*, hvor ”Amerikas unge flyver til Europa på dampens vinger” og *Det nye Aarhundredes Musa*, der beskriver Californien som sted, hvorfra ny inspiration kommer. Og netop inspirationen og poesien sætter Andersen i forhold til videnskab og teknologi, når det kommer til hans blik på Amerika. Det ses blandt andet i *I Sverrig*, hvor Andersen i epilogen beskriver, hvordan ”Vor tid er Opdagelsernes Tid – ogsaa Poesien har sit nye Californien”.

Vi har nu afsluttet rapportens andet kapitel: ”H.C. Andersens blik på USA”, og vil i det efterfølgende bevæge os videre til: ”USA’s blik på H.C. Andersen”. I denne del af undersøgelsen har vi et særligt

fokus på, hvorvidt og hvordan der kan identificeres forbindelser mellem den institutionaliserede Andersen og befolkningens Andersen.

Kapitel 3

USA's blik på H.C. Andersen

Den institutionaliserede Andersen

I dette kapitel præsenteres resultaterne af undersøgelsen af den institutionaliserede H.C. Andersen. Undersøgelsen er baseret på en række nedslag, der knytter sig til de officielle og institutionaliserede versioner af Andersen, der optræder i amerikansk kultur. I det følgende udfoldes fem nedslag; "H.C. Andersen som kulturelt minde og samlingspunkt", "H.C. Andersen i Skandinaviske Studier", "H.C. Andersen i den amerikanske grundskole", "Forskning i H.C. Andersen" samt "Filmativering af H.C. Andersens liv og forfatterskab", herunder et afsnit om "H.C. Andersen og Disney". Da en del af projektets sigte er at skabe et netværk af forskere og folk, der arbejder professionelt med Andersen, er undersøgelsen af den institutionaliserede Andersen i USA i høj grad baseret på studier og interviews med nøglepersoner samt danske og amerikanske forskere indenfor skandinaviske studier; professor Julie K. Allen ved Brigham Young University i Utah, Lektor Kimberly Ball ved University of California i Los Angeles, Lektor Claus Elholm Andersen ved University of Wisconsin-Madison i Wisconsin samt Professor Emeritus Poul Houe ved University of Minneapolis i Minnesota.

H.C. Andersen som kulturelt minde og samlingspunkt

Som et led i undersøgelsen af USA's blik på H.C. Andersen inviterede projektgruppen i december 2019 professor Julie K. Allen til Danmark. Allen er en af de amerikanske forskere, der har beskæftiget sig med Andersen i nyere tid. Ud over at bidrage til projektet gennem interview, holdt Allen et foredrag i Odense om H.C. Andersen i USA for alle interesserede. Allen har undervist og forsket Andersens liv og forfatterskab i mere end 15 år på fire forskellige universiteter i USA og blandt andet skrevet bogen *More Than Just Fairy Tales, New Approaches to the Stories of Hans Christian Andersen* (2014).

TV. Professor Julie K. Allen. TH. Foredrag i Odense om H.C. Andersen i USA, december 2019. Privatfoto.

Allen indleder sit foredrag med ord om, at lige så uvirkelig og fantastisk Amerika var for H.C. Andersen, lige så mytisk er Andersen også for amerikanerne, som om han aldrig rigtig har eksisteret som et virkeligt menneske. Allen fortæller, at Andersen 'ankom' til USA som helstøbt eventyrdigter omgivet af sine historiers tryllekunst. Ingen i USA bekymrede sig – hverken dengang eller nu – om Andersens politiske holdninger eller myterne om Andersens mulige forbindelser til det danske kongehus. Andersen blev og bliver i stedet sat i direkte sammenhæng med sine eventyr, som en del af sine egne historier og historien om danskhed i verden, som man iflg. Allen bekræfter og dyrker gennem de måder, hvorpå han mindes i USA. I det følgende præsenteres receptionen af Andersen med afsæt i fire eksempler på, hvordan han dyrkes og mindes i USA.

H.C. Andersen i Central Park, New York

Et af de steder hvor Andersen fungerer som kulturelt minde og samlingspunkt, er i Central Park i New York, hvor der siden 1956 har stået en statue af ham med en bog på skødet og en and ved fødderne. Bogen står åben på første side af *Den grimme ælling*.

H.C. Andersen-statuen i Central Park, New York. ©Wiki-commons.

Allen forklarer, at små børn kravler op på skødet af statuen eller sætter sig ved siden af for at høre eller selv opdigte historier. Statuen er lavet af billedhugger Georg John Lober (1891-1961) og blev doneret af det Dansk-Amerikanske Kvindesamfund i anledningen af H.C. Andersens 150-års fødselsdag. Initiativtageren til statuen var Baronesse Alma Dahlerup (1874-1969), der udvandrede til USA i 1899. Selvom hun boede i USA det meste af sit liv, følte hun sig tæt knyttet til sine danske rødder, og hun arbejdede målrettet med at fremme kendskabet til dansk kultur, samfundsliv og ikke mindst H.C. Andersen, blandt andet gennem højtlesning af Andersens eventyr i radioen. Andersenstatuen blev indviet med højtlesning, en tradition som har holdt ved siden og i dag værnes om af The Hans Christian Andersen Storytelling Center i New York, der hver lørdag året rundt arrangerer oplæsning af eventyr ved statuen. Anne-Mette Andersen, Præsident ved storytellingcentret fortæller, at det ikke længere kun er Andersens eventyr, der bliver læst højt, men at udvalgte højtlesere selv

vælger eventyr, som er spændende og målrettet det amerikanske publikum. I den forbindelse har Storytellingcentret erfaret, at nogle af Andersen eventyr, heriblandt *Den lille pige med svovlstikkerne* og *De røde sko*, simpelthen er for sørgmodige for de yngre publikummer – eventyr, som i øvrigt viste sig særligt populære i undersøgelsen af H.C. Andersen i Italien og Portugal. Storytellingcentret sigter i stedet efter, hvad de kalder en universal appeal, der for dem betyder eventyr, som er velegnet fra fem år og opefter. Ifølge Anne-Mette Andersen er eventyr som *Nattergalen*, *Kejserens nye klæder*, og *Den grimme ælling* velegnede og appellerer til det amerikanske publikum, da de omhandler tematikker, som ”overcoming hardship and becoming the stars or swans we are intended to be”. Der ligger her et værdisæt til grund for valget af Andersens eventyr, der i særlig grad henvender sig til storytellingcentrets publikummer, der handler om at ”overkomme modgang” og ”forvandlingens potentiale”.

Statuen af Andersen i Central Park bygger iflg. Julie K. Allen på en myte om Andersen, der blev formidlet gennem Hollywoodfilmen *Hans Christian Andersen: Starring Danny Kaye* (1952), som vi kommer tilbage til i afsnittet om ”Filmatiseringer af H.C. Andersens liv og forfatterskab”. Filmatiseringen af Andersens liv bygger snarere på en eventyrlig fortælling om en begavet eventyrdigter, end på en faktuel, historisk skildring af Andersen og hans samtid i Danmark i 1800-tallet. Statuen af Andersen i Central Park får herved tildelt værdier, der knytter sig til den ”eventyrlige Andersen”, snarere end den ”historiske Andersen”. Dertil kommer, at der hver lørdag arrangeres højtlesning ved Andersen-statuen, hvor udvalget af eventyr rækker ud over Andersens eget forfatterskab. Statuen bliver hermed tildelt en funktion som samlingspunkt for eventyrlæsning i bred forstand, hvor Andersen bliver et symbol for eventyrgenre.

H.C. Andersen i Solvang, Californien

På USA's vestkyst findes endnu et kulturelt samlingspunkt, hvor dansk kultur, herunder H.C. Andersen, mindes og dyrkes. I byen Solvang, Californien, findes blandt andet The Hans Christian Andersen Museum, som ligger ovenpå boghandlen The Book Loft, der drives af The Ugly Duckling Foundations Inc. Museets samling tager primært afsæt i Andersens liv og forfatterskab, men har derudover fokus på fortællingen om den svenske sangerinde Jenny Lind, der var veninde af Andersen, og en privatsamling af billeder, dokumenter og papirklip efterladt af den danskfødte Hollywoodfilantrop og Andersen-entusiast Jean Hersholt (1886-1956), som oversatte 160 af Andersens eventyr til engelsk.

I Solvang mindes Andersen desuden i form af Hans Christian Andersen Plads, hvor der er rejst en statue af Andersen, en skaterpark, der er navngivet efter Andersen, og en kopi af Edvard Eriksens skulptur Den lille havfrue.

TV. Bronzestatue af H.C. Andersen i Solvang, Californien, opført i 1976. ©hcandersen-homepage.dk. TH. øverst, indgangen til Hans Christian Andersen Park i Solvang. ©Flickr. TH. nederst, kopi af Edvard Eriksens skulptur i Solvang. ©maermaidsofearth.com.

Solvang blev grundlagt som højskoleby af en gruppe danske grundtvigianere i 1911. Iflg. Allen har byen dog siden Anden Verdenskrig primært været kendt for dens reproduktion af en romantiseret version af Danmark, og kalder sig selv for ”den danske hovedstad i Amerika”. Der kommer omkring én million besøgende hvert år til byen, der kun har omkring 5.400 indbyggere. Fortællingen om at Solvang er mere dansk end Danmark, er trækplaster for mange turister. Allen fortæller, at beboerne i Solvang ikke opfatter byen som repræsentation for Danmark i dag, men snarere som Danmark for 100 år siden – eller rettere sagt, som en imaginær 1900-tals by lig fremstillingen i førømtalte Danny Kaye-film.

Dyrkelsen af H.C. Andersen i Solvang hænger iflg. Allen sammen med byens idealisering af et gammeldags Danmark. Men på samme vis som H.C. Andersen-statuen i New York,

handler det også om de danske udvandrere i USA og deres efterkommeres interesse for deres kulturarv. Allen forklarer i den forbindelse, at forsøget på at fastholde noget så flydende og foranderligt som kultur, ofte fører til en fastfrysning af kulturbilledet blandt indvandresamfund, som i tilfældet med Solvang og søsterbyen Elk Horn i Iowa.

H.C. Andersen i Elk Horn, Iowa

Solvang er ikke den eneste by i USA, som dyrker danskhed og H.C. Andersen. I Iowa ligger Elk Horn med knap 700 indbyggere, også kaldet Danmark på prærien, der er et kulturelt samlingspunkt med særligt fokus på de danske immigranter i USA. Elk Horn blev grundlagt i 1868 af danske immigranter og kalder sig for The Danish Village. Allen beskriver, at interessen for og dyrkelsen af Danmark i Elk Horn som kulturelt minde og samlingspunkt for alvor tog form i 1970'erne i kølvandet på Alex Haleys (1921-1992) roman og miniserie *Roots*, hvor mange amerikanere fik øjnene op for, at europæiske immigranter også har en historie. Indbyggerne i Elk Horn og nabobyen Kimballton, som vi vender tilbage til, begyndte i forlængelse heraf at dyrke og bevare udvalgte danske klassiske traditioner, og parallelt hermed opbygge et regionalt brand, der kunne profilere byerne i regionen Shelby County. En del af brandingens manifesteres i regionens årlige Julefest og Tivolifest, som blev grundlagt i henholdsvis 1979 og 1980, hvor der serveres æbleskiver, pebernødder og medisterpølse. Danmarks Radio har lavet to dokumentarprogrammer om Elk Horn og Kimballton i hhv. 2013 og 2014, der blev broadcastet under titlen *Danmark på prærien*.

I takt med den stigende interesse for amerikanernes kulturelle ophav, grundlagde Danish American Heritage Society (DASH) et museum i Elk Horn i 1994, der har til formål at formidle slægtshistorie og kulturarv for de lokale efterkommere af danske indvandrere. Allan, som også sidder i bestyrelsen hos DASH, forklarer, at museet oprindeligt hed The Danish Immigrant Museum, men i takt med at ledelsen på museet blev bevidste om, at det ikke kun var immigranthistorie de var i stand til at fortælle, ændrede de navnet i 2013 til Museum of Danish America. Museet varetager i dag over 35.000 familiearvestykker, kunsthåndværk, landbrugsredskaber og materialer fra forskellige dansk-amerikanske selskaber. Projektgruppen har været i kontakt med Tova Brandt, der er kurator ved Museum of Danish America. Ifølge Brandt er Andersen en del af museets samling på flere måder.

In our introductory area we include a list of “famous Danes” from popular culture both past and present, and he is listed among them. In a different area, where we feature a timeline of 14,000 years of Danish and Danish American history, the birthyear of HCA is included as a notable date; a case of artifacts illustrate the iconic role that he has gained as a representation of Denmark and Danish culture, as evidences by ceramic sculptures of him, souvenir items featuring his tales, and anything with a mermaid.

I 1996 åbnede museet slægtsforskningscenteret Genealogy Center, som er Nordamerikas største immigrantarkiv med registreringer af over 360.000+ danske immigranter. Mange efterkommere af danske immigranter søger aktivt hjælp hos centret til slægtsforskning, lige som mange forskere i og uden for USA benytter sig af arkivet. Et eksempel på det er museumsdirektør for Odense Bys Museer Torben Grøngaard Jeppesen, der brugte arkivet som udgangspunkt for disputatsen *Fra skandinavisk immigrant til amerikaner. Teori og empiri om assimileringen i det amerikanske samfund* (2017). Museum of Danish America forvalter desuden Bedstemors Hus, som åbnede i 1997 og Jens Jensens Prairie Landscape Park, som blev etableret i 1999.

Brandt fortæller, at mindet om H.C. Andersen også dyrkes i bylandskabet i Elk Horn. Blandt andet står der en bronzebuste af Andersen ved The Danish Windmill, som er en dansk vindmølle fra 1848, der indtil 1976 stod i Nørre Snede, men blev skilt ad, fragtet over Atlanterhavet og samlet igen i Elk Horn.

I nabobyen Kimballton, der også kalder sig for en dansk landsby, findes desuden The Little Mermaid Park, der er centreret omkring endnu en reproduktion af Edvard Eriksens skulptur af den lille havfrue midt i et springvand.

The little Mermaid Park Kimballton, Iowa. ©mermaidsofearth.com.

Rundt om springvandet står otte bronzestatuer, der hver især repræsenterer Andersens eventyr. I blandt er *Den grimme ælling* og *Prinsessen på ærten*, som iflg. Allen kendes af mange amerikanere gennem Broadwaymusicalen *Once Upon a Mattress* fra 1959, som opføres jævnligt på highschoools og universiteter i hele USA. *Snedronningen* og *Den lille pige med svovlstikkerne* er også repræsenteret af en bronzestatue sammen med *Fyrtøjet* og *Den standhaftige tinsoldat*, der iflg. Allen dels taler til den amerikanske befolknings tro på The American Dream, der bygger på muligheden for at blive rig, hvis man arbejder hårdt for det, dels på befolkningens respekt for militæret. Særligt militæret og krigsveteraner hyldes i The Little Mermaid Park, hvor der på en stor sten i parken er afbilledet den lille havfrue sammen med Dannebrog og det amerikanske flag Stars and Stripes. Derudover er der bronzestatuer af *Tommelise* og *Kejserens nye klæder*, som Allen beskriver, vidner om en fortsat frihedstrang blandt den amerikanske befolkning. Andersens eventyr, og i særlig grad *Den lille havfrue* tildeles altså værdier, som blandt andet knytter sig til stolthed og nationalisme jf. hædringen af veteranerne, der skildres sammen med det danske og amerikanske flag. Men også frihed og troen på den amerikanske drøm spiller en rolle i værdiladningen af eventyrene i parken, hvilket kommer til udtryk gennem et fastfrosset kulturbillede, hvor Andersens værker smelter sammen med den tidligere nævnte konceptualisering af Amerika som mulighedernes land, der blev etableret på Andersens egen tid.

Den lille havfrue synes endvidere at være den figur fra Andersens forfatterskab, der ud over buste eller statuer af Andersen selv, oftest benyttes som et kulturelt mindesmærke. Tova Brandt beskriver, at der i dansk-amerikanske samfund i USA er indarbejdet H.C. Andersen-tematikker i bybilledet, almindeligvis i form af en kopi af en lille havfrue. Årsagen hertil skal iflg. Brandt findes i sammenflugten mellem *Den lille havfrue*, som det bedst kendte Andersen-eventyr i USA, og statuen af den lille havfrue på Langelinie i København, som symbol for København og Danmark, hvilket gør kopierne af den lille havfrue til et åbenlyst symbol eller ikon for Danmark og danskhed i USA.

Jean Hersholt-samlingen på Library of Congress, Washington

På Library of Congress i Washington findes en stor H.C. Andersen-samling, som blev doneret af den tidligere nævnte, danskfødte Hollywoodskuespiller og Andersen-entusiast, Jean Hersholt (1886-1956). Hersholt udvandrede til USA i 1913, hvor han boede resten af sit liv og fik stor succes som blandt andet stumfilmsskuespiller. I 1946 blev han udnævnt til ridder af Dannebrog for sit filantropiske arbejde under Anden Verdenskrig og for sine oversættelser af H.C. Andersens eventyr, der udkom i seks bind *The Complete Andersen* fra 1942-1949. Hersholt døde af kræft i 1956 og ligger begravet i Forest Lawn Cemetery i Los Angeles, hvor der på hans gravsted står en statue af Klods-Hans, som var den Andersen-figur, han identificerede sig mest med.

Professor Julie K. Allen beskriver, at Hersholts udgaver af Andersens eventyr langt fra var de første engelske oversættelser. De bygger på en række udgaver fra de foregående hundrede år, der alle har været med til at etablere receptionen af Andersen som et barnligt gemyt, der fortæller historier for børn. Allen forklarede, at Andersens romaner allerede var populære blandt de dannede i USA i 1840'erne, i form af Mary Howletts ret så mangelfulde oversættelser fra tysk. Men efter midten af det 18. århundrede skete der et skift i populariteten blandt Andersens værker, hvorefter han primært var kendt som eventyrforfatter for børn. En af de ting der iflg. Allen gør Hersholts udgaver særlige, er, at Hersholt i sine oversættelser trækker på sin værdifulde samling af *Anderseniana*, et tidsskrift om Andersens liv og værk, udkommet siden 1933, som han donerede til Library of Congress i 1951.

Projektgruppen har været i kontakt med Taru Spiegel, som er Reference Specialist ved Library of Congress og forfatter til *The Jean Hersholt Collection of Anderseniana at the Library of Congress* (2006) og *The Spirit of Hans Christian Andersen in the United States* (2014). Spiegel sendte os et katalog over *Jean Hersholt Collection of Hans Christian Andersen* (1954), som indeholder en

oversigt over samt præsentation af samlingen, der består af et udvalg af Andersens originale manuskripter, breve, papirklip, førsteudgivelser og andet relateret materiale. I introduktionen til kataloget står der:

It was on a May afternoon in 1951 that Mr. Jean Hersholt visited the Library of Congress for the express purpose of declaring publicly the intention of himself and Mrs. Hersholt to present to the Nation the remarkable collection of materials relating to Hans Christian Andersen that he had spent 30 years in assembling. Two years later the third and final shipment of material from that collection was received by the Library, and the Rare Books Division's engraved bookplate, especially adapted for the Hersholt Collection of Anderseniana, had been inserted in each piece. The collection is now happily in situ in the Division, where it may be freely consulted by all interested readers. (1954:11).

Blandt originalmanuskripterne er *Herrebladene*, *Lykken kan ligge i en Pind*, *Det Utroligste*, *Den store Søslange*, *Gartneren og Herskabet* og *Hvad gamle Johanne fortalte*, men også autobiografien *Mit livs Eventyr*. Af breve indeholder samlingen blandt andet korrespondancer med Henriette Wulff fra 1833-1858, Richard Bentley fra 1846-1848, Ida Koch fra 1853-1875 og Horace E. Scudder fra 1868-1874, som iflg. Allen er kronjuvelen i samlingen. Derudover er der en samling af blandede skrifter, som indeholder rim, papirklip, tegninger, sange, digte og citater, heriblandt ”Det gør ikke noget at være født i andegaarden, når man kun har ligget i et svaneæg!”. Men også Andersens første roman *Ungdoms-Forsøg* (1822), er en del af samlingen, som han udgav under pseudonymet William Christian Walter. Desuden er der førsteudgivelser på dansk, tysk og engelsk, samt en række af Andersens andre skrifter, som er udgivet i aviser, tidsskrifter og almanakker – for sidst, men ikke mindst at nævne, at Hersholt-samlingen på Library of Congress i Washington indeholder den største samling af tidsskriftet *Anderseniana* uden for Danmark. Samlingen fungerer snarere som et arkiv for forskere og andre Andersen-interesserede, end et egentligt kulturelt samlingspunkt. Alligevel relaterer samlingen sig til en dyrkelse og opretholdelse af danskhed og dansk kulturarv. På samme vis som førnævnte Baronesse Alma Dahlerup donerede en statue af Andersen til New York med hensigten om at fremme kendskabet til Andersen og Danmark, donerede Hersholt sin Andersen-samling til Library of Congress med et ønske om at dele sin kulturarv med resten af den amerikanske befolkning.

Opsummering af H.C. Andersen som kulturelt minde og samlingspunkt

Samlet set tegner der sig et billede af, at H.C. Andersen som et kulturelt minde og samlingspunkt i USA især dyrkes blandt de dansk-amerikanske samfund og derved er lokalt forankret i en national kontekst. Det er dog ikke muligt at sige noget generelt om, hvordan Andersen kendes og mindes i USA ud fra en række statuer, mindesmærker, samlinger af Anderseniana, film osv., men det opsummerer nogle af de mere håndgribelige tegn på, at Andersen har del i, hvad Julie K. Allen kalder ”det amerikanske åndsliv”, eller formuleret på anden vis hvordan Andersen er indlejret i forskellige amerikanske kontekster. De fleste amerikanere kommer dog aldrig forbi Solvang, Elk Horn eller Kimballton, og endnu færre får lov at opleve fortolkninger af Andersens liv og forfatterskab som Broadwaymusical eller teaterstykke, eller for den sags skyld besøger Library of Congress. Alligevel er Andersen til stede i amerikanernes hverdagsliv, der ud over de mange genfortællinger af Andersens eventyr, blandt andet kan tilskrives amerikanske medier. Allen beskriver, hvordan hun ser en tendens til at benytte Andersens eventyr satirisk i forbindelse med politiske kriser i USA. Et eksempel herpå er den tidligere præsident George W. Bush, der i 2003 blev skildret som den nøgne kejser i Andersen *Kejserens nye klæder* grundet hans beslutning om at gå i krig mod Irak. Men også præsident Donald Trump har været genstand for Andersen-inspirerede satiretegninger, hvor han på samme vis som Bush skildres som den nøgne kejser. Ingen af tegningerne nævner Andersen af navn, og ingen associerer hverken Bush eller Trump med Danmark, men eventyrets pointe ligger så dybt indlejret i den amerikanske befolkning og offentlig diskurs, at det uden videre kan anvendes i vidt forskellige situationer og blive afkodet uden problemer. Iflg. Allen fortæller det noget om den subtile om end betydelige indflydelse, som Andersens eventyr trods alt har og har haft i USA.

H.C. Andersen i Skandinaviske Studier

En af de kulturelle kontekster hvori H.C. Andersen institutionaliseres i USA, er i det tværfaglige akademiske felt Skandinaviske Studier, der primært beskæftiger sig med forskning og undervisning i kultur, sprog og litteratur i de nordiske lande. Etablerede forskningsmiljøer omkring Skandinaviske Studier er at finde mange steder i verden. Det gælder også i USA, hvor der især er syv universiteter, som udbyder forskningsprogrammer inden for dansk: Brigham Young University, Utah; University of California, Berkeley; University of California, Los Angeles; University of Massachusetts Amherst; University of Texas, Austin; University of Washington og University of Wisconsin-Madison.

Derudover er Skandinaviske Studier at finde på University of Minnesota, der primært har fokus på svensk og norsk, The State University of Ohio og University of Illinois, der begge har fokus på svensk sprog samt Harvard University, der primært fokuserer på skandinavisk litteratur.

Som forskningstradition kan Skandinaviske Studier i USA dateres tilbage til 1875, hvor University of Wisconsin-Madison (UW), som det første universitet i USA grundlagde deres afdeling for skandinaviske studier, der dengang bestod af kulturarvsstudier med fokus på de europæiske immigranter og deres efterkommeres kulturelle ophav. I dag er Skandinaviske Studier på UW et forskningsprogram under the Department of German, Nordic and Slavic Studies. I forbindelse med undersøgelsen af H.C. Andersen i USA besøgte projektgruppen UW i november 2019, for at gennemføre interview med den danske lektor Claus Elholm Andersen, der delte sin viden om og erfaringer med, at undervise i og om H.C. Andersen i USA og i Skandinaviske Studier.

Elholm underviser i H.C. Andersens forfatterskab på en række H.C. Andersen-kurser på UW, som har en lang tradition for at udbyde disse kurser hvert semester.

TV. Lektor Claus Elholm Andersen. ©ls.wisc.edu. TH. University of Wisconsin-Madison. Privatfoto.

University of Wisconsin-Madison. ©Wisconsininno

Ifølge Elholm var de studerende på de oprindelige kulturarvsstudier overvejende af skandinavisk og europæisk oprindelse, hvilket betød, at studiet blev en reproduktion af de europæiske narrativer om, hvad det vil sig at være skandinavisk og studere skandinavistik. Skandinaviske Studier i USA i dag har ændret sig meget siden. Det blev Elholm blandt andet bekræftet i, da han var sendelektor ved University of California (UCLA). Her var ca. 50% af de omkring 100 studerende, han underviste hvert semester på H.C. Andersen-kurserne, asiatiske-amerikanere. Sammensætningen af de studerende på UW er mere homogen i forhold til UCLA, alligevel skal de studerendes interesse i Skandinaviske Studier og deltagelse i H.C. Andersen-kurserne ikke længere findes i og begrundes med deres kulturelle ophav, som da programmet blev grundlagt. Elholm mener, at tilvalget af Andersen-kurser snarere kan motiveres med en positiv omtale af kurserne blandt de studerende og deres forældre, som enten selv har deltaget i kurset, da de gik på UW, eller kender nogen, der gjorde.

H.C. Andersen-kurser

En af årsagerne til H.C. Andersen-kursernes popularitet på UW kan ifølge Elholm tilskrives den tidligere danske professor Niels Ingwersen (1935-2009), der underviste i Skandinaviske Studier ved UW gennem 40 år. Elholm fortæller, hvordan mange af de forskere, der nu er beskæftigede ved Skandinaviske Studier rundt om i USA, på et eller andet tidspunkt i deres karriere har været 'under vingerne' hos Ingwersen, som tog stor interesse i H.C. Andersen og initierede H.C. Andersen-kurserne på UW. Ingwersen blev desuden udnævnt til ridder af Dannebrog i 1997.

TV. Niels Ingwersen, TH. optagelse til video i Tivoli. @Vanhise.lss.wisc.edu

I 1990'erne lavede Ingwersen en række tv-udsendelser om H.C. Andersens liv og forfatterskab, der blev vist tidligt om morgenen på lokal-tv i Madison, og som universitetsstuderende – og alle andre i øvrigt - kunne se som en art fjernundervisning. Udsendelserne er optaget i Danmark, hvor Ingwersen blandt andet fortæller om Andersen fra lokationer som Nyhavn, Kongens Have, Andersens barndomshjem i Odense og ved den lille havfrue på Langelinie. Derudover indgår der i videoerne en række interviews med professor Klaus P. Mortensen og litteraturhistorikeren Elias Bredsdorff (1912-2002). Ifølge Elholm var og er det en udbredt opfattelse, at Ingwersen var en formidler og historiefortæller ud over det sædvanlige, hvilket videoerne også demonstrerer. Projektgruppen var heldige at få lejlighed til at se de fire videoer, der i dag kun er tilgængelige som online-materiale for studerende ved UW – og som 25 år efter de blev sendt på lokal-tv, stadig indgår som en del af undervisningen på H.C. Andersen-kurserne. Elholm forklarer dog, at der internt på universitetet er blandede opfattelser af, hvor kvalificeret det er, at videoerne endnu anvendes, da de præsenterer en primær biografisk fremstilling af Andersens liv og forfatterskab – en kobling som H.C. Andersen-forskningen har afholdt sig fra i mange år. Dog skabte TV-udsendelserne så meget opmærksomhed, at Ingwersen ét år havde over 800 studerende tilmeldt Andersen-kurset. Til sammenligning er der i dag er omkring 300-400 studerende igennem tilsvarende kurser på et helt år. Ingwersens Andersen-kursus er til dato det største kursus, som er blevet udbudt på UW nogensinde.

The Tales of HANS CHRISTIAN ANDERSEN af Niels Ingwersen ©UWM 2020

I interviewet skitserer Elholm, hvilke versioner af H.C. Andersen, han mener, kan siges at være til stede i undervisningen på Skandinaviske Studier i USA. Han forklarer, at H.C. Andersen-kurser på tværs af Skandinaviske Studier i USA primært er introduktionskurser til første- og

andetårsstuderende på bachelorniveau. De studerende er ikke udelukkende fra litteratur- eller skandinaviske studier, da kurserne bliver udbudt som en del af en obligatorisk kursusrække, der har til formål at introducere de studerende for en bred vifte af oversat litteratur og kultur. Elholm beskriver, hvordan han selv tilrettelægger sine H.C. Andersen-kurser, så de studerende læser og efterfølgende diskuterer og analyserer omkring 60 udvalgte eventyr af Andersen per semester. Der er sket en udvikling gennem de 15 år, Elholm har undervist i H.C. Andersen i USA, først som sendelektor i Minnesota, Texas og Californien, og siden som lektor i Wisconsin. I den periode er undervisningsfokus skiftet fra en biografisk tilgang, som tidligere var omdrejningspunktet i de store H.C. Andersen-kurser Niels Ingwersen grundlagde, til en mere værkbaseret tilgang i de nuværende kurser. Selv opbygger Elholm sin undervisning kronologisk, hvor han f.eks. indleder med *Fyrtøjet* og sætter det i forhold til f.eks. Grimm-brødrene og folkeeventyrene. Elholm lægger desuden vægt på, at hans mål med kurserne er at vise de studerende, at Andersen gennem sine eventyr tilhører en kanon af store europæiske romantiske forfattere. Elholm henviser i den forbindelse til en version af Andersen, som vi ofte ser, gør sig gældende inden for litteraturforskningen, hvor han kategoriseres som en romantisk forfatter.

Som en del af undersøgelsen af H.C. Andersen i USA, besøgte projektgruppen endvidere University of California, Los Angeles, for at interviewe den amerikanske lektor Kimberly Ball, som også underviser i H.C. Andersen.

TV. Kimberly Ball & Sara Bruun Jørgensen. Privatfoto.H. UCLA. Privatfotos.

UCLA. Privatfoto.

Ball beskriver, hvordan der på H.C. Andersen-kurserne ved UCLA typisk er 30-40 studerende per semester, der ligesom ved UW primært består af bachelorstuderende. Men det er ikke kun på H.C. Andersen-kurserne, at Andersen er til stede i Skandinaviske Studier. Ball fortæller, hvordan hun også underviser i H.C. Andersen på andre af sine kurser, som f.eks. Nordic Folk & Fairy

Tale, hvor Andersen indgår som en del af pensum sammen med andre eventyrforfattere. Andersen er hermed kategoriseret som eventyrforfatter og det er primært eventyrene som Ball underviser i.

Adspurgt hvilken anden amerikansk digter/forfatter/kunster Ball vil sidestille Andersen med, svarer hun, at Andersen er i en kategori for sig, og at han, i lighed med den amerikanske forfatter Washington Irving (1783-1859), tager afsæt i den mundtlige fortælletradition og transformerer den til et nyt format, der ifølge Ball for Andersens vedkommende rummer vidundere og skønhed, men for Irvings vedkommende snarere rummer en form for forundrende rædsel. Adspurgt om det samme, svarer Elholm, at han gennem en introduktion til andre 1900-tals digtere forsøger at pointere over for de studerende, hvor unik og enestående, men også alsidig, Andersen er.

Det er både Ball og Elholms erfaring, at de studerende allerede har et kendskab til H.C. Andersen, når de starter på H.C. Andersen-kurserne. Elholm forklarer, at de studerende stort set alle kender eventyrene *Prinsessen på ærten* og *Tommelise*, men at han derudover ofte bliver overrasket over, hvilke andre eventyr de kender og ikke kender til. De studerende har en ide om handlinger i og titler på eventyr, men kender ikke oprindelsen – hvorvidt det er et folkeeventyr eller et eventyr af Andersen. Elholm tilføjer, at de studerende derudover kender én eller anden version af eventyret *Den lille havfrue*, men at eventyr som *Klods Hans* ikke er en del af deres bevidsthed, sådan som Elholm forestiller sig, det gør sig gældende blandt danske studerende. Derudover peger Elholm på, at der blandt hans akademiske kollegaer og på universitetet generelt er et kendskab til H.C. Andersen, men at der sjældent er en forestilling eller viden om, at Andersen er dansk eller at Andersen skulle være værd at læse, fordi han primært forstås som en eventyrforfatter for børn, hvilket divergerer fra de versioner af Andersen, som Elholm og Ball tager afsæt i.

På UCLA, fortæller Ball, til forskel fra på UW, at en del af de studerende vælger H.C. Andersen-kurserne til, bl.a. fordi de har skandinaviske rødder, og hun forestiller sig, at Andersen er en bevidst del af deres kulturarv, hvormed de allerede har kendskab til eventyrene. Men derudover har størstedelen af de studerende et kendskab, der begrænser sig til Disneys version af *Den lille havfrue* og *Snedronningen* i form af filmen *Frozen*, som de studerende i øvrigt har svært ved at genkende, når de bliver introduceret for de originale eventyr. Ball tilføjer, at hun i lighed med Elholm vurderer, at de studerende kender til eventyrenes handlingsforløb, men sjældent har begreb om, hvem der har skrevet dem. I den forbindelse listede hun de tre eventyr, som hun oplever, de studerende oftest kender på forhånd; *Den grimme ælling*, *Kejserens nye klæder* og *Prinsessen på ærten*, om end i form af genfortællinger og adaptationer de har set i tv eller har fået læst højt i deres barndom. Ball

fortæller, at når de studerende bliver introduceret for Andersens eventyr på ny gennem H.C. Andersen-kurserne, så har de allerede et kendskab og en relation til eventyrene, der er skabt i barndommen. Dette kendskab oplever Ball som en styrke i de studerendes møde med Andersens prosa, som kan være udfordrende at læse, da det er skrevet i en anden tid. De værdier og moraler, som de studerende tildeler Andersens eventyr, er iflg. Ball ofte farvet af de versioner af Andersen, som de har mødt i barndommen og som repræsenterer the American way, forstået som en særlig amerikansk meningstildeling. Desuden oplever Ball et manglende emotionelt ordforråd blandt de studerende. Det kommer blandt andet til udtryk ved, at de studerende forbinder Andersens univers med enten *glæde* eller *sorg*, når de skal analysere hans eventyr. Ball argumenterer for, at Andersens univers er mere komplekst end som så. Det handler ikke *bare* om glæde eller om sorg, men om forskellige versioner af glæde og sorg – og alt det imellem. De amerikanske studerende er ikke vant til at arbejde fortolkende med den kompleksitet som Andersens forfatterskab rummer. For Ball er målet med undervisningen på H.C. Andersen-kurserne derfor, at vække en form for erkendelse, der stikker dybere end blot en fortolkningsramme af glæde og sorg hos de studerende, for herigennem at lære at værdsætte kompleksiteten i Andersens værker.

En af årsagerne til de studerendes manglende emotionelle ordforråd skyldes ifølge Elholm, at de studerende har, hvad man kunne kalde en disneyficeret ide om, hvad et eventyr er, som primært er funderet i de to forenklede følelser *glæde* og *sorg* som dikotomiske. Men også humoren i eventyrene er svær for de amerikanske studerende at begribe. Elholm forklarer, at humoren er dét, som er dårligst oversat fra de danske originale værker til de engelske/amerikanske. De studerende er ofte ret bogstavelige læsere og associerer i udgangspunktet ikke Andersen med humor, men gennem H.C. Andersen-kurserne nærmer de sig en forståelse af, hvor meget humoren rent faktisk fylder i Andersens eventyr.

Den biografiske filmatisering af H.C. Andersens liv *Hans Christian Andersen – Starring Danny Kaye* fra 1952, som præsenteres i afsnittet om ”Filmatiseringer af H.C. Andersens liv og forfatterskab”, ser også ud til at spille en rolle i forhold til, hvordan de studerende forstår og tildeler Andersens liv og forfatterskab betydning. De kender ikke nødvendigvis filmen, men ifølge Elholm ligger de værdier og versioner af Andersen, som filmen repræsenterer, indlejret i deres forståelse af Andersen, der i filmen fremstilles muntert og ubekymret. Et væld af Hallmark-produktioner, som lykønskingskort og gaveartikler, er på samme måde med til at skabe en romantiseret forestilling om den store danske digter. Ligeledes er den populære amerikanske børnebogsserie *Land of Stories* gennem bøgernes illustrationer med til at reproducere myten om Andersen som eventyrforfatter for børn. Heri ses

Andersen omgivet af børn, mens han læser højt. Elholm refererer desuden til H.C. Andersen-statuen i Central Park i New York, hvor børn i dag, som det mest naturlige, sætter sig på skødet af den store forfatter.

Når de studerende har gennemført H.C. Andersen-kurserne, er det både Ball og Elholms vurdering, at der er sket en forandring i de studerendes forståelse af Andersens værker. Det kommer blandt andet til udtryk i arbejdet med eventyret *Den lille havfrue*. Her peger de begge på, at de studerende ligefrem chokeres af at læse den originale slutning af eventyret, hvor den lille havfrue ikke blot opløses til skum i havet, men bliver til en hav-ånd. Det er en markant anderledes slutning end i Disneys version, hvor havfruen bliver gift med prinsen og lever lykkeligt til sine dages ende. Dét, som gør slutningen i Andersens *Den lille havfrue* svær at kapere for de studerende, handler ifølge Elholm blandt andet om, at de på den ene side forfalder til den moralske, bogstavelige læsning af eventyret og samtidig ikke behersker mere komplekse fortolkninger. Særligt dødens tilstedeværelse og betydning i *Den lille havfrue* strider imod deres opfattelse af H.C. Andersen som en eventyrforfatter for børn. For børn skal ikke læse om døden! Elholm forbinder de amerikanske studerendes tabuisering af døden med en kulturelt indlejret amerikansk forståelse, hvor man ikke ret gerne taler om livets forgængelighed, og hvor død og sorg står i opposition til USA's formative værdier om evig ungdom.

Parallelt med læsning af eventyrene læser de studerende på UCLA også uddrag af Andersens selvbiografi. Ifølge Ball har det den effekt, at de studerende for en stund læser og forstår eventyrene som en én-til-én skildring af Andersens liv, indtil de i løbet af kurset får opøvet evnen til at hæve sig over en sådan umiddelbar fortolkning og lærer at forstå eventyrene ud fra en kunstnerisk præmis, som et værk, fuld af kompleksitet. Denne analytiske tilgang står i kontrast til resultaterne fra undersøgelsen af H.C. Andersen i Portugal, hvor vi blandt andet fandt, at der bliver trukket en mere direkte linje mellem Andersens person og værkerne, når Andersen er genstand i og for portugisisk undervisning, forskning og fortolkning (Jørgensen & Bom 2019).

Elholm peger på en anden problematik i forbindelse med H.C. Andersen-kurserne; de engelske oversættelser af Andersens værker. Han beskriver, dels hvordan børnelitteraturen er påvirket af dårlige oversættelser og adaptationer, som blandt andet blander H.C. Andersen og Grimm-brødrene sammen, dels manglen på kvalificerede oversættelser online, hvor de studerende naturligt leder efter dem. Elholm henviser de studerende til Erik Christian Haugaards samlede oversættelser (1974) eller de nyere oversættelser *The Stories of Hans Christian Andersen: A New Translation from the Danish* (2005) af Jeffery Frank & Diana Crone Frank, men efterspørger nye opdaterede oversættelser!

Der tegner sig overordnet set et billede af både ligheder og forskelle på de studerendes forudgående kendskab til og opfattelse af Andersen i henholdsvis Wisconsin i den amerikanske midt-vest og Los Angeles på den amerikanske vestkyst. Kendetegnene for begge universiteter er, at de studerendes forhåndskendskab som oftest er farvet af Disneys fortolkninger af Andersens eventyr, samt andre tilpassede versioner og genfortællinger, som de har mødt i deres barndom. Ligeså er det ifølge Elholm og Ball udfordrende for de studerende at se ud over disse tilpassede versioner af Andersens liv og forfatterskab, der præsenterer og reproducerer en myte om Andersen som eventyrforfatter for børn, og læse de komplekse originale eventyr, som rummer mere end blot forsimplede følelser af sorg og glæde. Derudover synes der at være en forskel på de studerendes forudsætninger for at deltage i H.C. Andersen-kurserne. Ifølge Ball og Elholm er de studerendes motivation for nogle et spørgsmål om kulturarv og fortællingen om danske eller nordiske aner, hvor det for andre handler mere om en almen interesse for Andersen som den store eventyrforfatter. Uanset, så er der en interesse for H.C. Andersen blandt de studerende på de amerikanske universiteter, hvor H.C. Andersen-kurserne udbydes.

H.C. Andersen i den amerikanske grundskole

Dette afsnit redegør for tilstedeværelsen af H.C. Andersens forfatterskab i det amerikanske undervisningssystem på grundskoleniveau. Til forskel fra tidligere undersøgelser i f.eks. Portugal, hvor Andersen er kanoniseret gennem flere forskellige eventyr på stort set alle trin i grundskolen (Jørgensen & Bom 2019), har der ikke eksisteret en national læseplan i USA siden 1965. Generelt for de 50 amerikanske delstater gælder det, at U.S. Department of Education, der svarer til det danske Undervisningsministerium, kun har at gøre med den overordnede lovgivning i forhold til Educational Standards, som er læringsmål formuleret ud fra en angelsaksisk undervisningstradition, hvor der er fokus på elevernes kompetencemål og ikke på et egentligt pensum. Det vil sige, at den føderale stat hverken sætter rammer eller retningslinjer for læseplaner og pensum, hvorfor det er op de enkelte delstater, regioner, skoledistrikter og i nogle tilfælde også skolebestyrelser, at definere, hvilke forfattere og værker, eleverne skal introduceres for og læse i løbet af deres skoletid.

Det er en anselig opgave at undersøge Andersens tilstedeværelse på grundskoleniveau i alle de amerikanske skoledistrikter. I stedet søges her et indblik ved at tage afsæt i to af de mest anvendte læremiddelforlag i den amerikanske grundskole: TeacherVision og Scholastic. Til at hjælpe med den opgave har projektgruppen fået assistance af bibliotekar Gay Strandemo fra Waunakee Public Library i Wisconsin.

TeacherVision er en digital læringsplatform med undervisningsmateriale til hele grundskoleniveauet: Elementary school (børnehave-5. kl.), Middle school (6.–8. kl.) og High school (7.–12. kl.). Materialerne på læringsplatformen er bredt defineret og består blandt andet af undervisningsplaner, grafiske opsætninger, quizzes, regneark, litteraturguides, arbejdsbøger, opslagstavler og ressourcer til faglig udvikling. Materialerne er emne- og faginddelt og H.C. Andersen er repræsenteret gennem oversættelser og genfortællinger, herunder individuelle og samlede værker, men også gennem hypertexter inspireret af Andersens forfatterskab. Til trods for den brede repræsentation, er det kun ganske få eventyr fra Andersens forfatterskab, som er at finde i materialerne hos TeacherVision.

Materialегennemgang TeacherVision:

Fra Andersens forfatterskab er *Den lille pige med svovlstikkerne* tilgængelig som en digital tekst på TeacherVision, der anbefales som læsning til 3.–6. kl. Eventyret er oversat til *The Little Match Seller* af H. P. Paull (1872), en titel som i øvrigt afviger fra den oversættelse, H.C. Andersen Centret generelt henviser til, af Jean Hersholt *The Little Match Girl*. På TeacherVision bliver eventyret præsenteret med en lille introduktionstekst:

This is the full text of Hans Christian Andersen's classic tale," The Little Match Seller." Enjoy this sad short story in your winter reading class, especially around the December holidays.

Eventyret præsenteres som et sørgmodigt eventyr – en tilsyneladende hyppig fortolkning, der er fuldstændig i tråd med det i foregående afsnit nævnte dikotomiske forhold mellem glæde og sorg, som Kimberly Ball og Claus Elholm problematiserer

Tommelise, der også er fra Andersens eget forfatterskab, er at finde som digital tekst i lærervejledningen *Fun with Fairy Tales: A Teacher's Guide* målrettet børnehave–3. kl. Derudover forefindes to genfortolkninger af *Nattergalen*. Den første er en hypertext målrettet 2.–5. kl., som består af en aktivitetsbog med følgende introduktionstekst:

Originally set in China, this version of the classic tale set in Morocco, an Islamic country in Northwest Africa with roots in the Arabic culture of Mecca and Medina, and the Berber culture of the High Atlas Mountains and the Sahara Desert. As Islam forbids the representation of people and animals in art, there is a widespread use of pattern and abstraction in fabrics, carpets, and architecture to focus the mind of the viewer on higher truths (TeacherVision 2020).

Den anden version af *Nattergalen* er en Andersen-inspireret adaption, som er skrevet af Nikki Loftin (1972-) med titlen *Nightingale's Nest*. Materialet, som knytter sig til teksten, er en læseguide med 20 spørgsmål, baseret på de tidligere nævnte Educational Standards.

Til de ældre elever i 9.–12. kl. findes *Christmas Stories*, der er en samling af klassiske eventyr, herunder *It was the Night Before Christmas* by Clement Clarke More (1779-1863), *The gift of the Magi* by O. Henry (1862-1910) og *The Little Match Seller* af H.C. Andersen. I introduktionsteksten til materialet står der:

Read these classic tales with your students. They are inventive, ironic, moralistic, and useful for the study of literature time periods (TeacherVision 2020).

Derudover opfordres der til at eleverne læser forfatterens samlede værker for en videre forståelse af værkernes samtid.

Det sidste materiale på TeacherVision med reference til H.C. Andersen er teksten *Famous Storytellers* målrettet 3. -12. kl., som er en artikel, der diskuterer nogle af verdens største historiefortællere. Her præsenteres Andersens eventyr sammen med *Aesops fabler*, *1001 nats eventyr*, *Grimms eventyr*, *Legenden om Kong Arthur* og *Perraults eventyr*. Andersen bliver i den forbindelse introduceret gennem en kort biografisk tekst:

Hans Christian Andersen lived in Denmark in the nineteenth century. He was considered an ugly child and had no friends, so he lived in a dream world, reading about the lives of famous men who had risen from poverty to fame. At age 14, when his father died, he moved to Copenhagen and tried to become an actor. When he was still unsuccessful at 30, he decided to try writing down the tales he had been telling children as he travelled around the countryside. Some of his stories are “The Emperor’s New Clothes”, “The Ugly Duckling”, and “The Princess and the Pea” (TeacherVision 2020).

Også her reproduceres myten om Andersen som børnenes forfatter og den biografiske fremstilling af Andersens liv er tydeligt tilpasset et amerikansk kulturelt narrativ om at søge lykken, og at selv fattige kan blive rige.

Scholastic Education er et amerikansk multinationalt forlag, som er kendt for at udgive, sælge og distribuere tegneserier, bøger og læremidler til skoler, lærere, forældre og børn. På forlagets hjemmeside er H.C. Andersen præsenteret med egen forfatterside. Andersen introduceres gennem en biografisk fremstilling skrevet af Hollywoodskuespilleren Danny Kaye (1911-1987), der spillede rollen som Andersen i den berømte film *Hans Christian Andersen. Starring Danny Kaye* fra 1952.

No collection of fairy tales would be complete without the works of the Danish author Hans Christian Andersen. In fact, Andersen's life was like a fairy tale in many ways. Out of the poverty, hardship, and loneliness of his youth, he came to be one of the most honored men of his time. Many of the more than 160 fairy tales he wrote, including "The Ugly Duckling," "The Princess and the Pea," and "The Little Mermaid," have become literary classics enjoyed by children and adults alike. (...) Andersen put many pieces of his own life into his fairy tales. He never forgot that his mother as a young girl had been forced to go begging. This led him to write "The Little Match Girl," a story full of compassion for the unfortunate ones of this Earth. And his own personal experiences are reflected in "The Ugly Duckling," which points out that sometimes the qualities that make you feel lonely, different, and out of place are the very qualities that, when properly used, can make you shine (Scholastic 2020).

Introduktionen præsenterer en hyppig reception af Andersen, som drengen der voksede op i fattige kår, men overvandt livets udfordringer og opnåede berømmelse. En fortælling, som

Andersen selv er med til at skabe i sin selvbiografi *Mit Livs eventyr* (1855). Derudover beskriver Danny Kaye, hvordan Andersens eget liv er reflekteret i *Den grimme ælling* – en biografisk læsning af eventyret, der taler ind den version af Andersen, som Lektor Claus Elholm referer til i foregående afsnit, og som Danny Kaye er med til at (re-)producere i sin rolle som H.C. Andersen.

Materiale gennemgang Scholastic:

Blandt materialerne ved Scholastic er Andersens eventyr repræsenteret fra børnehave–7. kl, og består af genfortællinger, oversættelser, filmadaptioner og genfortolkninger. De er trykt i fysiske formater, og der findes i alt 15 Andersen-inspirerede bogmaterialer.

Den lille havfrue er repræsenteret i form af to genfortællinger målrettet henholdsvis børnehaveklasse-3. kl. og 3.-5. kl. Det samme gør sig gældende for *Prinsessen på ærten*, der er målrettet børnehaveklasse-2. kl. og desuden klassificeret under "N/A", der betyder, at materialet ikke er aldersbestemt.

Kejserens nye klæder er at finde i tre versioner, der på samme vis som ovenstående er genfortællinger til henholdsvis børnehave, børnehave-2. kl. samt N/A.

Nattergalen er repræsenteret gennem to oversættelser målrettet henholdsvis 3. kl. og 4.-7. kl. samt en Andersen-inspireret hypertext *The Song of the Nightingale* målrettet børnehave-børnehaveklasse.

Af andre genfortællinger er *Den lille pige med svovlstikkerne* og *Snedronningen*, som begge er målrettet 3.-5. kl. samt *Den grimme ælling* med tilhørende CD målrettet børnehave-4. kl.

Scholastic indeholder desuden to filmatiseringer på DVD: *Hans Christian Andersen Stories, vol. I*, som indeholder *Nattergalen*, *Den lille pige med svovlstikkerne* og *De røde sko*, og *Hans Christian Andersen Stories, vol. II*, der indeholder *Den grimme ælling* samt *Svinedrengen*.

Andersens samlede eventyr er repræsenteret i henholdsvis en oversættelse målrettet 4.-7. kl. som indeholder 47 eventyr heriblandt *Snedronningen* og *Den lille havfrue*, samt en genfortolket eventyrsamling målrettet N/A.

Der findes desuden en række mindre og mellemstore læremiddelforlag og online læremiddeldatabaser, der leverer undervisningsmaterialer til den amerikanske grundskole, som primært har fokus på Educational Standards – altså, læringsmål og elevkompetencer, snarere end indhold og pensum. Det

gør sig f.eks. gældende ved ProTeacher, IXL og TeachStarter, hvor Andersens tilstedeværelse er ikkeeksisterende.

Opsummering

Hvorvidt og hvordan H.C. Andersen er til stede i den amerikanske grundskole, ser ud til at være kulturelt betinget og lokalt forankret. Der tegner sig alligevel et billede af, hvilke eventyr der efterspørges, set i forhold til hvilke eventyr læremiddelforlagene udbyder. F.eks. ser det ud til, at der er en hyppigere tilstedeværelse af Andersens eventyr i Elementary school og Middle school, end i Highschool. Det bekræfter vores antagelse om en reception af Andersen som eventyrforfatter for børn, særligt mindre børn. Men derudover er repræsentationen af hans værker ikke overvældende. Det er primært *Den lille havfrue*, *Prinsessen på ærten*, *Nattergalen*, *Den lille pige med svovlstikkerne*, *Den grimme ælling* og *Snedronningen*, som går igen i materialerne. Det er imidlertid interessant, at det stort set er de samme eventyr, som blev nævnt, da vi undersøgte H.C. Andersen i Italien (Thomsen & Bom 2017) og H.C. Andersen i Portugal (Jørgensen & Bom 2019), den eneste forskel er *Den standhaftige tinsoldat*, som ikke er fremhævet i de amerikanske læremidler.

Forskning i H.C. Andersen

I undersøgelsen af den institutionaliserede H.C. Andersen er det relevant at afsøge, hvordan Andersen anvendes i den forskning, som bedrives på de amerikanske universiteter. En række forskere fra Skandinaviske Studier ved de tidligere nævnte universiteter former sammen med amerikanske forskere inden for eventyrforskning og litteraturforskning, børne- og ungdomslitteratur især, en forskningstradition i H.C. Andersen i USA.

I vedlagte bilag 1 er sammenfattet en bibliografi, der lister den amerikanske forskningslitteratur fra følgende databaser: MLA, REX, Summon ProQuest, The Bridge (ScholarsArchive) og H.C. Andersen Centrets egen database. En optælling viser, at 82 bidrag har H.C. Andersen som genstand for analyse, herunder er 14 forskere forfattere til mere end ét bidrag. Bibliografien omfatter udelukkende forskningslitteratur, ikke oversættelser, fra 1949 og frem til i dag. En gennemgang viser, at den amerikanske forskning i Andersens liv og forfatterskab har været stødt voksende siden 1970'erne, og antallet af forskningspublikationer er fordoblet hvert årti frem til i dag.

Det er lige såvel Andersens eventyr, som det er biografier, og i enkelte tilfælde romaner, skuespil og rejseskildringer, der er genstand for analyse. Alligevel synes især *Den grimme ælling*, *Snedronningen*, *Nattergalen* og *Den lille havfrue* at være de mest centrale genstande for analyse sammen med en udpræget interesse for autobiografiske læsninger af Andersens liv og forfatterskab. I det følgende eksemplificeres bredden af forskningsfeltet, og eksempler på og kendetegn ved de tematikker, der er på spil, præsenteres.

H.C. Andersen som eventyrforfatter for børn

I forbindelse med den første internationale H.C. Andersen-konference afholdt i 1991 i Odense, udgav Sven Hakon Rossel, tidl. professor i skandinavisk sprog og litteratur ved University of Washington artiklen *Hans Christian Andersen Research in the United States* (Rossel 1993). Rossel gennemgår H.C. Andersens værker i et bibliografisk review, der bygger på kilder af Elias Bredsdorff (1950), Carol L. Schroeder (1976) samt Aage Jørgensen (1970, 1973, 1978, 1982 og 1986), og tegner et tydeligt billede af, at Andersen i USA først og fremmest betragtes som eventyrforfatter.

Andersen får sit gennembrud i Amerika i 1850'erne, et geografisk skift, der ifølge Rossel også får betydning for et skifte i Andersens publikum generelt set. Indtil slutningen af 1800-tallet er Andersen primært kendt som romanforfatter på det engelsksprogede marked gennem britiske oversættelser. Men i takt med Andersens voksende popularitet i USA sker der en øget interesse for særligt eventyrene, som især skyldes et stigende antal amerikanske privat- og piratoversættelser. Til trods for at flere amerikanske forlag og Andersens primære forlagsredaktør Horace E. Scudder, oversætter en række af Andersens værker, herunder også romaner og digte, til det amerikanske publikum, er det først og fremmest eventyrene, der vinder indpas.

Den amerikanske forskning i Andersen er ikke overvældende i forhold til Andersens ikke helt uvæsentlige tilstedeværelse på det amerikanske marked for litteratur. Alligevel har der været værdifulde bidrag, som er publiceret i præstige fyldte tidsskrifter, men iflg. Rossel mangler der endnu et amerikansk forskningsfokus på Andersens rejseskildringer, romaner og skuespil (Rossel 1993: 9). I forlængelse af Rossels forskning fra 1993 kan det tilføjes, at hovedvægten af den amerikanske Andersen-forskning, der er blevet bedrevet siden hen, stadig har afsæt i eventyrene og biografierne.

Der skete dog et skifte i forlængelse fejringåret 2005, hvor der fulgte en fornyet interesse for Andersen, som især tog form gennem biografiske læsninger af værkerne. Heriblandt var

ægteparret Jeffery Frank og Diana Crone Frank, som har skrevet bogen *The Stories of Hans Christian Andersen: A New Translation from the Danish* (2005), der er en af de nyere amerikanske oversættelser af H.C. Andersens samlede eventyr. Bogen indeholder ud over 22 eventyr det introducerende kapitel *The Real H.C. Andersen*, som er en biografisk læsning af Andersens liv og forfatterskab. Frank & Frank beskriver receptionen af Andersen i USA og nævner række faktorer, der har indflydelse herpå blandt andet episoden med *The Children's Debt* (som er beskrevet i afsnittet "Medieskabte samtidsfortællinger om H.C. Andersen"), de ringe amerikanske privat- og piratoversættelser af eventyrene, de mange filmadaptioner og genfortolkninger, heriblandt Disneys, som genskriver Andersens eventyr med happy endings, samt den førnævnte Danny Kaye-film fra 1952, der fremstiller Andersens liv én-til-én med eventyrene. Alt sammen bidrager ifølge Frank & Frank til en forståelse af Andersen, hvor han "In short, beyond Scandinavia, (...) has generally been regarded not as a literary genius but as a quaint nineteenth-century writer of charming children's stories." (2005:3). Det lader til, at receptionen af Andersen som eventyrforfatter for børn, ligesom på Andersens egen tid, fortsat gør sig gældende i USA i dag.

Kunstnerisk drivkraft og uforgængelighed

Tidligere litteraturprofessor Harold Bloom (1930-2019) ved Yale University, har skrevet artiklen *Trust the Tale, Not the Teller: Hans Christian Andersen* (2005). Artiklen er informeret af forfatteren D. H. Lawrence kritiske motto "Trust the Tale, Not the Teller", der grundlæggende betyder, at en kritikers fornemste formål er at redde fortællingen fra kunstneren, som skabte den. Bloom beskriver med skepsis, hvordan Andersen bevidst formidlede sine eventyr som autobiografiske fortællinger og sidestiller ham med den amerikanske digter Walt Whitman (1819-1892), hvis værk ved første øjekast synes let at fordøje, men ved nærmere bekendtskab afslører fortolkningskompleksiteterne (2005: 403). Bloom søger i sin artikel, at "[...] define precisely the qualities of Andersen's stories that go on making them imperishable, as we arrive at the bicentennial of his birth in 2005." (2005:397). Der er altså en uforgængelighed på spil i Andersens forfatterskab, som Bloom undersøger nærmere ved at belyse de eviggyldige kvaliteter. Det gør han blandt andet gennem en komparativ analyse af den kunstneriske drivkraft hos Andersen og Kierkegaard. Bloom dekonstruerer seks udvalgte Andersen-eventyr, og søger at finde indtil, hvad det er, som *ikke* lader sig fortolke i Andersens eventyr ud fra en præmis om, at det er det u-fortolkelige, der gør eventyrene eviggyldige. Bloom begrundes desuden Andersens kunstneriske drivkraft med hans homo-erotiske seksualitet og gennemgående seksuelle

frustrationer, og hvordan det bliver legemliggjort i eventyrene som hekse, iskolde fristerinder og androgyne prinser.

Andersen var en uhyrlig produktiv forfatter indenfor mange genre: romaner, rejseskildringer, poesi og skuespil. Iflg. Bloom betyder Andersen noget helt særligt, og vil altid have en betydning i kraft af sine unikke eventyr, der fusionerer det overnaturlige med det helt almindelige.

Andersen invented what the last two centuries have called 'children's literature,' but after some early stories he is no more available just to children than are Kafka and Gogol. Rather, Andersen wrote for extraordinarily intelligent children of all ages, from nine to ninety (2005: 403).

Bloom udleder, at Andersen er en eviggyldig og evig aktuel forfatter for alle aldre qua eventyrene og ikke resten af forfatterskabet. Andersen bliver hermed tildelt en betydning som eventyrforfatter inden for den amerikanske litteraturforskning. Bloom bryder dog med, hvad der synes at være den populærkulturelle opfattelse af Andersen som eventyrforfatter for børn – for Bloom er Andersen eventyrforfatter for alle i alderen 9 – 90 år, og han pointerer desuden, at det kun er eksperter, der beskæftiger sig med Andersens andre genrer.

Andersen's novels, dramas, poetry, and travel writings are now forgotten, except by specialists (2005: 405).

Bloom beskriver, hvordan Andersens eventyr appellerer til alle aldre, mens hans romaner, digte og rejseskildringer er sværere at gå til, og noget som stort set kun fag- og forskningsmiljøer beskæftiger sig med. Vores undersøgelse peger på, at det er det samme billede, der tegner sig i dag, som Bloom tegnede i 2005.

H.C. Andersen i USA – den forskningsfaglige bredde

Det er primært forskere fra miljøer omkring Skandinaviske Studier i USA, der former en forskningstradition omkring H.C. Andersen i USA. Værd at nævne er føromtalt Sven Hakon Russe, der især har haft fokus på forskning i samt oversættelser af Andersen i USA. Ligeså professor

Marianne T. Stecher ved University of Washington, der blandt andet har skrevet *Science Fiction in the Age of Romanticism. Hans Christian Andersen's Futuristic Tales* (1993) og *Underground Andersen. Political Allegory and the Fairy Tale* (2019), som er en artikel i antologien *Hans Christian Andersen and Community* redigeret af forskere ved H.C. Andersen Centret. Begge artikler beskæftiger sig med Andersens fremsynede visioner i fx *Det Nye Aarhundredes Musa* (1861) og kapitlet ”Poesiens Californien” i rejseskildringen *I Sverrig* (1851). I sidstnævnte artikel demonstrerer Stecher, hvordan disse futuriske og visionære værker cirkulerer i historiske og politiske kontekster og ræsonnerer med læsere i en globaliseret, moderne verden gennem værkernes politiske allegorier.

Professor i Skandinaviske Studier Karin Sanders ved University of California, Berkeley, har ligeledes bidraget rigt til udformningen af Andersen-forskningen i USA, senest med artiklen *Ethics of the Discarded: Empathy with the Inorganic. Hans Christian Andersen's use of waste, rubbish, and other stuff* (2019). Sanders argumenterer for, at Andersen så et potentiale i ødelagte og forfaldne ting, som tillod ham at skabe en materiel poetik, hvor det devaluerede får tildelt eller genvinder en form for agens. Sanders pointe er, at eventyrene omhandlende de kasserede ting ikke har til hensigt at bekymre vores iøjnefaldende forbrug af varer, men snarere er beregnet til at få os til at overveje eller genoverveje den verden vi deler med alle former for materielle ting.

Værd at nævne er også professor emeritus Poul Houe, som blandt andet har skrevet *A Tale of Two Geniuses with Opposing Views of Tales and an Ingenious Critic of Both: H.C. Andersen, Soren Kierkegaard, and Georg Brandes* (2006), der placerer Andersen, Kierkegaard og Brandes som tre hjørnesten i dansk kultur i 1800-tallet. Houe diskuterer de tre forfatters fortolkning af eventyreren fra tilnærmelsesvis modsatrettede synspunkter og situerer genren som et brændpunkt for tre æstetiske, intellektuelle og eksistentielle verdenssyn.

Professor Frank Hugus ved University of Massachusetts Amherst, er også med til at forme det amerikanske forskningsfelt i Andersen og senest har skrevet ”*Men det er jo Dig selv!*” *Autobiographical Elements in H. C. Andersen's Improvisatoren* (2016). Artiklen undersøger Andersens *Improvisatoren* (1835) gennem autobiografiske elementer og sidestiller teksten med Andersens egne beskrivelser fra sine Italiensrejser. Hugus tager afsæt i et velkendt fænomen inden for Andersen-forskningen, der handler om, at Andersen i dette værk (og mange andre) ’låner’ fra andre store forfattere, og eksemplificerer med afsæt i den franske romanforfatter Mme de Staël’s *Corinne, ou l’Italie* (1807).

Forskningsfeltet formes derudover af bidrag fra litterater som f.eks. førnævnte professor Harold Bloom og Sue Corbin med *Redemptive Journey. The Storytelling Motif in Andersen's 'The*

Snow Queen' (1989). Corbin diskuterer Andersens *Snedronningen* gennem en analyse af Gerdas rejse, hvor hun peger på motiver i eventyret, som er med til at gøre eventyret "aktivt", "levende" og som skaber katarsis: en følelsesmæssig renselses opnået gennem en æstetisk oplevelse. Men også eventyrforskere og folklorister har bidraget til Andersen-forskningen i USA, som f.eks. professor Maria Tatar ved Harvard University, der sammen med tidligere nævnte professor Julie K. Allen har skrevet *The Annotated Hans Christian Andersen* (2007), der er en kommenteret oversættelse af udvalgte eventyr, som først og fremmest præsenterer Andersen som en af giganterne inden for europæisk litteratur, og som en eventyrforfatter for både børn og voksne. Tatar fører læseren gennem en række kendte og mindre kendte værker, som *De røde sko* og *Historien om en moder*, og sidestiller desuden Andersen med Shakespeare, Dickens og Marx. En anden interessant bidragsyder er professor emeritus Jack Zipes ved University of Minnesota, som blandt andet har skrevet *Hans Christian Andersen: The Misunderstood Storyteller* (2005). I bogen beskriver Zipes Andersen som en misforstået eventyrdigter og positionerer sig i opposition til tidligere læsninger af Andersens værker, som universaliserer eventyrernes symbolske formationer uden at forholde sig kritisk til de sociale kontekster, hvori eventyrene er blevet til. Zipes er endvidere meget kritisk over for de mange filmadaptationer inspireret af Andersens liv og forfatterskab, hvilket bliver udfoldet yderligere i afsnittet "Filmatisering af H.C. Andersens liv og forfatterskab".

Til forskel fra undersøgelserne af Andersen-forskning i Italien og Portugal finder vi, at Andersen-forskning i USA tager Andersen ud i nye discipliner og rummer en række bidrag fra sundhedsvidenskab og psykologi, heriblandt M.D. Phyllis Greenacre, der har skrevet *Hans Christian Andersen and Children* (2017), Vivian Yenika-Agbaw, der har fokus på læsevanskeligheder i artiklen *Reading Disability in Children's Literature: Hans Christian Andersen's Tales* (2011) og Professor Julie Brown, der har skrevet *Ice Puzzles of the Mind: Autism and the Writings of Hans Christian Andersen* (2007).

Forskningsfeltet omkring H.C. Andersen i USA spænder bredere, end vi har set det i undersøgelserne i Italien og Portugal. Alligevel kan vi på baggrund af bibliografien (bilag 1) indkredse forskningsfeltet til primært at udspringe fra miljøer omkring Skandinaviske Studier i USA, hvor det ofte er forskere med danske eller skandinaviske rødder, som bedriver forskningen. Der er med andre ord tale om en primær skandinavisk inspireret forskningstradition forankret i USA.

Værd at nævne er også, at vi på H.C. Andersen Centret har et etableret netværk af amerikanske forskere i USA, som i større eller mindre grad beskæftiger sig med H.C. Andersen *uden for USA*. Heriblandt er professor i russiske studier Marina Balina ved Illinios Wesleyan University, der sammen med blandt andet ph.d. og pos.doc. Mads Sohl Jessen ved H.C. Andersen Centret, har redigeret antologien *Hans Christian Andersen in Russia* (2020). Ligeså har professor i slaviske og østeuropæiske studier Helena Goscilo ved Ohio State University bidraget til antologien.

Filmatisering af H.C. Andersens liv og forfatterskab

I dette afsnit præsenteres en gennemgang af, hvordan H.C. Andersens liv og forfatterskab har inspireret den amerikanske filmindustri fra 1930'erne frem til i dag. Undersøgelsen er baseret på egne studier og interviews med bl.a. tidligere Disney-tegner, Jørgen Klubien, samt Fox Carney, Manager of Research, og Tori Cranner, Collections Manager, ved Walt Disney Animation Research Library (ARL) i Burbank, Los Angeles. I det følgende gennemgås filmatiseringer af Andersens liv og forfatterskab i dels færdigproducerede filmadaptioner og dels ufærdige filmadaptioner, der i form af skitser og tegninger ligger opbevaret i Disney Animations Studios kunstneriske arkiv ved ARL, og som H.C. Andersen Centret i nærværende rapport er de første i verden til at publicere.

Færdigproducerede Andersen-inspirerede filmadaptioner

I undersøgelsen af H.C. Andersen i USA ser vi gentagende eksempler på, at de kulturelle betydninger som den almindelige befolkning tildeler Andersen i stor grad er formet af den amerikanske filmindustri. Årsagen hertil skal ifølge Johan De Mylius (2014) findes i eventyrenes usædvanlige ”billedkvalitet”. ”De betragtes ofte som filmiske (...) [og består] i højere grad af en række billeder end af en sammenhængende episk fortælling” (Oxfeldt 2009:8). I det følgende præsenteres de mest kendte Andersen-inspirerede filmadaptioner i USA, som er produceret af henholdsvis Walt Disney Studios, Pixar Animation Studios og Metro-Goldwin-Mayer (MGM), samt et blik på den kritik, der rettes mod dem.

Disney-adaptioner

Professor emeritus Johs. Nørregaard Frandsen beskriver i kataloget *Disney – Kunsten at fortælle/Disney – The Art of Storytelling* (2016), hvordan Disney uden sammenligning er verdens største formidler af moderne, men også traditionsbærende eventyrfortællinger.

Det interessante er, at Disneys måde at fortælle sine historier på oftest genopretter den traditionelle, episke fortællermodel. De fortalte historier bringes ind i narratologiske forløb, som genopretter harmoni og balance, og som ofte sørger for, at der kan blive ”more next year!”. Disney udtrykker på den måde ikke en fri, individuel kunstners arbejde med formen, men snarere netop ”Disney” (2016:12).

Disney har næppe haft ambitioner om at fortælle Andersens eventyr som H.C. Andersen selv fortalte dem. ”Disney har sit eget koncept, egne ambitioner og egne episke skemaer.” (2016:12). Iflg. den tidligere danske Disney-tegner, Jørgen Klubien, ligger Andersen alligevel indlejret i Disney og Pixar’s DNA. Allerede i begyndelsen, da Walt Disney (1901-1966) grundlagde Walt Disney Company, spillede Andersen en rolle. Klubien fortæller i et interview med projektgruppen, at Walt Disney var fan af europæiske fabler og eventyr, som blandt andet inspirerede kortfilmsserien *Silly Simphonies*. Walt Disney rejste på inspirationstur til Europa, hvor han købte adskillelige kunstbøger til biblioteket i Walt Disney Studios, som tegnerne kunne bruge til inspiration. Det var blandt andet Aseops fabler, brødrene Grimm og H.C. Andersen. Walt Disney var i det hele taget europæisk orienteret i sit fortælle materiale, og Klubien forklarer, hvordan mange af tegnerne på Walt Disneys tid var europæere - heriblandt den danske tegner og illustratør Kay Nielsen (1886-1957). Klubien refererer til sin egen generation af Disney-tegnere, som ”Disneys børn”. De var en generation af tegnere, der var uddannet på Cal Arts (California Institute of the Arts), som blev grundlagt af Walt Disney og hans bror Roy Disney i 1961. Cal Arts udsprang fra en ide om, at tegnerne skulle uddannes og oplæres i at mestre tegnekunst og animation. Klubien gik blandt andet på Cal Arts sammen med John Lasseter, der er animationstegner, filminstruktør og tidligere administrerende direktør hos Pixar og Walt Disney Animation Studios, samt Tim Burton, animationstegner og filminstruktør. Da den første generation af Walt Disneys tegnere nærmede sig pensionsalderen, benyttede Disney-koncernen Cal Arts til at spotte nye talenter. Det blev Klubiens vej ind i Disney-koncernen.

Den første færdigproducerede Andersen-inspirerede Disney-adaption var *Den grimme ælling* (*The Ugly Duckling*), der i første omgang blev lavet som kortfilm i sort/hvid i 1931, som en del af førnævnte *Silly Simphonies* – og omarbejdet til en farveversion i 1939. *Silly Simphonies* var en serie

af korte tegnefilm skabt af Walt Disney selv, der havde Mickey Mouse og Anders And som hovedfigurer, hvor handlingsforløbet var styret og akkompagneret af klassisk musik. ”Den grimme ælling” var dog den første og eneste sekvens i serien, der brød med formatet og i stedet var styret af et plot og et narrativ baseret på Andersens eventyr. I 1940 vandt Walt Disney en Oscar for *Den grimme ælling* i kategorien: Best Short Subject (Cartoons).

Dernæst fulgte *Den lille havfrue* (The Little Mermaid) i 1989, som blev lavet i spillefilmslængde og også udkom på dansk. Filmen blev produceret af animationstegnerne Ron Clements og John Musker, der ifølge Klubien begge var særligt glade for Danmark. Til den danske premiere på filmen sad de to ved siden af H.M. Dronning Margrethe 2. Som en kuriøs anekdote fortæller Klubien, at de brødebetyngede undskyldte for at have ændret i Andersens originale eventyr, hvortil Dronningen angiveligt skulle have svaret, at hun bedre kunne lide deres slutning.

Klubien var med som tegner på filmatisering af *Den lille havfrue* og arbejdede blandt andet med at tegne scener med krabben Sebastian og havfruen Ariel. Desuden er en figur af Klubien selv at finde indledningsvist i filmen, hvor han står på skibet og danser i en stribet trøje og med hestehale.

Hos Disney er der lang tradition for at filmatisere eventyr og fabler, men iflg. Klubien er de originale versioner ikke altid velegnede til filmformatet. I tilfældet H.C. Andersen oplever Klubien, at eventyrene som udgangspunkt har et lineært handlingsforløb, som ikke nødvendigvis giver et spændende plot. Andersens nuancer ligger i sproget, i prosaen og i alle finurlighederne, hvilket kan være udfordrende at overføre til filmformatet. Klubien forklarer, at Disneys historier gerne tager afsæt i eventyr, som folk kender og elsker, da der altid er noget godt og noget ondt på spil. Men derudover skal der tilføjes noget nyt, så det passer til filmmediet. En af måderne hvorpå Disney ’løser’ originaleventyrenes oversættelse til filmmediet er iflg. Klubien gennem tildelingen af en side-kick-figur. I *Den lille havfrue* er det krabben Sebastian, som den lille havfrue kan tale med og fortælle til. Klubien forklarer, at mens man ubesværet kan skrive om en karakters tanker i et eventyr, så kan det være en udfordring at formidle, hvad en karakter tænker og føler på film. Derfor tilføjes der ofte en ekstra figur i Disneys adaptioner, som hovedkarakteren kan tale med. Sebastian er derudover, hvad Klubien kalder et comic-relief, der med sin jamaicanske accent har til formål at lette alvoren og bidrage med humor til filmen.

I lighed med alle andre filmatiseringer af Andersen liv og forfatterskab, er Disneys version af *Den lille havfrue* en adaption – en tilpasset version. Klubien beskriver i den forbindelse

disneyficering som et fænomen, hvor originaleventyr tilpasses filmediet. Disneyficeringen medfører i flg. Klubien ofte, at moralen i et eventyr bliver omskrevet, eller lige frem går tabt til fordel for et andet budskab. F.eks. i Disneys version af *Den lille havfrue*, som han gerne så, havde været originaleventyret mere tro. Professor emeritus Johs. Nørregaard Frandsen peger ligeledes på forholdet mellem Andersens og Disneys version, og konstaterer, at Disney ikke har ambitioner om at bære Andersens stemme:

Det er selvfølgelig interessant at sammenligne H.C. Andersen og Disneys udgaver af *Den lille havfrue*. Man skal blot være opmærksom på, at de to historier primært har motiver til fælles. Disney har ikke ambitioner om at være H.C. Andersen eller bære hans stemme. Disney fortæller storslåede, hjertegribende historier i animation, action live med videre ved at låne øren til motiver i verdenslitteraturens store rejsende kuffert. (2016:14).

Filmatiseringen af *Den lille havfrue* bragte iflg. Klubien en fornyet national og international interesse for Disneys film, som resulterede i (re)produktionen af en lang række Disneyklassikere i spillefilmslængde op igennem 1990'erne.

I 1999 udkom Disneys *Fantasia/2000*, som en efterfølger til *Fantasia* (1940), bestående af otte kortfilmssekvenser akkompagneret af musikstykker, hvoraf en genfortolkning af Andersens *Den standhaftige tinsoldat* (The Tin Soldier) er nummer fire. I bogen *Fantasia 2000. Visions of Hope* (1999) beskriver manuskriptforfatter John Culhane tilblivelseshistorien for filmatiseringen. Musikstykket som akkompagnerer *Den standhaftige tinsoldat* er *Piano Concerto No. 2. Allegro, Opus 102* af den sovjetiske komponist Dmitrij Sjostakovitj (1906-1975). Culhane beskriver, hvordan Roy Disney's datter Abby var inspirationskilden til valget af musik.

Once upon a time, there was a little one-and-a-half-year-old girl who always spontaneously bounced on her father's knee when she heard a recording of Shostakovich's "Piano Concerto No.2" being played. Her parents began to call it "Abby's bouncy-bouncy music." Her name was Abby Disney, her mother and father were Roy and Patty Disney, and this was many years after the original *Fantasia*; but it was the genesis of the piece with the bounciest tempo in her father's contribution to *Fantasia/2000*." (1999:78).

Roy Disney sendte musikstykket til Hendel Butoy, Supervising director på *Fantasia 2000*. Iflg. Culhane, lyttede Hendel til musikken på et tidspunkt, hvor han ledte efter inspiration i Disneys kunstneriske arkiver (ARL). Her havde han fundet en genfortolkning af H.C. Andersens *Den standhaftige tinsoldat*, der lå som et ufærdigt manuskript med tilhørende skitser tegnet af Bianca

Majolie (1900-1997), som også var en af kunstnerne bag *The Nutcracker Suite* i Walt Disneys *Fantasia* fra 1940. Manuskriptet og musikken passede formidabelt sammen, og Thomas Schumacher, formand for Disney Theatrical Group har udtalt ”We were in shock the first time we saw it on screen, it was as if some extraordinary fate had waited fifty years to play itself out.” (1999:80). For at Burton kunne animere Andersens magiske fortælling om *Den standhaftige tinsoldat*, hvor legetøjet bliver levende, blev eventyret opdelt i fem sekvenser med overskrifterne; ”First evening in the Room”, ”Rats”, ”Back to Jack”, ”Fisherman’s Montage” og ”The final Confrontation”. Til forskel fra Andersens version, er handlingsforløbet tilpasset musikken og filmmediet. Det kommer blandt andet til udtryk i slutningen af den sidste filmseksvens, hvor tinsoldaten i Andersens eventyr bliver kastet i kakkelovnen, men i Disneys genfortolkning får en ’happy ending’ sammen med sin danserinde.

En af de mindre kendte Andersen-inspirerede Disney-adaptioner er *Den lille pige med svovlstikkerne* (The Little Matchgirl) fra 2006. Adaptionen var oprindeligt tænkt som en sekvens i kortfilmsserien *Fantasia/2006*, der skulle være efterfølgeren til *Fantasia/2000* – men den blev aldrig til noget. Disney valgte i stedet at producere *Den lille pige med svovlstikkerne* som en animeret kortfilm på kun 8 min., der blev udgivet som et tillæg til *The Little Mermaid Platinum Edition* (DVD) i 2013. Kortfilmssekvensen er ligesom *Den standhaftige tinsoldat* akkompagneret af et musikstykke, nemlig tredje akt ”Nocturne” i *String Quartet No. 2* af den russiske komponist Alexander Borodin (1833-1887).

I 2013 producerede Disney *Frost* (Frozen), der er en af de mest populære Andersen-inspirerede filmadaptioner til dato. *Frost* har spillefilmslængde og er baseret på eventyret *Snedronningen: Et eventyr i syv historier* fra 1845. Det kan dog være svært at genkende Andersens fortælling om de to børn Kay og Gerda, der er venner indtil den dag, hvor et stykke af et spejl, fremstillet af en ond trolde, sætter sig fast i Kays hjerte og øjne. Alt hvad Kay ser, bliver fordrejet og han begynder en destruktiv adfærd, hvor han gør nar af Gerda. Kay bliver bortført af Snedronningen, som lammer hans hjerte med kulde og hans hukommelse med sine kys. Gerda tager ud på en lang søgen efter sin forsvundne ven Kay, hvor hun møder alt lige fra gamle koner og talende blomster til et rensdyr, der tager hende med til Lapland og Finland på sporet af Kay. Til sidst ankommer Gerda ved Snedronningens slot, blot bevæbnet med styrken i sit uskyldige barnehjerte, som er alt, hvad hun skal bruge for at redde Kay.

Manuskript- og forfatterteamet bag filmen var særligt fascineret af fortællingen om Gerda i udviklingen af *Frost*. Disney-instruktør Chris Buck forklarer i *Disney. The Art of Storytelling*

(2016), at det især var Gerdas kerneegenskaber: optimisme, kærlighed, styrke og beslutsomhed, som danner den ene af filmens to hovedpersoner, Anna. ”Det oprindelige eventyrs tema om kærlighedens styrke blev overført, så hver eneste scene på sin egen måde understøtter vores temaer om familie og kærlighed samt kontrasten mellem ægte kærlighed og frygt.” (2016:160). Og netop frygten synes at være det, der driver filmens anden hovedperson, Elsa. ”Der er ingen tvivl om, at det er frygten, der er Elsas *glassplinteffekt* – den, der får hende til at trække sig tilbage fra det liv, hun kender, for først at vende tilbage, da hun mærker styrken af sin søsters kærlighed” (Ibid.).

Iflg. Professor Julie K. Allen blev filmen kritiseret for at reproducere fastfrosne diskurser om samisk kultur, hvorfor der i efterfølgeren *Frost 2* (Frozen 2) fra 2019 blev indgået en aftale med det samiske parlament om at lave en ansvarlig fremstilling af samisk kultur i samråd med samiske konsulenter. Det var en helt ny tilgang til kilderespekt, som blandt andet betød involveringen af Thomas A. DuBois, der ud over at være ekspert i samisk kultur også er afdelingsleder og professor ved Skandinaviske Studier ved University of Madison-Wisconsin.

Pixar-adaptioner

Pixar Animation Studios er en amerikansk animationsvirksomhed, der laver computergenererede animationer og som blev opkøbt af Disney i 2006, som de på daværende tidspunkt havde lavet film sammen med gennem en årrække.

Den danske animationstegner Jørgen Klubien flyttede efter en periode som tegner hos Disney til Pixar. Her var han som animationstegner en del af produktionssamarbejdet mellem Disney og Pixar på blandt andet filmene *Toy Story* (1995) og *Biler* (Cars) (2006). Klubien fortæller, at H.C. Andersen på samme vis som hos Disney også er en del af Pixar's DNA. Helt i begyndelsen var Pixar en softwarevirksomhed drevet af Steve Jobs (1955-2011), men den animerede kortfilm *Tin Toy* (1988) var med til at skabe Pixar som det animationsstudie, vi kender i dag. Tidligere omtalte animationstegner og instruktør John Lasseter, blev ansat ved Pixar til at lave små animerede film, der skulle illustrere virksomhedens software. Klubien fortæller, at Lasseter var særligt inspireret af Andersens tingseventyr i sine animationer, hvor ”døde” ting blev levendegjort. Iblant disse animerede kortfilm var *Tin Toy*, der for Klubien er meget Andersen'sk i sit univers i form af besjælingen af tinfiguren. Kortfilmen varer fem minutter, og handler om et legetøj *one-man-band* i tin, der bliver jaget af en destruktiv baby ved navn Billy. Animationsfilmen vandt en Oscar for Best

Animated Short Film i 1988 og blev afsættet for Pixar's kæmpesucces *Toy Story* (1995), der til forskel fra *Tin Toy* har spillefilmslængde og derudover også er verdens første fuldt genererede 3D-film. *Toy Story* er animeret af Pixar i samarbejde med Disney og handler om drengen Anders' legetøj, der bliver levende, når han ikke er på sit værelse. I 1854 skrev Andersen eventyret *Pengegrisen*, som er et eksempel på et tingseventyr. I Andersens eventyr bliver legetøjet levende om natten i skæret af månens lys, hvor pengegrisen står øverst på hylden fuldt optaget af sine egne tanker om, hvor proppet den er.

Pengegrisen var så proppet, at han ikke længere kunne rasle, og det er det højeste en pengegris kan bringe det til. Der stod han nu øverst på hylden og så ned på alt i stuen, han vidste nok at med hvad han havde i maven kunne han købe det hele, og det er at have en god bevidsthed. (Uddrag fra "Pengegrisen", 1854)

Legetøjet vågner op, og i kommodeskuffen ligger en gammel stor dukke, der er klinket i halsen, som spørger "Skal vi nu lege mennesker, det er jo altid noget!". Derefter samler alt legetøjet sig på gulvet for at se dukketeater, alt imens pengegrisen forbliver øverst på sin hylde og betragter det alt sammen. "Det var en sand nydelse, så at man opgav tevandet og blev ved forstandsøvelsen, det kaldte man at lege mennesker og der var ingen ondskab deri, for de legede kun" (Ibid.). Og netop dét at *lege mennesker* er hele afsættet i *Toy Story*, hvor slaskedukken Woody befinder sig øverst i legetøjshierarkiet, lig pengegrisen i Andersens eventyr. Woody styrer og planlægger enhver aktion, som Anders' legetøj skal ud på. Derudover har Woody en romantisk relation med hyrdinden Bodil af porcelæn, på samme vis som Andersens figur Skorstensfejeren har det i *Hyrdinden og Skorstensfejeren* (1845). *Toy Story* blev så stor en succes, at Pixar sidenhen har produceret ikke mindre end tre efterfølgere: *Toy Story 2* (1999), *Toy Story 3* (2010) og *Toy Story 4* (2019).

I sommeren 2020 viste Kunstmuseum Brandts i Odense udstillingen *Pixar. 30 Years of Animation*, der dels præsenterede tegninger, skitser og storyboards til Pixars mange populære produktioner, dels viste processen fra ideplan til færdigproduceret animationsfilm. Men til forskel fra museets udstilling i 2016/2017 *Disney. The Art of Storytelling*, spiller H.C. Andersen ingen rolle i præsentationen af inspirationer til Pixars animationsfilm. Alligevel synes der at være Andersen-inspirationer at spore jf. besjælingen af legetøjet i *Tin Toy* og *Toy Story*-filmene, hvilket Klubien også bekræfter.

Samuel Goldwyn Productions

Samuel Goldwyn Productions, som i dag hedder Metro-Goldwyn-Mayer (MGM) producerede i 1952 musicalfilmen *Hans Christian Andersen. Starring Danny Kaye*, som bygger på en eventyrlig fortælling om H.C. Andersens liv. Filmen, som blev instrueret af Charles Vidor (1900-1959), er baseret på en fiktiv fortælling om H.C. Andersens liv, hvilket også bliver italesat i filmens begyndelse:

This is not the story of his life, but a fairy tale about this great spinner of fairy tales (Hans Christian Andersen Starring Danny Kaye 1952)

En stor del af historien bliver fortalt gennem musik og sang komponeret af Frank Loesser (1910-1969), og omfatter blandt andet eventyr som *Den grimme ælling*, *Tommelise*, *Kejserens nye klæder* og *Den lille havfrue*. Filmen er en romantisk fortælling, der bygger på et eventyr om den begavede eventyrdigter, og står i kontrast til en faktuel historisk skildring af Andersen eller Danmark i 1800-tallet. Trods filmens berømmelse i USA og resten af verden mødte den iflg. stadsarkiver Johnny Wøllekær ved Odense Stadsarkiv stor modvind under produktionen, hvor der i den danske presse blev fremført kritik af, at filmen langt fra holdt sig til sandheden.

I den amerikanske H.C. Andersen-udgave var der ikke meget tilbage af den verdensberømte eventyrdigter. Og i Danmark gik snakken om, hvorvidt Andersens minde ville lide skade, når man lod en komiker spille rollen som digter. Den danske ambassade i USA protesterede, og den samlede presse refererede forarget fra manuskriptet – og meddelte, at Danny Kaye, der havde hovedrollen som H.C. Andersen, udviste komplet ukendskab til emnet. (Wøllekær 2004:7).

Skuespiller David Daniel Kaminsky, bedre kendt som Danny Kaye (1911-1987), var i midten af det 20. århundrede en af Hollywoods mest berømte skuespillere og titelrollen i *Hans Christian Andersen*-filmen bragte ham nærmest heltestatus. Filmselskabet valgte at sende Kaye på charmetur til Danmark i juli 1952, da den danske kritik af filmen voksede. Under sit besøg i Odense stillede Kaye op til interview, hvor han takkede for modtagelsen og fortalte om den kommende H.C. Andersen-film. Han understregede, at der ikke var tale om en biografisk fremstilling af Andersen liv, men ren og skær underholdning for den brede masse (Wøllekær 2004:12). Alligevel synes Kaye-versionen af Andersen, at indtage en dominerende plads i receptionen af Andersen i USA, hvilket vi vender tilbage til i afsnittet om ”Befolkningens Andersen”.

Som en del af en pressestrategi blev Kaye vist rundt på H.C. Andersen Museet, men besøget gik ikke helt som planlagt.

Under et besøg i H.C. Andersens Hus, valgte Kaye frejdigt, at smide sig i hvad man dengang stadig troede, var H.C. Andersens seng. Så brød helvede løs. Jublen over verdensstjernens besøg blev afløst af forargelse. At Danny Kaye respektløst lagde sig på H.C. Andersens seng, var helligbrøde, ja det grænsede til majestætsfor nærmelse – og det blev en nyhed, der gik verden rundt. ”Vi vil ikke være viljeløse statister i et amerikansk publicitynummer”, brølede en harmdirrende formand for H.C. Andersen Samfundet. (Ibid:8).

Danny Kaye i H.C. Andersens seng med digterens paraply over sig, i H.C. Andersens Hus. ©Bent Togo Andersen fotograf, Fyns Stiftstidendes pressefotosamling, Stadsarkivet.

Man kunne dog have sparet sig for argelsen, da daværende museumsdirektør Svend Larsen året efter fandt ud af, at det slet ikke *var* Andersens seng, som Kaye lagde sig i. Sengen i H.C. Andersen Hus var kun 1,74 meter, i mahogni og havde stået der siden 1930'erne. Den var en gave fra datteren af Fru Anholm, som havde lejet et værelse ud til Andersen i Nyhavn, men var ganske vist for kort til den lange Andersen. Wøllekær beskriver, hvordan museumsdirektør Larsen fandt nogle breve, der beskrev, at Andersens seng var af simpelt fyrretræ og to meter lang, hvorfor sengen, som Kaye lagde sig i, formentlig aldrig havde tilhørt Andersen. Danny-Kaye-sengen blev derefter fjernet

fra udstillingen på museet og den rigtige H.C. Andersen-seng viste sig at stå på museets loft og blev sat i stedet for (2004:16).

Wøllekær beskriver, hvordan det korte besøg på kun halvanden time skabte røre i den lokale andedam, da Kayes visit udviklede sig til en regulær mediestorm, som skaffede både filmen, Kaye og ikke mindst H.C. Andersens Hus massiv medieomtale. Professor Julie K. Allen fortæller i den forbindelse, hvordan det danske Udenrigsministerium sågar overvejede at indgive en officiel klage over fremstillingen af H.C. Andersen i filmen, men droppede det, da filmen og mediedækningen sendte bølger af turister til København og Odense.

Kritik af Andersen-filmatiseringer

En af dem som stiller sig særlig kritisk over for filmatiseringerne af H.C. Andersens eventyr er professor emeritus i tysk og komparativer studier ved University of Minnesota, Jack Zipes. I bogen *Hans Christian Andersen. The Misunderstood Storyteller* (2005) diskuterer Zipes de filmiske genfortolkninger og adaptationer af Andersens eventyr i kapitlet "The Cinematic Appropriation of Hans Christian Andersen's Heritage: Trivialization and Innovation". I sin beskrivelse af Andersen som eventyrdigter fokuserer Zipes især på de misvisende fremstillinger, der er på spil, ikke kun i filmatiseringerne af Andersen eventyr og liv, men også i Andersen egen selv fremstilling i sin biografi *Mit livs Eventyr*. I den forbindelse beskriver Zipes den generelle opfattelse af Andersen som en 'happy-go-lucky' skomager, som var uheldig i kærlighed og søgte at underholde børn med sine eventyrlige fortællinger.

The problem with this rosy image of a highly neurotic man, who was afraid to love and had only occasional contact with children, is that it belies the profound and disturbing contribution that Andersen made the fairy-tale tradition throughout the world. (Zipes 2005:103).

Zipes argumenterer for, at det dels er filmatiseringen af H.C. Andersens liv fra 1952 med Danny Kaye i hovedrollen, der bidrager til dette misvisende billede af Andersen som menneske og trivialiserer ham som eventyrdigter, dels Disneys filmatisering af blandt andet *Den lille havfrue* fra 1989, som forsimples eventyrenes komplekse betydningslag. På samme vis som førnævnte universitetsundervisere Kimberly Ball og Claus Elholm erfarer, at de studerende ankommer til universitet med et disneyficeret blik på eventyreren, som primært bygger på en fortolkningsramme af følelserne sorg og glæde, så argumentere Zipes for, at en sådan reception skaber et misvisende

billede af Andersen som eventyrdigter. Det er ikke til at komme uden om Disney, når det handler om filmatiseringer af Andersens liv og forfatterskab. Problematikken ved Disneys position som kulturimperium er iflg. Zipes, at de fleste amerikanere tænker på *Den lille Havfrue* som et Disney-produkt og ikke et Andersen-eventyr. ”Men selvom Disney ikke selv fremhæver Andersens navn, kan deres filmatiseringer alligevel stimulere et nyt bekendtskab med Andersens originale tekster.” (Oxfeldt 2009:12-3).

I *H.C. Andersens eventyr på film* (2009) udfolder den danske lektor i nordisk litteratur, Elisabeth Oxfeldt, kulturhistoriske og tværæstetiske perspektiver i en række Andersen-filmatiseringer. Hun betragter snarere filmene som et udtryk for en tværkulturel Andersen-reception, hvor sammenligningen mellem tekst og film åbner for en forståelse af relationen mellem forskellige kulturer og forskellige litteratur- og kulturhistoriske perioder. Oxfeldt beskriver, hvordan litteraturteoretikere traditionelt har vurderet filmen ud fra dens ofte manglende troskab mod den litterære tekst, hvor man i evalueringen af adaptationerne stadig lægger et uproblematiseret begreb om troskab til grund for afvisning af filmene. Det gør sig blandt andet gældende i forhold til *Den lille havfrue*, hvor der er en tendens til at fokusere på dét, der betragtes som Disneys suspekterede patriarkalske og kapitalistiske ideologier (2009:13). Ovenstående tendens gælder iflg. Oxfeldt ikke kun Zipes, men også andre folkløriser og litteraturkritikere, hvor ”[D]en underliggende tanke er, at hvis børn i stedet for at se film læser Andersens originaleventyr, bliver de både bedre medborgere og bedre mennesker.” (Ibid.). Oxfeldt søger at bryde med dette perspektiv og ser i højere grad på filmadaptationerne ”[...] som et kunstværk af samme værdi som Andersens eventyr” (2009:9).

Af samme kritikerkor, som Oxfeldt henviser til, klandres Walt Disney for sin manglende nuancerede opfattelse af originalteksternes kompleksitet og beskyldes for udelukkende at ville tjene penge og promovere sit eget image. Oxfeldt anerkender den skepsis, der er over for Disney-imperialismen, men fremhæver samtidig, at dæmoniseringen af Disney bygger på en forenklet opfattelse af det ægte i forhold til det uægte, af det gode i forhold til det onde, og af det originale i forhold til det kopierede (2009:14). Hvis man ser på hvordan og hvorfor Andersen selv begyndte at skrive sine eventyr, var det i datiden en forholdsvis let måde at tjene penge på. Ifølge Klaus P. Mortensen (1989), blev Andersen i 1835 opmærksom på det voksende marked inden for folkeeventyr og børnelitteratur. Dette til trods for, at Andersen foretrak at skrive romaner og skuespil, og på ingen måde ønskede at blive opfattet som børnebogsforfatter.

Den samme kritik, der rettes mod Disney, kan man rette mod Andersen selv. Jens Andersen (2003) beskriver i sin biografi, hvordan Andersen lånte eller ligefrem stjal med arme og ben fra især folkeeventyrene. Andersen tog det ikke "[...] så nøje med den litterære ejendomsret," og "[...] så ofte stort på, at (...) forlægget til et eventyr stammede fra en anden forfatter. (...) Sådan var det i romantikken – det var der ikke noget kriminelt i." (2003:379). Hvis man ser på Andersens debutsamling fra 1835 er det tydeligt, at der kan trækkes linjer mellem *Fyrtøiet* og det orientalske eventyr om Aladdin, *Tommelise* og brødrenes Grimms eventyrsamling, samt *Klods-Hans*, der ifølge Oxfeldt minder påfaldende om Asbjørnsen og Moes *Prinsessen som ingen kunne målbinde*. Når filmproducenterne i Hollywood laver Andersen-adaptioner, gør de på sin vis blot, hvad Andersen selv gjorde. "Om de så bliver lige så gode som Andersens kunsteventyr og opnår den samme verdensberømmelse og kanonisering, må tiden vise." (Oxfeldt 2009:15).

Ufærdige Andersen-inspirerede filmadaptioner

I det følgende præsenteres en række skitser, tegninger og storyboards til ufærdige Andersen-inspirerede filmadaptioner hos The Walt Disney Company, som ikke før har været publiceret eller anvendt i færdige filmproduktioner. H.C. Andersen Centret har i den forbindelse modtaget en særlig tilladelse fra Walt Disney Studios til som de første i verden at publicere et særligt udvalg af Andersen-inspirerede materialer. Tilladelsen omfatter publicering af 25 billeder, hvoraf H.C. Andersen Centret er de første til at publicere 17, som i billedteksten er kommenteret *har ikke før været publiceret*.

H.C. Andersen og Walt Disney Animation Research Library

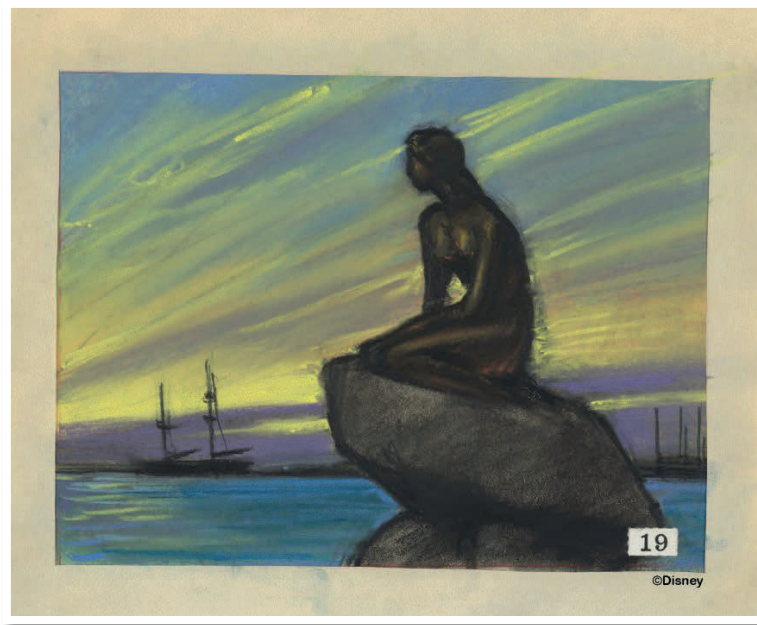
Som et led i undersøgelsen af, hvordan Walt Elias Disney (1901-1966), og Walt Disney Animation Studios (grundlagt i 1923), dels er influeret af H.C. Andersen, og dels tildeler Andersen mening og betydning, har projektgruppen aflagt besøg på Walt Disney Animation Research Library (ARL) i Burbank, Californien. ARL har til formål, "[...] to conserve and protect the artistic heritage of Walt Disney Animation Studios, and to promote its utilization by the Walt Disney Company as an in-house resource." (ARL 2019). Disneys kunstneriske arv, som ARL varetager, består af mere end 65 millioner enkeltdele herunder; tegninger, skitser, storyboards, baggrundsmateriale, modeller og dukker, og kan dateres tilbage til de tidligste år i virksomheden i form af f.eks. skitser og tegninger

til tegneserien *Oswald the Lucky Rabbit*. Samlingen indeholder materiale til færdigproducerede animationer i form af kortfilm og tv-produktioner, som *Silly Symphonies* og spillefilm i fuld længde, *Løvernes Konge* (1994) og *Den lille havfrue* (1989). Derudover indeholder arkivet et utal af tegninger, storyboards og skitser til ufærdige animationsfilm, som af forskellige årsager, kendte som ukendte, er blevet lagt på hylden. Nogle af disse ufærdige arbejder er ad flere omgange blevet genoptaget og i nogle tilfælde også færdigproducerede.

ARL er ikke åben for offentligheden, men fungerer primært som intern ressource og arkiv for Walt Disney Animation Studios. Det er kun muligt at få adgang til den anonyme bygning og arkivets righoldige materiale, gennem en forhåndsgodkendt aftale og sikkerhedsgodkendelse. H.C. Andersen Centret fik i november 2019 eksklusiv adgang til ARL med uvurderlig hjælp fra Mary Walsh, Managing Director ved ARL. Forud for besøget på ARL havde projektgruppen anmodet om at få fremvist skitser, tegninger og storyboards til ufærdige animationsfilm inspireret af H.C. Andersens eventyr. Da vi ankom til ARL blev vi bedt om at stille vores tasker og al elektronik uden for lokalet, hvor fremvisningen skulle finde sted. Walsh havde sendt to af sine kollegaer Fox Carney, Manager of Research, og Tori Cranner, Collections Manager, der med stor omhu, forsigtighed og ærbødighed, iført hvide handsker, fremviste de mange Andersen-inspirerede materialer for os. Vi skylder ARL og ARL's medarbejdere en stor tak for deres velvillighed og hjælpsomhed.

Ufærdige animationsfilm inspireret af H.C. Andersen

Ved gennemsyn af de mange skitser og tegninger, vi fik fremvist, blev det tydeligt, at Walt Disney og senere Walt Disney Animation Studios havde og har en anseelig interesse i både forfatteren og personen Andersen og Andersens eventyr. Allerede i 1930'erne lavede Disney et første forsøg på en biografisk fremstilling af H.C. Andersens liv. Nedenstående billeder viser skitserne til en foreslået animationsfilm i spillefilmslængde. På billederne står Andersen som voksen ved den lille havfrue ved Langelinie og fortæller tre børn, at "[...] the greatest fairy tale is life itself". Herefter indleder Andersen en fortælling om sit eget liv i Odense, der skildrer Andersen og lærer Simon Meisling gennem mørke illustrationer. I det hele taget synes denne Disney-version af Andersens liv at ligge temmelig langt fra de farverige og detaljerede animationer, som er kendetegnende for Disney-film i dag. Carney fortæller i den forbindelse, at Disney i 1958 vendte tilbage til disse skitser i endnu et forsøg på at genoptage en biografisk filmatisering af Andersen liv, denne gang i form af et tv-show, som dog endte med at blive aflyst.

Skitse til animationsfilm om H.C. Andersens liv. Edvards Eriksen's statue af Den lille havfrue ved Langelinje (har ikke før været publiceret). Tekst tilknyttet skitsen: "Imagine... this magnificent statue to honor a story teller ... at statue of a beautiful creature who lived only in his imagination... those things don't happen – except in fairy tales." Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

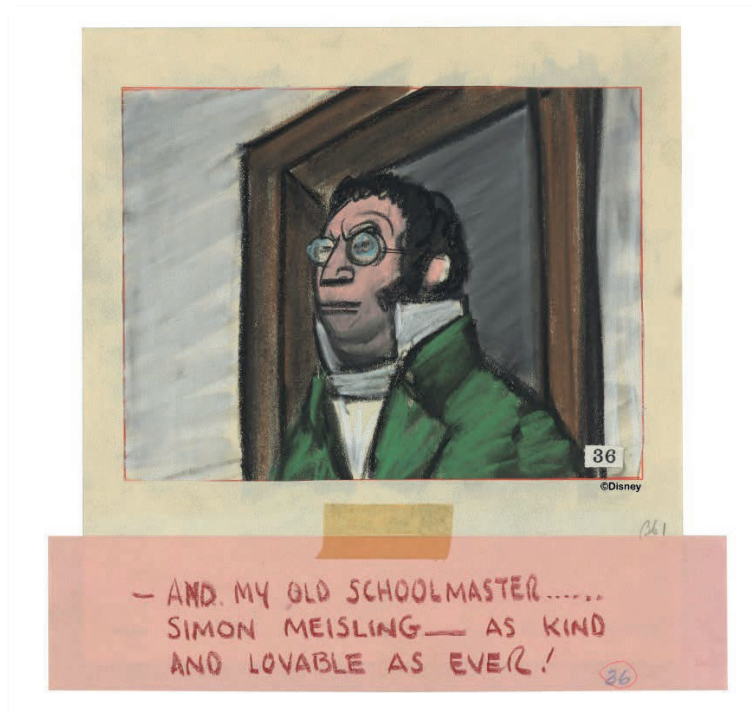
Skitse til animationsfilm om H.C. Andersens liv. H.C. Andersen portrætteret ved siden af den lille havfrue, hvor han fortæller til tre børn (har ikke før været publiceret). Tekst tilknyttet skitsen: "... But perhaps the greatest fairy tale is life itself... My own life, for example." Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

Skitse til animationsfilm om H.C. Andersens liv (har ikke før været publiceret). Illustration formentlig af blandt andet Odense Domkirke og Odense Fattigskole, hvor H.C. Andersen gik i skole fra 1813-1819. Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

Skitse til animationsfilm om H.C. Andersens liv (har ikke før været publiceret). Formentlig en fortegnat version af Odense Fattigskole, hvor Andersen gik fra 1813 - 1819. Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

Skitse til animationsfilm om H.C. Andersens liv (har ikke før været publiceret). H.C. Andersens gamle skolemester Simon Meisling på Slagels Latinskoie. Tekst tilknyttet skitsen: "And my old schoolmaster ... Simon Meisling – as kind and lovable as ever!" Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

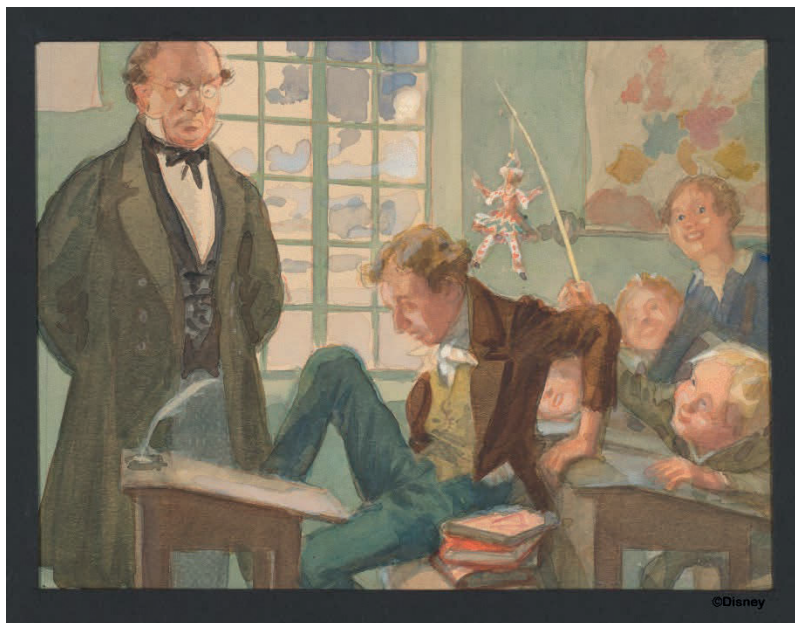
Skitse til animationsfilm om H.C. Andersens liv (har ikke før været publiceret). Simon Meisling sammen med drengene i Andersens klasse. Tekst tilknyttet skitsen: "The boys freeze as Meisling enters the room." Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

Skitserne ligger i dag i arkivet hos ARL og har som ovenfor beskrevet gennem tiden været fundet frem gentagende gange for enten at bygge videre på det allerede eksisterende materiale eller gentænke disse i nye formater. Carney forklarer i den forbindelse, at det er en af måderne hvorpå, samlingen hos ARL fortsat fungerer som inspiration til nye produktioner. Samlingen af skitser er dog ikke fuldkommen. Der er skitser og tegninger, som af ukendte årsager enten er forsvundet eller aldrig har været en del af samlingen. Carney og Craner fortæller, at arkiveringen af Disneys kunstneriske arv i begyndelsen foregik ad hoc, mens man i dag har systematiserede processer og protokoller for indsamling, opbevaring og håndtering.

I begyndelsen af 1940'erne forsøgte Walt Disney i samarbejde med filmproducenten Samuel Goldwyn (1879-1974) igen med en filmatisering af Andersen liv, denne gang i form af en 'biopic', en spillefilm med biografisk indhold. *The life of Hans Christian Andersen*, som filmen skulle hedde, tog afsæt i Andersens ungdoms- og voksenliv. Filmen var tænkt som et mix af animationer og live-action, hvor Walt Disney Animation Studios skulle producere animationerne og Goldwyn live-action-delene. Men denne produktion blev, ligesom det foregående forsøg, lagt på hylden i 1943, angiveligt pga. Anden Verdenskrig og et knap så vellykket samarbejde med Samuel Goldwyn Productions. Den amerikanske animationskritiker og historiker Charles Solomon citerer i bogen *The Disney That Never Was* (1995), det amerikanske brancheblad *The Hollywood Reporter*, d. 17. september 1943: "Samuel Goldwyn and Walt Disney suspended work on their jointly produced feature "The Life of Hans Christian Andersen" at the outbreak of war, so that Disney could devote more of his time to production of films identified with the war effort and international relations". Interessen for den biografiske Andersen dalede og i stedet fokuserede Disney i den periode på produktioner, der relaterede sig til krigen.

Skitse til *The Life of Hans Christian Andersen*. H.C. Andersen portrætteres sammen med et lille barn (har ikke før været publiceret). Tekst tilknyttet skitsen: "This is the best fairy tale of all – and every word of it is true." Artist: Disney Studio Artist. ©Disney.

Skitse til *The Life of Hans Christian Andersen*. H.C. Andersen portrætteres på Slagelse Latinskole sammen med skolemester Simon Meisling. Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

Skitse til *The Life of Hans Christian Andersen*. H.C. Andersen mens han læner sig frem på sin stol og betragter den unge svenske sangerinde Jenny Lind (1829 – 1887). Tekst tilknyttet skitsen: ”The moment that Jenny Lind began to sing, Hans Christian lost his heart to her.” Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

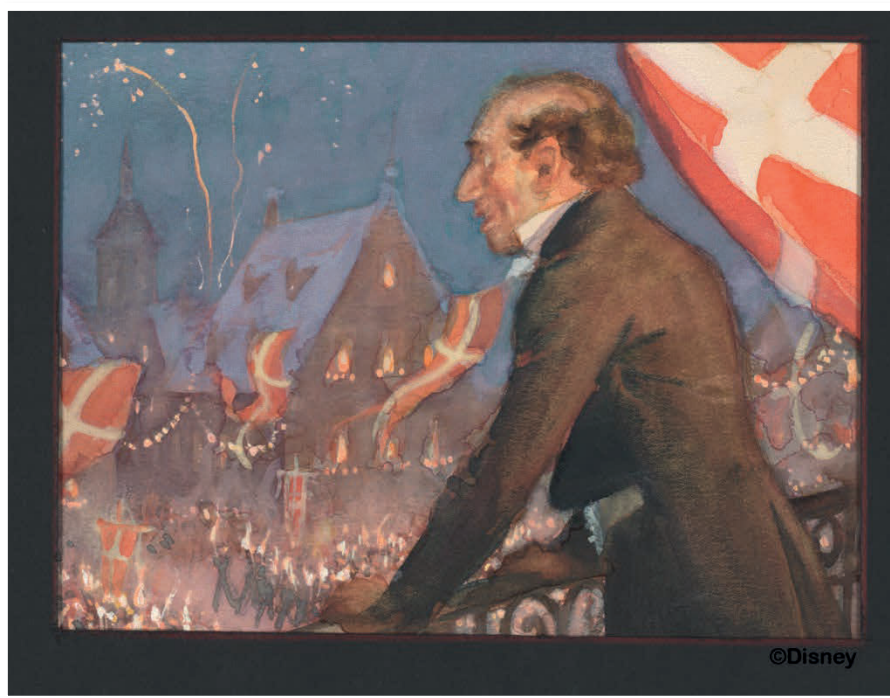
Skitse til *The Life of Hans Christian Andersen*. Andersen ved et lille grantræ formentlig med Kronborg Slot i baggrunden (har ikke før været publiceret). Tekst tilknyttet skitsen: ”He sat down beside a little fir tree and gazed gloomily at the sea. He felt just like Hamlet, whose ancient castle could be seen in the distance.” Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

Skitse til *The Life of Hans Christian Andersen*. H.C. Andersen portrætteret på sit kvistværelse i Vingårdstræde 6, København, mens han ivrigt skriver (har ikke før været publiceret). Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

Skitse til *The Life of Hans Christian Andersen*. Andersen mens han laver papirklip til en ung pige, der formentlig er Elisabeth Jerichau-Baumanns (1819-1881) syge datter, der ligger i sin seng (har ikke før været publiceret). Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

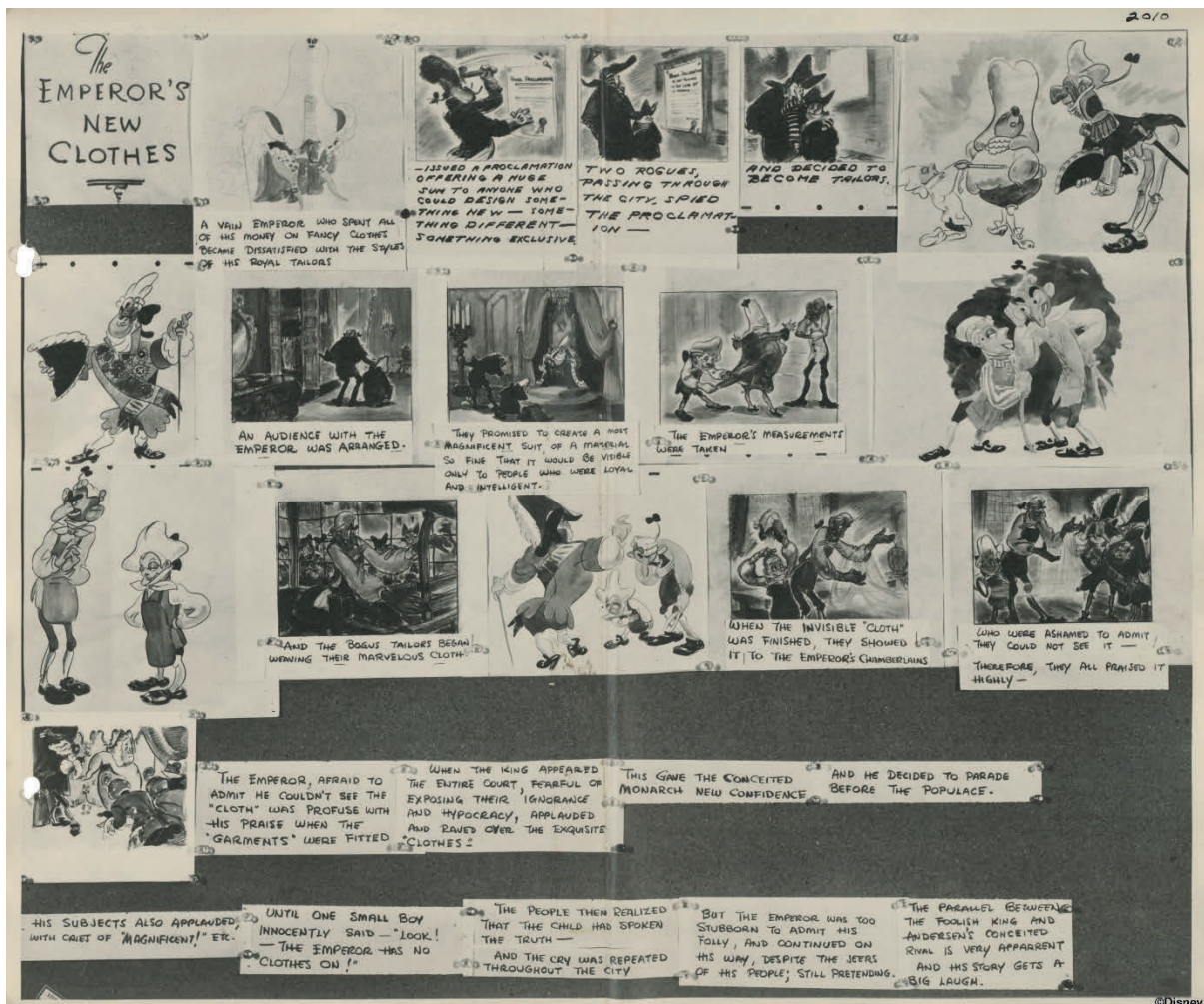

Skitse til *The Life of Hans Christian Andersen*. H.C. Andersen er portrætteret sammen med Dannebrog under sin æresborgerfejring i Odense i 1867 (har ikke før været publiceret). Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

Disney havde ikke kun øje for den biografiske Andersen, men også for hans eventyr. I en rapport fra januar 1944, som vi fik fremvist på ARL, er en række af Andersens eventyr listet i to forskellige dokumenter. Det første dokument optegner følgende 15 eventyr; *Den lille havfrue*, *Fyrtøjet*, *Den lille pige med svovlstikkerne*, *Snedronningen*, *Den grimme ælling*, *Kejserens nye klæder*, *Nattergalen*, *Den standhaftige tinsoldat*, *Grantræet*, *Prinsessen på ærten*, *Tommelise*, *Ole Lukøie*, *Store Claus og lille Claus*, *De vilde svaner* og *Hvad fatter gør er altid det rigtige*. Det andet dokument er en opdatering af listen, men med tilføjelse af de fem eventyr: *Svinedrengen*, *Rosen-Alfen*, *Storkene*, *Lille Ida's blomster* samt *Hverdinden* og *Skorstensfejeren*. Carney fortæller, at listen illustrerer, hvilke af Andersens eventyr man fandt egnet til animationsfilm på daværende tidspunkt i 1944.

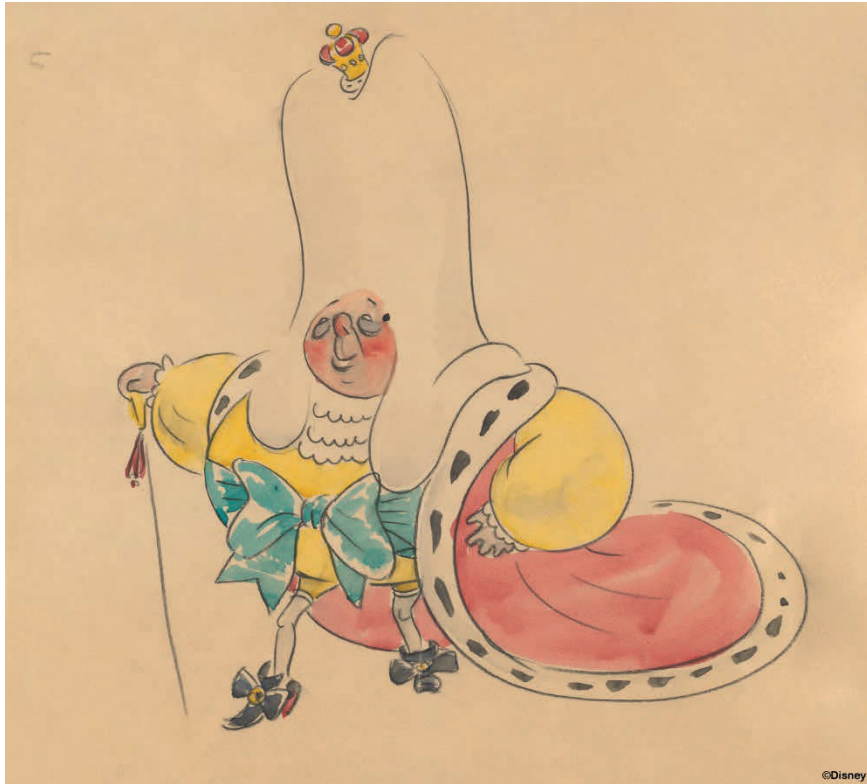
Som præsenteret i det foregående afsnit har Disney filmatiseret *Den grimme ælling* hele to gange i *The Silly Symphony Series* (1931, 1939), *Den standhaftige tinsoldat* i *Fantasia/2000* (2000), *Den lille havfrue* (1989), *Den lille pige med svovlstikkerne* (2006) og *Snedronningen* i *Frost* (2013) og *Frost 2* (2019) – eventyr, som alle er på listerne fra 1944. Det er vigtigt at pointere, at filmatiseringerne er inspirerede af Andersens værker, og herved fremstår som fortolkning og adaptation af eventyrene, snarere end der er tale om en én-til-én filmatisering af de originale værker.

Der findes tillige en række ufærdige animationer i form af skitser og tegninger hos ARL, der også tager afsæt i listen over udvalgte Andersen-eventyr fra 1944. Det første eventyr er *Kejserens nye klæder*, som Disney planlagde at producere allerede i begyndelsen af 1930'erne. Nedenstående billede er et storyboard med skitser og billedtekster, som instruktøren kunne arbejde ud fra under produktionen af filmen.

Et storyboard fra 1930'erne til en animation af "Kejserens nye klæder". Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

Desuden ses nogle af de individuelle skitser til *Kejserens nye klæder* her:

Skitse af Kejseren til en animation af *Kejserens nye klæder*. Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

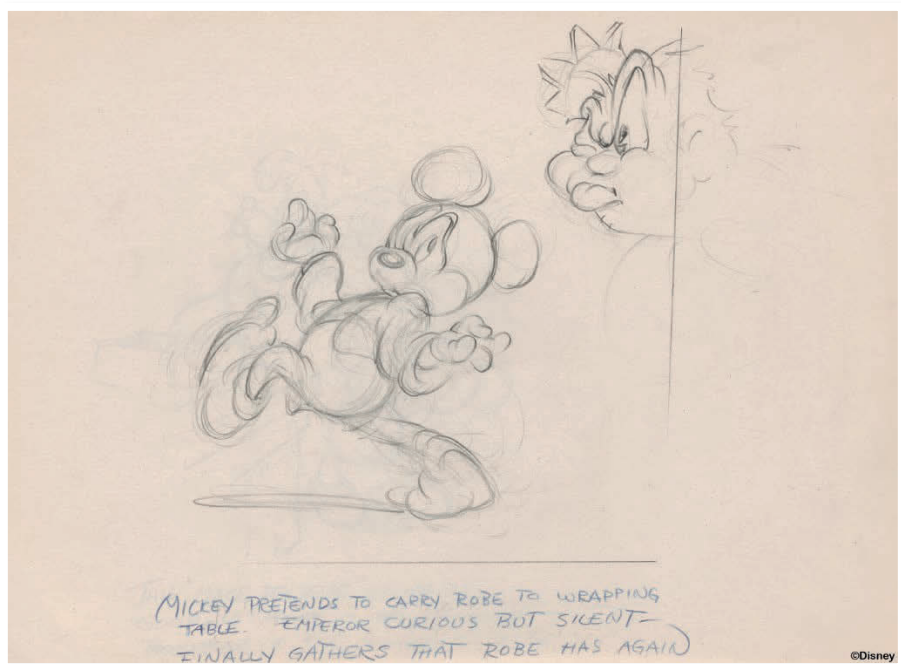

Skitse af skrædderne til en animation af *Kejserens nye klæder*. Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

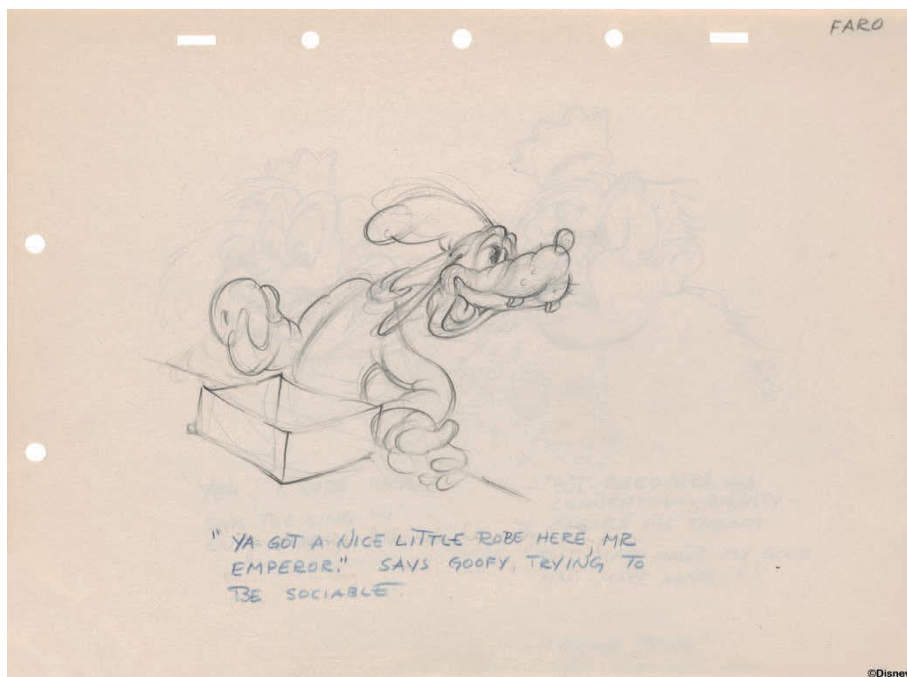
Kejserens nye klæder blev ad flere omgange og i forskellige versioner skitseret af tegnerne hos Disney som en del af det idegenererede arbejde. Herunder ses Anders And tegnet i 1938, der sammen med Mickey Mouse og Fedtmule har rolle som skræddere i en genfortolkning af Andersens eventyr.

Skitse af Anders And og Mickey Mouse som to af skrædderne (har ikke før været publiceret). Tekst tilknyttet skitsen: "Mickey and Don have alternate cold and hot flashes listening to Goofy's unconventional conversation." Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

Skitse af Mickey Mouse som en af skrædderne (har ikke før været publiceret). Tekst tilknyttet skitsen: "Mickey pretends to carry robe to wrapping table. Emperor curious but silent. Finally gathers that robe has again..." Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

Skitse af Fedtmule, som en af skrædderne (har ikke før været publiceret). Tekst tilknyttet skitsen: "Ya got a nice little robe here, Mr. Emperor" says Goofy, trying to be sociable" Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

Ifølge Solomon (1995) tager historien i genfortolkningen en lidt anden drejning end i Andersens version.

”In the proposed film, Micky, Donald and Goofy are cast as poor but kindly tailors who share their meager resources with the birds and animals of the surrounding forest. When the Emperor comes to their shop demanding overdue taxes, Donald and Goofy pretend to be sewing and weaving; Mickey explains that they’re working with a special invisible fabric that can be seen only by those who are good and honest. The Emperor is intrigued by the imaginary cloth and insists that they make him a suit out of it. (...) When the child declares that the Emperor is in his underwear, the Emperor chases the trio (Anders And, Mickey Mouse og Fedtmule) cornering them in their shop. Just as Mickey, Donald and Goofy are about to be executed, the birds and animals come to their rescue and present the Emperor with an exquisite robe made of feathers, flowers, etc. All ends happily.” (Solomon 1995:70)

I 1960 gav Disney-animatoren Bob Kurtz sig i kast med en ’stop-motion paper sculpture film’ inspireret af “Nattergalen”, som aldrig blev færdigproduceret. ”The characters were made from layers of white-on-white textured paper and photographed on sheets of glass to suggest the limited perspective often seen as Asian graphic art.” (Solomon 1995:70). Det skabte dog store udfordringer at lave stop-motion ud af papirklip, som kastede skygger i mange forskellige retninger under prøveoptagelserne, og produktionen blev stoppet igen i 1961, hvorefter papirklip og prøveoptagelser forsvandt fra ARL.

I 1980’erne blev der gjort anslag til at filmatisere *Nattergalen*. Denne gang som animation og i en kortfilms-version, der var tænkt som en del af en efterfølger til Disneys *Fantasia* fra 1940. Mickey Mouse skulle i denne version være indehaveren af den rigtige nattergal, men filmen blev ikke færdigproduceret.

Slutningerne i Andersens eventyr har ifølge Carney gennem tiden voldt tegnerne hos Disney store udfordringer, da det har krævet en del at omarbejde dem til *happy endings*. Solomon (1995) beskriver i den forbindelse, at et hold af tegnere sågar foreslog at afslutte fortællingen om *Grantræet*, dér hvor hovedkarakteren opnår at blive et juletræ, i stedet for at følge Andersens historie til ende, hvor træet til slut bliver hugget i små stykker og brugt til at fyre op under den store bryggerkedel. Tegnerne legede i den forbindelse med forskellige karakteristika for grantræet, som det ses på nedenstående billeder.

Skitser af grantræet (har ikke før været publiceret). Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

Skitser af grantræet (har ikke før været publiceret). Artist: Disney Studio Artist. ©Disney

Mange af ovenstående eventyr blev tegnet og produceret i deres første versioner i forbindelse med produktionen af den tidligere nævnte biopic *The Life of Hans Christian Andersen*, der var tænkt som en biografisk fremstilling af Andersens liv i kombination med udvalgte animerede eventyr. Inden samarbejdet med Samuel Goldwyn Productions blev etableret, diskuteredes det hos Disney, hvorvidt man skulle satse på en biografisk film over Andersens liv eller en animeret spillefilm bestående af animationer med afsæt i et udvalg af Andersens eventyr. Òn ting var sikker: Disney ville filmatisere Andersen! Den engelske musikkritiker for *London Daily Telegraph*, Lady Mabel Dunn, påpegede i 1938 i forbindelse med et besøg på Walt Disney Animation Studios, at Andersens liv rummer en "rigdom af potentielt materiale" (Solomon 1995) I forbindelse med DUNNs udtalelser fandt Walt Disney, at den førnævnte dansk-amerikanske stumfilmsskuespiller Jean Hersholt's (1886-1956) samling af tidsskriftet *Anderseniana*, var en særlig vigtig kilde til inspiration, hvorfor Walt Disney sendte ham en tegning fra *Bambi* som tak i 1943 (Solomon 1995:73).

I 1939 varemærkeregistrerede Disney titlerne *The Story of Hans Christian Andersen* og *Tales of Hans Christian Andersen* hos the Hays Office. Tidligere nævnte filmproducer Samuel Goldwyn havde allerede registreret den forestående produktion af *The Life of Hans Christian Andersen*, hvorfor Disney blev bedt om at trække sine titler tilbage, hvilket han gjorde (ibid.). I 1940 kom Disney på ideen om en co-produktion, hvor Walt Disney Animation Studios skulle stå for de animerede dele af eventyrene i filmen og Goldwyn for live-action-delene. Disney og Goldwyn indgik et samarbejde, men som tidligere nævnt, lykkedes det ikke at færdiggøre produktionen. Det betød, at det eneste materiale, som Disney færdigproducerede til en biografisk filmatisering af Andersens liv, bestod af ca. 80 sekunders animation til den sidenhen verdenskendte live-action-musicalbiografi fra 1952 med titlen *Hans Christian Andersen – Starring Danny Kaye*. Filmen blev produceret af RKO Pictures og co-produceret personligt af Samuel Goldwyn som en af hans sidste bedrifter i Hollywood. "[F]ilm historians note that his [Goldwyn] commitment to the project led him to pay an inordinate amount of money to get the script he wanted. The concensus among the Disney artists was that "Walt let Goldwyn get it away from him."" (Solomon 1995:77).

Ón af de animationsfilm, som efter gentagende forsøg endelig fik liv og blev færdigproduceret, var *Den lille hayfrue*. Under vores besøg hos ARL fortalte Carney, at der skulle adskillige forsøg til, før filmen fik sin endelige form i 1989. Det skete ved lidt af et tilfælde, da den amerikanske animations- og filminstruktør Ron Clements (f. Ronald Francis Clements, 1953) skulle pitche en ide til en 'gong show-session', hvor animationsmedarbejderne hos Disney kunne præsentere ideer til nye produktioner for Disneys daværende CEO Michael Dammann Eisner (f. 1942) og daværende

bestyrelsesformand ved Disney Animation Studios, Jeffrey Katzenberg (f. 1950). Clements lod sig inspirere i en boghandel, hvor han faldt over H.C. Andersens eventyr *Den lille havfrue*. I første omgang blev Clements forslag afvist, men den efterfølgende dag bad Katzenberg Clements videreudvikle på sin ide, hvorefter *Den lille havfrue* blev sat i produktion i 1986. Men allerede inden Clements udviklede ideen, havde den danske Disney-tegner Kay Nielsen (1886-1957) tegnet skitser til *Den lille havfrue*. Niensens skitser reflekterer dog en mere længselsfuld og vemodige tone i overensstemmelse med stemningen i det originale eventyr, og skitserne ligger i både stemning og farvevalg lagt fra animationerne i den endelige Disney-produktion fra 1989.

Skitse af den lille havfrue fra 1930'erne. Artists; Kay Nielsen ©Disney

Opsummering – Den institutionaliserede Andersen

Samlet set tegner der sig et mangefacetteret billede af den institutionaliserede H.C. Andersen i USA. Som nævnt indledningsvist i dette afsnit har vi forsøgt at skabe et overblik over, hvilke betydninger Andersen tildeles i de processer, hvor han institutionaliseres i USA. Vi har i ovenstående præsenteret et udvalg af de officielle og institutionaliserede versioner af Andersen, der optræder i amerikansk kultur, og som forventet har vi fundet adskillelige Andersener, der tilsammen danner et fragmentarisk og til tider komplekst billede.

Indledningsvist undersøgte vi Andersen som kulturelt minde og samlingspunkt. Her fandt vi, at danskhed og Andersen i høj grad dyrkes som to uadskillelige størrelser i de dansk-amerikanske samfund gennem en romantiseret og ikke mindst eventyrlig repræsentation, som over tid har udviklet sig til en fastfrysning af de danske immigranter og deres efterkommeres minder og reception af, hvad dansk kultur er. Derudover synes Andersen-statuen i New York, at blive tildelt en funktion som samlingspunkt for højtlesning af eventyr i al almindelighed og ikke bare fra Andersens forfatterskab. Andersen er hermed tildelt en betydning som noget større end sig selv og sit forfatterskab – han er jf. statuen symbol for eventyrgenren og et fænomen for højtlesning.

Indenfor Skandinaviske Studier på amerikanske universiteter synes der ligeså at være forskellige versioner af Andersen på spil. I 1990'erne, formidlede den danske professor Niels Ingwersen, Andersen gennem flere formater, og grundlagde de særdeles succesfulde H.C. Andersen-kurser, der i dag udbydes i større antal og udvalg på amerikanske universiteter, end på danske. Metodisk lagde Ingwersen kimen til en biografisk læsning af Andersens forfatterskab, hvor der i dag jf. Claus Elholm, Julie K. Allen og andre amerikanske forskere i stedet er fokus på at præsentere de studerende for mere nuancerede og komplekse læsninger af Andersen, blandt andet ved at udfordre de studerendes forforståelse af Andersens liv og forfatterskab. I vores undersøgelse af den amerikanske forskning i Andersens liv og forfatterskab blev det desuden tydeligt, at det især er forskere tilknyttet miljøer omkring Skandinaviske Studier, der forskningsmæssigt interesserer sig for bredden i Andersen værk, mens amerikanske forskere fra andre fagligheder og traditioner primært synes at interessere sig for eventyrene og biografierne.

En de herskende versioner af Andersen der er på spil i USA, tager afsæt i Disneys fortolkning af Andersens liv og forfatterskab, især med adaptationen af *Den lille havfrue*. Disney har siden 1930'erne været inspireret af Andersen i arbejdet med og udviklingen af animationsfilm. Også

her har der været forskellige versioner af Andersen på spil gennem tiden, hvor tegninger til filmatiseringer fra 1930'erne og 1940'erne var mere tro mod eventyrenes handling og i nogle tilfælde endda fremstod markant mere rå, mørke og dystre i modsætning til de Disney-adaptioner, vi kender fra nyere tid. Efter Anden Verdenskrig sker der et karakteristisk skifte i Andersen-adaptionerne, som i tiden derefter systematisk får omarbejdet slutningerne til *happy endings*. Men også MGM's fortolkning af Andersen liv i filmen *Hans Christian Andersen. Starring Danny Kaye* har influeret den populærkulturelle reception af Andersen i USA. Filmen har i høj grad bidraget til en fremstilling af Andersen, hvor hans personlige historie smelter sammen med hans eventyrhistorier i en hybrid mellem fakta og fiktion med den konsekvens, at receptionen af Andersen bliver som en *happy-go-lucky* eventyrforfatter for børn.

På trods af, at "den institutionaliserede Andersen" er kendetegnet ved et nuanceret billede, er det ikke nødvendigvis ensbetydende med, at samme billede er dominerende blandt den amerikanske befolkning. I det følgende ser vi nærmere på "befolkningens H.C. Andersen".

Befolkningens H.C. Andersen

I dette kapitel præsenteres resultaterne af undersøgelsen af befolkningens H.C. Andersen. Kapitlet redegør for en række nedslag, der knytter sig til den amerikanske befolknings receptioner af Andersen. Vi har valgt at undersøge udvalgte nedslag, der kan tegne et billede af, hvordan den enkelte amerikaner tager ejerskab over Andersen, hvorledes og hvorvidt Andersen er til stede i hverdagen, samt hvilke betydninger Andersen tildeles af amerikanere i dag.

Kapitlets første afsnit er baseret på en kvantitativ spørgeundersøgelse med 713 respondenter, som blev distribueret gennem vores eksisterende og nyetablerede akademisk-faglige netværk med forbindelser til og i USA. Derefter følger kapitlets andet afsnit, der er baseret på to kvalitative fokusgruppeinterviews i hhv. Californien og Wisconsin med hhv. syv og otte amerikanske deltagere.

Kvantitativ spørgeundersøgelse

Når man skal undersøge H.C. Andersen som turismepotentiale i den amerikanske befolkning, er det vigtigt at vide, hvordan den opfatter Andersen. Og her må man sætte spørgsmålstegn ved at kalde noget for *den* amerikanske befolkning, velvidende at der er markante og afgørende forskelle på befolkningen, hvad angår faktorer som geografi, etnicitet og socioøkonomiske forhold, for blot at nævne nogle. Da vi har en formodning om, at disse faktorer har betydning for graden og karakteristikken af kendskabet til H.C. Andersen i USA, har vi som noget nyt – og i modsætning til mappingprojekterne i Portugal og Italien, taget højde for disse i spørgeskemaundersøgelsen.

Som en helt central del af projektet gennemførte vi en spørgeskemaundersøgelse (bilag 2), der har til formål at afdække de amerikanske forståelser af H.C. Andersen. Spørgeskemaundersøgelsen blev fulgt op af fokusgruppeinterviews, der havde til formål at udfolde disse forståelser yderligere. Indholdet i spørgeskemaundersøgelsen minder om det, der blev udviklet i forbindelse med undersøgelserne i hhv. Italien og Portugal. Spørgeskemaet har to overordnede temaer.: først stilles en gruppe af spørgsmål, der drejer sig om respondentens generelle kendskab og forhold til Andersens værker, dernæst stilles en række spørgsmål, der drejer sig om respondenternes rejsevaner. Derudover spørges til en række demografiske forhold, der bl.a. selekterer mellem køn,

alder og etnicitet. Dette for at få viden om, hvordan kendskabet til Andersen hænger sammen med befolkningssammensætning og respondenternes kulturelle ophav.

Distribueringen af spørgeskemaet forgik gennem en række forskellige kanaler, bl.a. med hjælp fra forskere indenfor Skandinaviske Studier på en række amerikanske universiteter, Danish American Heritage Society (DASH), Museum of Danish America i Elk Horn, National Nordic Museum i Seattle, Library of Congress i Washington, VisitDenmark i USA, samt American Studies ved SDU.

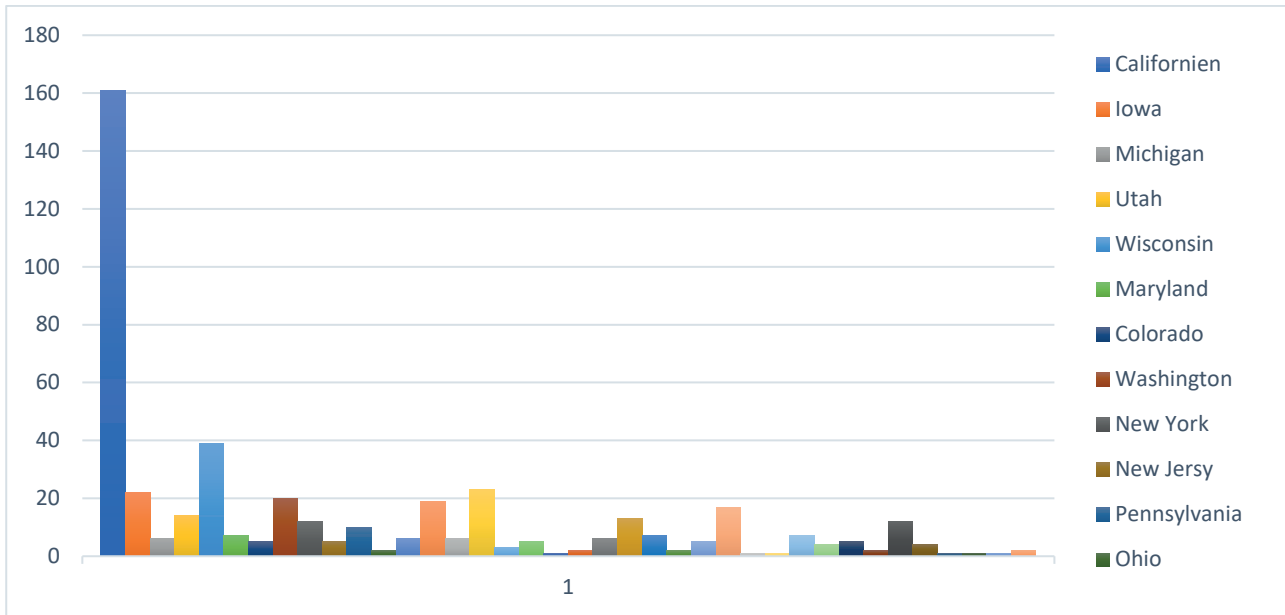
Jf. ovenstående distributionskanaler må der tages en række forbehold for spørgeskemaundersøgelsens generaliserbarhed. Det er meget sandsynligt, at respondenterne vil være grupperinger inden for specifikke kulturelle kontekster og fagområder. Derudover forudsætter spørgeskemaet, at respondenterne har et vist kendskab til H.C. Andersen, da de bliver spurgt til kendskab til og følelser associeret med Andersens univers. Vi kan med andre ord ikke give en repræsentativ karakteristik af det generelle kendskab til Andersen i USA, men vi kan undersøge og konkludere, hvad der kendetegner kendskabet hos dem, vi har spurgt. Spørgeskemaundersøgelsen fik 713 besvarelser, hvoraf 468 var komplet udfyldt.

I det følgende præsenteres respondenternes basisinformationer, hvorefter der følger en uddybning af respondenternes kendskab til Andersen.

Respondenternes basisinformationer

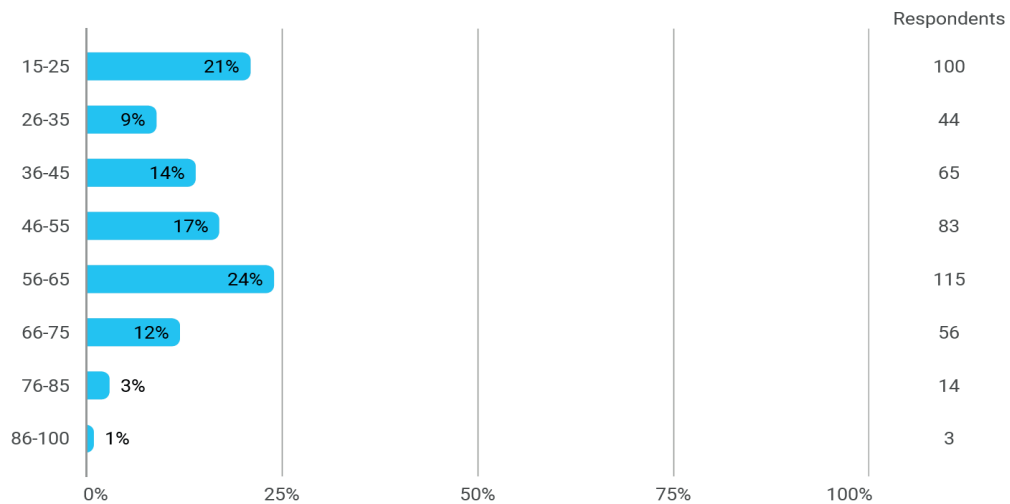
Som det ses af nedenstående graf, har respondenterne bopæl i 38 ud af 50 amerikanske delstater. Fordelingen af respondenter er geografisk orienteret mod **Californien (35%)**, derefter følger **Wisconsin (8%)**, Minnesota (5%), Iowa (5%), Washington (4%), Illinois (4%) og Florida (4%).

Respondenternes geografiske fordeling:

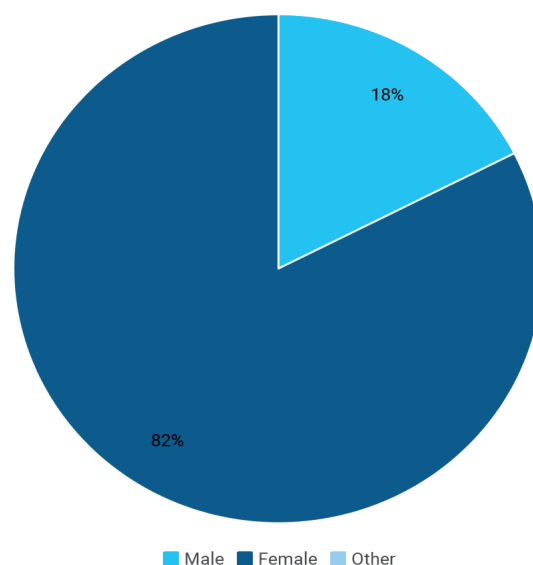
Derudover kommer størstedelen af besvarelserne blandt respondenterne fra **aldersgrupperne 56-65 år (24%)**, 15-25 år (21%) og 46-55 år (17%).

Respondenternes aldersfordeling:

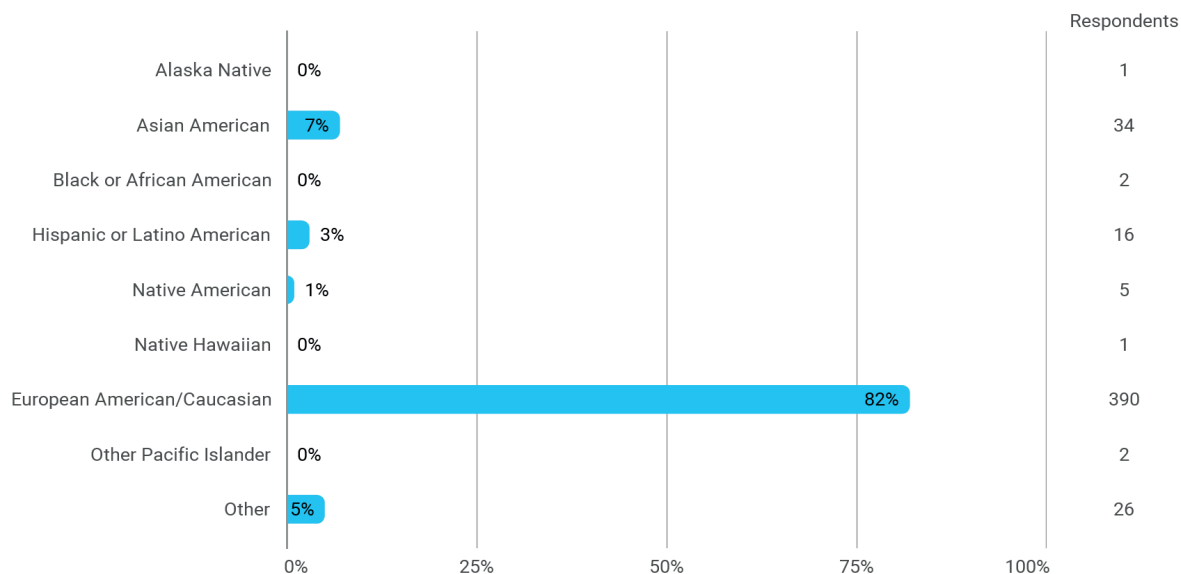
Som en konsekvens af førnævnte forhold vedrørende distributionen af spørgeundersøgelsen, ses det, at Californien er den delstat, hvor det største antal respondenter er bosat. Aldersfordelingen i Californien er: 41% af respondenterne er i aldersgruppen 15-25 år, 17% er i aldersgruppen 56-65 år og 14% er i aldersgruppen 66-75 år. Det er en overvejende del af respondenterne, der hører til den

Yngste aldersgruppe, hvilket kan være et udtryk for en særligt vellykket cirkulering af spørgeundersøgelsen blandt de amerikanske studerende på de californiske universiteter. Det samme gjorde sig gældende i Wisconsin, som er den delstat i spørgeundersøgelsen, hvor der er anden flest respondenter bosat. Her fordeler respondenterne sig også med hovedvægt på den yngste aldersgruppe: 32% er i aldersgruppen 15-25 år, 21% i aldersgruppen 56-66 år. Det er de unge mellem 15-25 år og aldersgruppen 56+ år som er dominerende i spørgeundersøgelsen. Dertil kommer, at kønsfordelingen er **82% kvinder og 18% mænd:**

Derudover er **European American/Caucasian (82%)** den dominerende etnicitet blandt besvarelserne. De resterende besvarelser fordeler sig mellem Asian American (7%), Other (5%), Hispanic or Latino American (3%) og Native American (1%). Respondenternes primære etnicitet European American/Caucasian-deltagelse kan være et udtryk for, hvordan kendskabet til Andersen fordeler sig i USA. Som nævnt indledningsvist siger vores undersøgelse næppe noget om det generelle kendskab til Andersen i USA, alligevel peger resultaterne på, at de af respondenterne som kender til Andersen, primært har en European American/Caucasian etnicitet.

Respondenternes etnicitet:

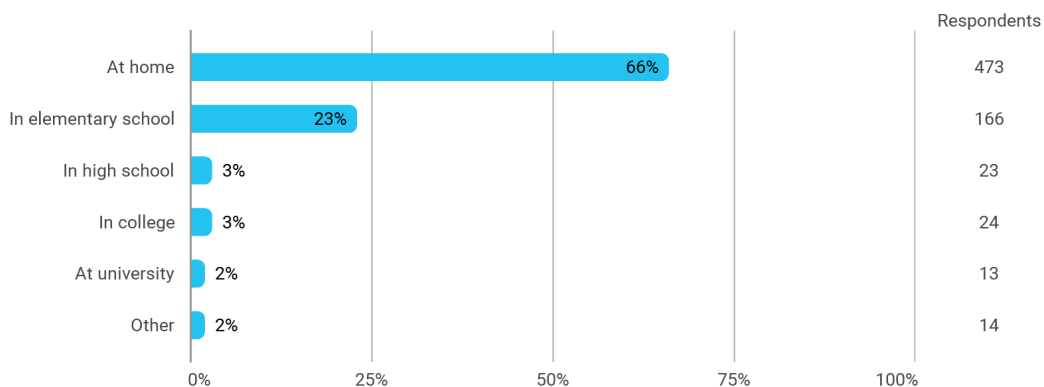

Dernæst spurgte vi respondenterne, hvorvidt de er efterkommere af danske immigranter, hvortil **29% svarede ja**, og 71% svarede nej. Det betyder, at ca. 1/3 af alle respondenterne i undersøgelsen har dansk ophav, hvilket kan være et udtryk for en overrepræsentation jf. de fagspecifikke og kulturelle kontekster hvorigennem spørgeundersøgelsen har cirkuleret.

Respondenternes kendskab til H.C. Andersen

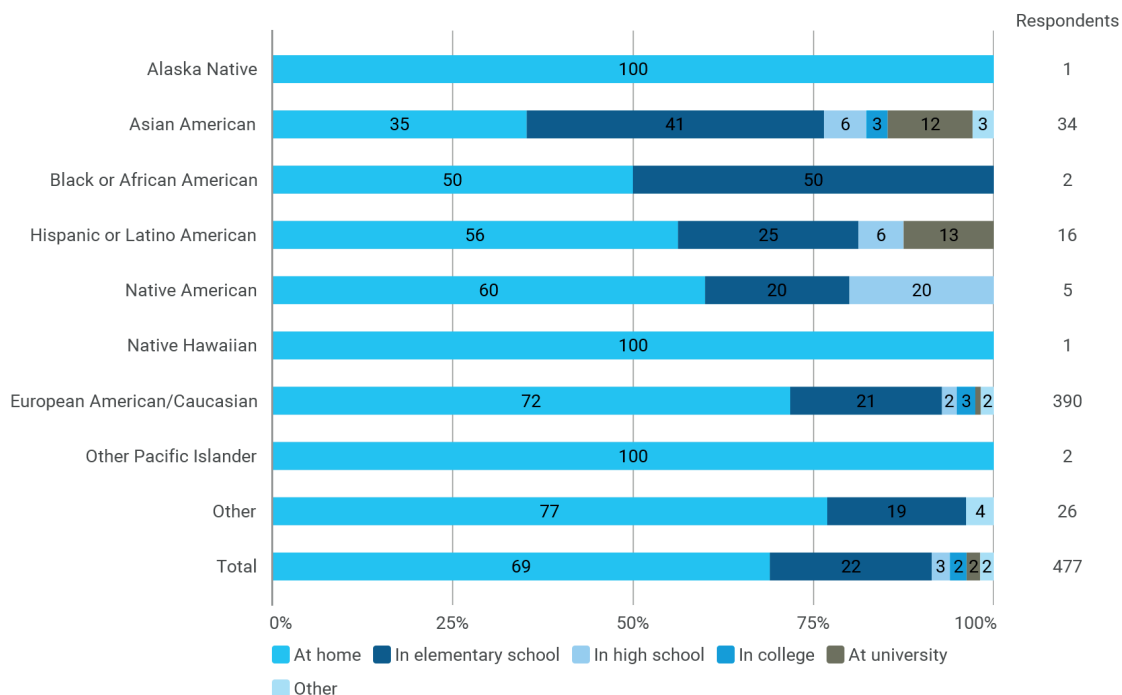
I det følgende præsenteres respondenternes generelle kendskab og forhold til H.C. Andersen og hans forfatterskab. På spørgsmålet om, hvor respondenterne første gang stiftede bekendtskab med Andersen, svarede størstedelen, at de første gang mødte **ham i hjemmet (66%)** eller i **grundskolen (23%)**. De resterende svarmuligheder udgør kun 11%.

Respondenternes første møde med H.C. Andersen:

Nedenstående graf viser desuden fordelingen af respondenternes etnicitet set i forhold til deres første møde med Andersen.

Respondenternes første møde med H.C. Andersen inddelt efter etnicitet:

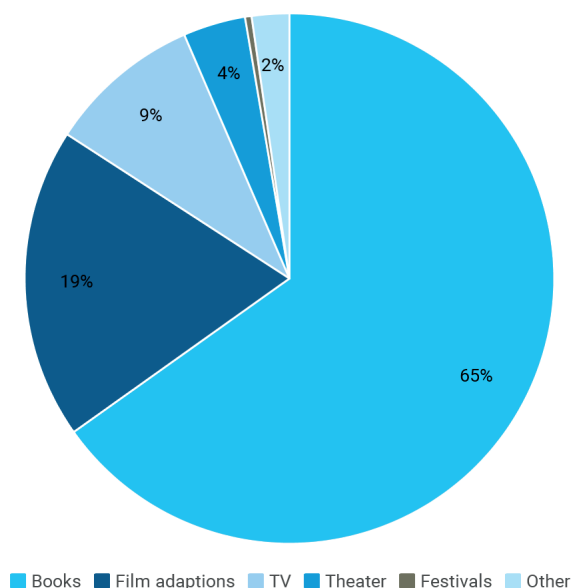

Hele 72% af befolkningsgruppen European American/Caucasian svarede, at deres første møde med H.C. Andersen fandt sted i hjemmet, mens 21% svarede grundskolen. I tidligere undersøgelser af H.C. Andersen i henholdsvis Italien og Portugal svarede til sammenligning ca. 62% i begge lande, at deres første møde med Andersen fandt sted i hjemmet. Det kan i store træk sidestilles med besvarelsen fra respondenterne med en European American/Caucasian etnicitet.

Noget helt andet gør sig gældende blandt respondenterne med Asian American etnicitet, hvor det kun er 35% af respondenterne, der har sit første møde med Andersen i hjemmet, mens 41% svarede grundskolen og 12% universitetet.

Respondenterne blev desuden spurgt om, igennem hvilket medie, det første møde med Andersen fandt sted. Her svarede 65% at det fandt sted gennem bøger, mens 28% svarede film og tv. Denne fordeling kan være et udtryk for de dominerende alderskategorier blandt respondenterne, hvor hele 24% er 56+ år og mødet med Andersen derfor er fundet sted langt tidligere end hos f.eks. den unge gruppe af respondenter.

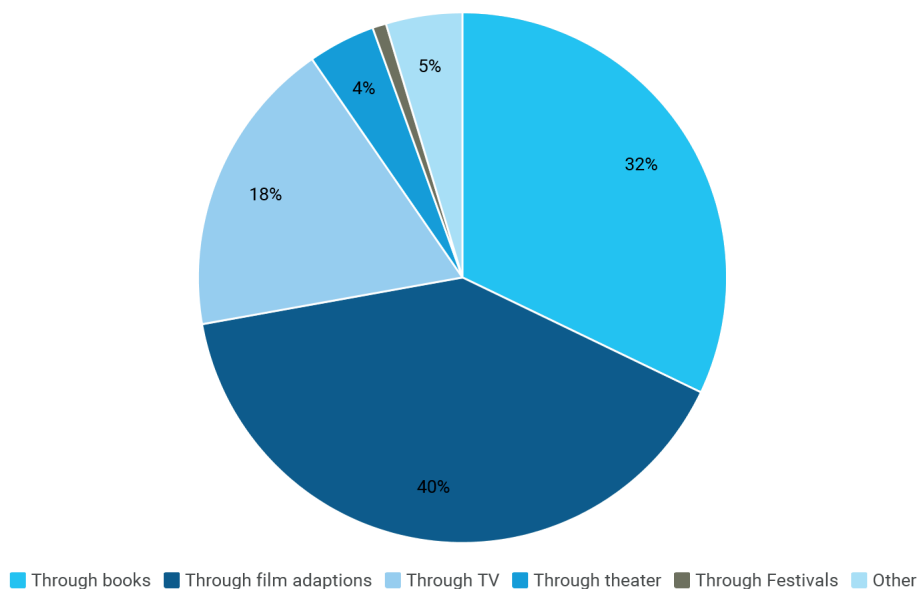
Medier, hvorigennem respondenterne mødte H.C. Andersen første gang:

Vi spurgte også respondenterne om, igennem hvilket medie de mener, at amerikanske børn i dag møder H.C. Andersen. Her svarede kun 32% gennem bøger, mens 58% svarede film og tv. Der ser i

den forbindelse ud til at være sket et skift i mediet, hvorigennem respondenterne mødte Andersen tidligere til hvordan amerikanske børn antageligvis møder Andersen i dag.

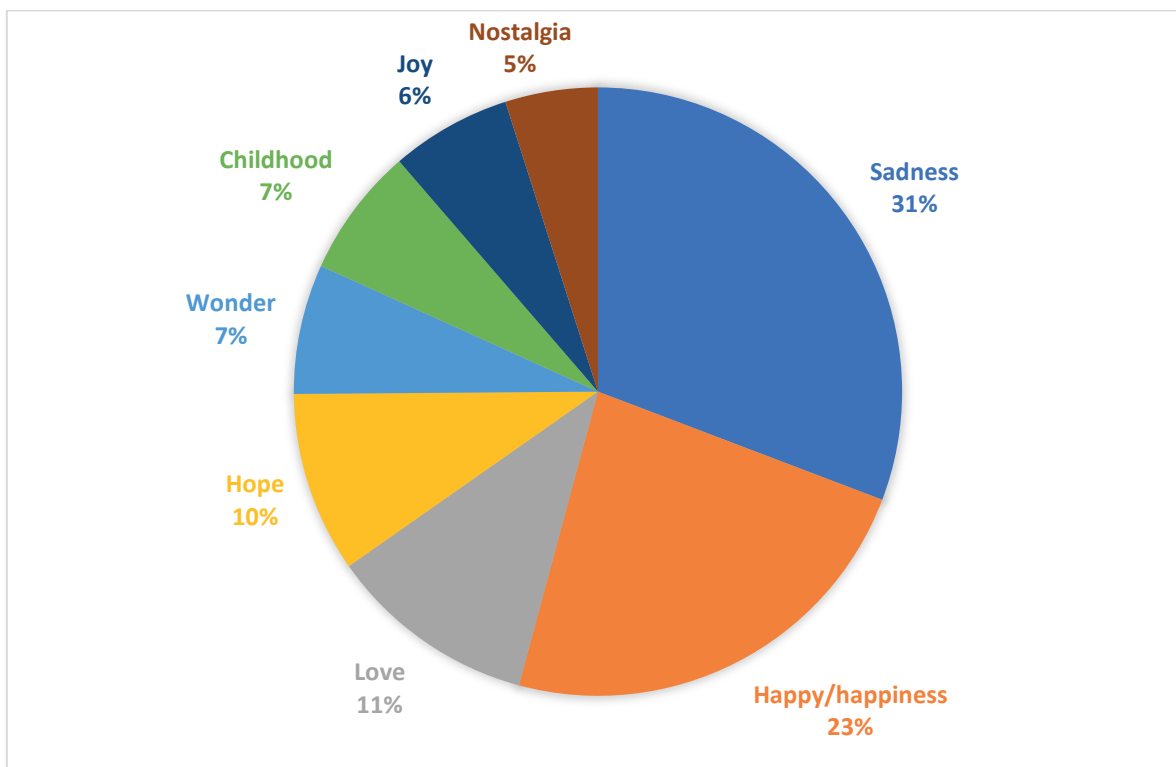
Medier, hvorigennem amerikanske børn efter respondenternes vurdering møder H.C. Andersen i dag:

På spørgsmålet om, hvilke af H.C. Andersen eventyr, respondenterne mener, er de meste kendte i USA, faldt svarene i følgende rækkefølge: *Den lille havfrue*, *Den grimme ælling*, *Kejserens nye klæder*, *Prinsessen på ærten* og *Snedronningen*. Respondenternes besvarelser adskiller sig kun med et enkelt eventyr fra undersøgelserne i Italien og Portugal, hvor *Den standhaftige tinsoldat* stod i stedet for *Snedronningen*. Andre relativt kendte eventyr i USA er ifølge respondenterne *Tommelise*, *Den lille pige med svovlstikkerne* og *Den standhaftige tinsoldat*.

Respondenterne blev desuden bedt om at beskrive, hvilke følelser de associerer med H.C. Andersen. Nogle af de ord, som scorede højest, var **Sadness (sorg) 31%**, **Happiness (glæde) 23%**, Love (kærlighed) 11%, Hope (håb) 10%, Wonder (vidundere) 7%, Childhood (barndom) 7%, Joy (glæde) 6% og Nostalgia (nostalgi) 5%.

Følelser associeret med H.C. Andersen:

Hverken **håb** eller **barndom** er egentlige følelser, men det er interessant, at respondenterne alligevel nævner disse begreber. Det kan være tegn på, at både håb og barndom for dem er følelsesfremkaldende. Særligt karakteristisk for besvarelserne var, at **sorg** optræder blandt de følelser, som flest respondenter associerer med Andersens univers, hvilket også var tilfældet i Portugal. Én respondent svarede om eventyrene, at "many have a tone of sadness". En anden beskrev, at

many of his stories don't have a very happy ending, or at least have elements of being sad. A lot of times, the main character of the story is met with great disappointment or is shunned by his/her society. Being a social outcast is a characteristic that invokes worry and sadness within a reader.

Der ser med andre ord ud til at være en gennemgående følelse af sorg forbundet med Andersens univers. Følelsen sorg bliver af en stor del af respondenterne koblet til *wistfulness* (vedmodighed), som knytter sig til karakterernes skæbne i eventyrene. Og netop hvordan

respondenternes følelser knytter sig til karaktererne i eventyrene, er et tilbagevendende emne i besvarelserne. En af respondenterne forklarede det således:

I see virtue and resilience in the characters. I feel empathy for their lot in life, admiration, respect and pride in their steadfastness, sadness in their tribulations, and joy in their triumphs - really the whole gamut of human emotion is elicited by HCA in his fairy tales.

Glæde indtager tilsvarende en dominerende plads i respondenternes associering af følelser. En af respondenterne svarede: "I do feel happiness, because they [eventyrene] remind me of my childhood, but also a bit of sadness because the stories don't tend to be happy ones." Følelsen glæde er her koblet til respondentens barndom og formentlig mindet om at læse eller at få læst højt af Andersens eventyr. En anden respondent beskrev, at "they [eventyrene] remind me of my childhood and I associate happy memories with his fairy tales."

De dominerende følelser – sorg og glæde - som respondenterne associerer med Andersens univers er ifølge besvarelserne dels bundet op på handlingen i eventyrene, dels forbundet til minder fra barndommen, hvor respondenterne har læst eller fået læst Andersens eventyr. Men respondenterne beskriver også en oplevelse af forbundethed og empati med karakterens skæbne i eventyrene, der på samme vis gjorde sig gældende i vores undersøgelser af H.C. Andersen i Italien og Portugal.

Kvalitativ spørgeundersøgelse – fokusgruppeinterviews

For at undersøge hvordan den amerikanske befolkning tildeler H.C. Andersen mening og betydning, blev spørgeskemaundersøgelsens besvarelser yderligere udforsket gennem to fokusgruppeinterviews i november 2019. På baggrund af respondenternes geografiske placering blev fokusgrupperne afholdt i henholdsvis Californien og Wisconsin. Den første fokusgruppe fandt sted på University of California, Los Angeles, og den anden fokusgruppe på Waunakee Public Library lidt uden for Madison, Wisconsin. Da den amerikanske befolkning, som tidligere beskrevet, består af mange forskellige etniciteter på tværs af de 50 delstater, var det ikke muligt at undersøge meningstildelingen blandt hele befolkningen, hvorfor vi i stedet valgte at følge op på spørgeundersøgelsen resultater de steder, hvor der var størst koncentration af respondenter.

I Los Angeles var der syv fokusgruppetagere: fire kvinder og tre mænd i alderen 19 – 76 år. I Waunakee var der otte fokusgruppetagere: fem kvinder og tre mænd i alderen 47 - 78 år. Deltagerne blev dels fundet gennem spørgeundersøgelsen, hvor respondenterne afslutningsvist kunne skrive deres kontaktoplysninger, hvis de var interesserede i at deltage i en opfølgende fokusgruppe, dels ved hjælp af 'Snow ball sampling' (Halkier 2016:34), hvor vores kontaktpersoner i USA søgte deltagere ved at aktivere personlige og professionelle netværk. I Los Angeles var det især den nationale vicepræsident for the Danish Sisterhood of America, Karin Schoen Wasler, som derudover også er Training Program Manager på UCLA, der hjalp os.

TV: Sara Bruun Jørgensen, i midten Karin Schon Wasler, TH. Anne Høgedal

Billeder fra fokusgruppeinterview på UCLA, november 2019

I Waunakee var det dels lektor i Skandinaviske Studier ved University of Wisconsin-Madison Claus Elholm Andersen, dels bibliotekar Gay Strandemo ved Waunakee Public Library, der hjalp os. Videnskabelig assistent Sara Bruun Jørgensen styrede og udførte fokusgruppeinterviewene, projektkoordinator Anne Høgedal bistod med opfølgning på interviewspørgsmål og digital dataindsamling.

Billede: TV. Anne Høgedal, i midten Gay Strandemo, TH. Sara Bruun Jørgensen

Billeder fra fokusgruppeinterview på Waunakee Public Library, Madison, november 2019

Kategorisering af H.C. Andersen

Vi spurgte fokusgruppemedlemmerne i henholdsvis Los Angeles (LA) og Waunakee (WK), hvilke andre amerikanske kunstnere, forfattere eller digtere de ville sidestille med H.C. Andersen. I LA blev Andersen i særlig grad associeret med Disney, både Walt Disney men også koncernen Disney. I den forbindelse beskrev en af deltagerne for os, hvordan han kategoriserer Andersen som en kunstner, hvis arv er videreført til den amerikanske populærkulturelle bevidsthed gennem Disney-film.

Walt Disney as an artist! How his [H.C. Andersen] legacy was continued forward into the American popular consciousness through Disney films... started with Walt Disney, but that was past his actual life, but on to his legacy through his studios [Walt Disney Studios].

En anden af deltagerne svarede, at hvis hun skulle sidestille Andersen med en amerikaner, så er det selvsagt Walt Disney.

Well I don't know who I would associate him [H.C. Andersen] with, but of course with another American, Disney is the answer, really.

I en videre refleksion forblev deltagerne i LA i et tankesæt associeret til filmverdenen, hvor den tidligere Hollywood-skuespiller Danny Kaye (1911-1987) blev nævnt, som spillede H.C. Andersen i filmatiseringen af Andersens liv *Hans Christian Andersen – Starring Danny Kaye*. Men

også skuespilleren Robin Williams (1951-2014) blev sammenlignet med Andersen, som en improvisator.

There is another category that I just thought about, as an improviser, because of how he [H.C. Andersen] would be able to on the fly to tell stories to children. Well, one through papercutting, how he apparently carried scissors around with him and just cut paper and then making a story (...) cutting through paper. It is kind of like how Robin Williams could improvise in his time, the difference to Robin Williams is that it is not necessarily comedic, but how Andersen is able to create a story out of nowhere.

Der synes altså at være en forståelse af Andersen på spil blandt deltagerne i LA, som især er præget af filmverdenen, dels i sidestillingen af Andersen med Disney, dels i deres opfattelse af personen Andersen, som tydeligt er præget af Danny Kayes portrættering, hvor Andersen improviserer og laver papirklip, mens han fortæller eventyr for børn.

I WK havde fokusgruppeditagerne en lignende opfattelse af Andersen, hvor en af deltagerne fortalte, hvordan han havde hørt om, at Andersen lavede papirklip imens hans fortalte eventyr.

I have heard that as he told his stories that he would do papercutting's and he would have something to show at the end of his [stories].

Fokusgruppeditagerne i WK beskrev desuden, hvilke livsfaser de forbinder med H.C. Andersens eventyr, og for de fleste var det barndommen og ikke voksenlivet.

I do not think about him much at all since I was a kid, but he was important when I was a kid with his fairytales, because that's what I grew up on. I think probably a lot of us did.

Der synes at være en forskel at spore i fokusgrupperne, hvor Andersens eventyr er mere præsent blandt deltagerne i LA's voksenliv, end blandt deltagerne i WK. Det kan blandt andet

skyldes, at gennemsnitsalderen blandt deltagerne i WK var højere end i LA, hvor ingen af deltagerne var under 47 år, hvorimod den yngste deltager i LA kun var 19 år.

Opsummerende ser det ud til, at fokusgruppedeltagerne dels kategoriserer H.C. Andersen som kunstner jf. sammenligningen med Disney og myten om Andersen, der laver papirklip, mens hans fortæller sine eventyr, dels som eventyrforfatter for børn, hvor hans eventyr primært bliver koblet til deltagernes barndom.

Sorgen og glædens betydning

Vi spurgte deltagerne i de to fokusgrupper, om de kunne genkende de associerede følelser fra spørgeundersøgelsen, herunder sorg og glæde, med Andersens univers, og vi bad dem uddybe, hvordan de tillægger de to følelser mening. En af deltagerne i LA beskrev, at hun opfatter sorg og glæde som elementære og simple følelser, der er lette for børn at lære.

Happy and sad are two very basic emotions and simple emotions. So simple emotions are the ones that are easiest to teach in children's stories.

De andre deltagere gav udtryk for lignende betragtninger, og én forklarede, hvordan han oplever, følelseskompleksiteten i eventyrene bliver forsimplet i genfortællinger af eventyrene og reduceret til f.eks. følelsen sorg.

In the Little Match Girl there really is this deep underlying pain rather than just simple sadness and if the story was told in the right context it could bring someone to tears. So there definitely are complex emotions in the stories. It's just, I guess in different renditions they get kind of simplified as sadness.

Der var generelt enighed blandt deltagerne i LA om kompleksiteten i følelsesuniverset hos Andersen, men også om Andersens evne til at bearbejde læserens følelser i mødet med eventyrene.

He really pulls out all the stops, I mean can you read *The Story of a Mother* without crying? He is not just melancholic; this guy really works on our emotions and it really works.

Til forskel fra spørgeundersøgelsens resultater, synes følelsen af glæde associeret med Andersens univers ikke at være et tema blandt fokusgruppedeltagerne i LA og WK. Der var i stedet fokus på fravær af glæde – et fravær af den lykkelige slutning. En af fokusgruppedeltagerne i LA beskrev det således:

In the general story arc, like the hero's journey, I guess the hero always has to overcome something. I guess the only difference with Andersen's tales is that there is not always a resolution that many people in American society would consider a resolution, like a happy ending. Sometimes the ending is just bad! Sometimes the character dies! But sometimes the character dies and have a spiritual awakening. So, I do think that Andersen's tales follow the hero's journey but change the ending from what we traditionally might expect.

Denne deltager taler om en særlig amerikansk forventning til en 'happy ending', hvor helten i eventyret skal besejre *noget*. De andre deltagere samtykkede og forklarede, at Andersen ikke indfrier denne forventning i originaleventyrene, men i stedet præsenterer alternative slutninger, som ikke nødvendigvis betragtes som lykkelige slutninger i en amerikansk kontekst.

The American Dream

Blandt fokusgruppedeltagerne i LA og WK var der især ét tema i spil, når det handlede om at tildele eventyrene værdier. Gentagende gange talte deltagerne om værdier forbundet med The American Dream: troen på at man gennem hårdt arbejde og viljekraft, uanset social klasse, kan forbedre sit liv.

Ud over den særlige forventning til en 'happy ending', som nævnt i ovenstående, refererede deltagerne til temaer som *overcoming hardship* (at overvinde trængsler) og *triumph* (at besejre), der begge er tematikker, som taler ind i 'troen på den amerikanske drøm'. En af deltagerne i LA beskrev desuden, hvordan han læser den amerikanske drøm ind i eventyret om *Den lille havfrue*.

A theme could be achieving for something higher or sense of adventure, like *The Little Mermaid* is a big one because in the beginning of the tale she is just (...) trying to go up the surface to experience that world. One sister goes up first and next goes up the next year and it is just a series of sisters going up and finally she gets her chance and she absolutely adores when she jumps into the unknown. *The Little Mermaid* is an admirable character in that she is able to not

fear what is above the surface. To contextualize to American society, it is kind of similar to *the American dream* of jumping into the unknown and making something better of yourself, expanding your horizons.

I LA var der desuden en af deltagerne, som beskrev hvordan Andersens eventyr kan tolkes som metaforer for klassesamfund, hvor karaktererne kæmper mod fattigdom, fremmedgørelse og social ulighed.

A lot of his stories can be seen as a metaphor for class society, at that time of course, but it is pretty universal, but that's properly a very European point of view because European countries are still to some degree class societies. I just had time to reread *The Shadow* (...) who becomes a person and takes over and kind of controls the person that used to own him and end up turning him into his own shadow. So, you have one person who is more or less upper class and the shadow who is lower class and he takes over. Poverty is a big deal too in *The Little Match Girl*, being an outsider is another one.

Tematikker som social ulighed gjorde sig også gældende i undersøgelsen af H.C. Andersen i Portugal, hvor respondenter og fokusgruppedeltagere synes at sympatisere med de eventyr, hvor fattigdom spiller en rolle. I USA blev social ulighed som tematik tildelt flere betydninger, hvor det handler om karakterernes – og Andersens egen - evne til at bryde med den sociale arv og derved udleve den amerikanske drøm.

Andersen i en religiøs kontekst

Ud over den amerikanske drøm som tema fandt vi, at deltagerne i WK tolkede værdier og moraler i Andersens eventyr ind i en religiøs kontekst. Der var bred enighed blandt deltagerne, da én beskrev, hvordan han mente, at eventyrene synes at beskæftige sig med de syv dødssynder, som ramme for eventyrenes moraler.

Many of Andersen's books are concerned with the seven deadly sins; gluttony, greed, wrath... and it seems like they were reasons for *this* [handlingen i eventyrene] being done, you know..

En anden deltager tilføjede, at straf ofte er en del af slutningen på eventyrene, hvor karaktererne skal bøde for deres handlinger. Ifølge denne deltager, lægger eventyrene op til samtaler om og en afvejning af, hvad der kan betragtes som gode amerikanske værdier.

A lot of the time there is punishment at the end of the story. People end up paying for the things that they did and there is a power dynamic in each story which allow to talk about these issues of gluttony, envy and all the other aspects that are weighing's of good American values and all the bad things that people shouldn't be doing, and I think again that the universality of the storylines allow every community to read their own experiences into it and also see them as allegorical tales.

Og netop eventyrenes handlinger blev af deltagerne i WK tildelt en universalitet, hvori alle kan læse deres egen erfaring og historie ind. En deltager tilføjede, at gode amerikanske værdier er lige så imaginære som værdierne i andre kulturer eller nationale kontekster, og at værdierne i den amerikanske Midtvest (hvor WK er lokaliseret) i høj grad er påvirket af europæisk kultur.

Good American values are as illusive and imaginary as those of any other culture or national entity. Being here in the Midwest where there is so many European influences on what becomes our American culture.

Og med afsæt i den europæiske indflydelse læser deltagerne i LA også eventyrene ind i en kristen protestantisk kontekst, der netop har ophav i Europa.

The reinforcement of the Christian Anglican Protestant model (...) you know, it's always virtue of hard work and enduring that there is a reward, not in this life maybe, but at the end. Some kind of payoff at the end whether or not it's a great payoff.

At fokusgruppedeltagerne tolker et kristent protestantisk værdisæt ind i eventyrene, kan vidne om deltagerens egne religiøse afsæt. Den amerikanske Midtvest er kendt for at have en høj koncentration af kristne, hvilket deltagerne i WK også bekræftede ved at fortælle om, hvor stor en betydning Biblen har haft i deres barndom.

By the time I read I never read fairytales and my parents always read us bible stories. So, when I did see it [H.C. Andersen] as a child it was mostly cartoons and maybe The Musketeer Show or something like that.

En anden deltager beskrev hvordan Biblen var *bogen*, men det betød ikke, at der ikke blev læst Andersen i hjemmet.

I was first introduced to Andersen when it was nap time at our house (...) our mom would only read them to us during the daytime, they were never nighttime stories. We were raised in a house where the bible was The Book, and if you are raised that way, you are quick to pick up on how unfunny the old testament is and a lot of the stories that you think are just beautiful and magical when you are a child, the adults and my mom was sensitive to that, so she would read them but only during the day.

Til trods for Biblens betydning og plads i deltagerenes barndomshjem, blev de alle introduceret til Andersen i hjemmet. Det er i overensstemmelse med respondenternes besvarelser i spørgeundersøgelsen og kan være et udtryk for den føromtalt europæiske indflydelse i den amerikanske Midtvest, men også et generelt udtryk for Andersens internationale rækkevidde.

Andersen som ikke-amerikaner

Til forskel fra vores undersøgelser af H.C. Andersen i Italien og Portugal blev det blandt respondenter og fokusgruppemedlemmer i USA italesat, at det har en betydning for deres begrænsede kendskab til H.C. Andersen og hans forfatterskab, at Andersen ikke er amerikaner. Spørgeundersøgelsen viste, at det er de samme fire-fem eventyr, der bliver refereret til, selvom hele forfatterskabet er oversat og tilgængeligt på det amerikanske marked. En af årsagerne hertil skal ifølge fokusgruppemedlemmerne i WK, findes i den amerikanske befolkningssammensætning. Én forklarede, at hun blev introduceret for Andersen, da hun i sin tid gik i skole i Illinois, men grundet strømmingen af immigranter fra Central Amerika og Mexico, blev Andersen mindre relevant i undervisningen, da de nytilkommende i lokalbefolkningen ikke kunne relatere til Andersens univers, hvorfor lærerne brød med den traditionelle europæisk-amerikanske litteratur og anlagde et mere multikulturelt perspektiv.

I remember when I was younger in our story time in school, we used to get a lot of Andersen, but the country was changing a lot and I was raised in an area [Illinois] that was all agricultural and people were coming as migrant workers and staying. They used to come pick the crops and leave, but then they began to come and stay, and the kids were integration into our schools. Some of the kids were from a place in either Central America or Mexico (...) Andersen's stories, a lot of them take place when it is snowing or around the ocean and a lot of the Hispanic or the Latino people had not seen snow or were raised in a dessert, so they couldn't remotely relate to any of it and the stories that the teachers began to choose, they edged away from something that was strictly European-American and they would introduce different simple stories (...) more multi-cultural stories and they never went back.

Det er dog ikke kun befolkningssammensætningen, som er årsag til det begrænsede kendskab til Andersens forfatterskab i USA. I LA svarede deltagerne, at der er en distinktion mellem kendskabet til Andersen som forfatter og Andersens eventyr, som vi på H.C. Andersen Centret også ser, gør sig gældende andre steder i verden, hvor eventyrene ikke nødvendigvis kobles med H.C. Andersen som forfatter.

As the author he is potentially not that well know. Because, if you would ask a lot of people where somebody's famous Disney story came from, they would say that they came from Walt Disney. They wouldn't associate the storyline with Andersen.

Igen ser vi et eksempel på den enorme indflydelse Disney har haft og fortsat har som fortælleinstitution i USA, hvor filmadaptionerne af Andersens eventyr er mere kendte end originaleventyrene.

En anden deltager i LA beskrev, hvordan han oplever at have "mødt" Andersen to gange i sit liv. Første gang i barndommen gennem Disneys filmadaptioner, hvor han ikke havde kendskab til, at det var genfortolkninger af Andersens eventyr, og senere i voksenlivet gennem sit studie på UCLA, hvor han blev i stand til at koble eventyrene med Andersen som forfatter.

So, I guess I got to know Andersen twice in my life, first through the Disney renditions of his fairytales, and second more recent actually getting to know the name Andersen because I had no idea of the name Hans Christian Andersen until earlier this year when I started a university class on Scandinavian Studies. So, I knew of his fairytales the majority

of my life but did not actually know his name.

Og netop kendskabet til H.C. Andersen som forfatter synes primært at gøre sig gældende blandt voksne amerikanere, hvor deltagerne i både LA og WK beskrev hvorledes de så filmatiseringerne, fik læst og læste eventyrene som børn, men på ingen måde koblede dem med navnet H.C. Andersen. I LA beskrev en deltager således:

I encountered him when I was in elementary school and they were teaching us fairytales, but his name was not attached. It is just later that I knew that it was him who wrote it.

Og i WK var der bred enighed om, at man som barn i USA ikke bliver introduceret til forfatteren, men kun til selve eventyrene. En af deltagerne beskrev, hvordan han oplever, at man ikke ved om forfatteren til et givent eventyr er Brødrene Grimm eller andre.

We are not introduced to the authors so much as the story itself. That's why we don't know if it was Grimm or something from England or where it came from because our culture doesn't seem to emphasize the author or the origin or where it came from originally.

Ovenstående vidner om, at der er flere ting på spil i forhold til hvordan den amerikanske befolkning tildeler Andersens liv og værk mening og betydning. Vores undersøgelser peger på, at det først og fremmest er eventyrforfatteren Andersen, som både respondenterne fra spørgeundersøgelsen og fokusgruppedeltagerne primært refererede til. Der er dog ikke kun én version af Andersen på spil, men flere, som tildeles forskellige betydninger alt efter om man møder Andersen i barndommen eller i voksenlivet, om man ser eller læser genfortællinger og adaptationer af eventyrene eller læser originalværkerne. Opsummerende synes der alligevel at være tale om særlige amerikanske versioner af Andersen, som i høj grad er influeret af den amerikanske filmverden, hvilket især kom til udtryk, da fokusgruppedeltagerne skulle sidestille Andersen med en tilsvarende amerikansk kunstner. De peger alle i retningen af Disney og filmverdenen, hvilket bekræfter vores antagelse om den magt Disney har og har haft i forhold til de nutidige amerikanske versioner af Andersen.

I det efterfølgende kapitel sammenføjes en række konkluderende bemærkninger i forbindelse med vores undersøgelse af H.C. Andersens blik på USA og USA's blik på H.C. Andersen, for derigennem at anskueliggøre hvorledes dette dobbelte blik er gensidigt konstituerende.

Kapitel 4

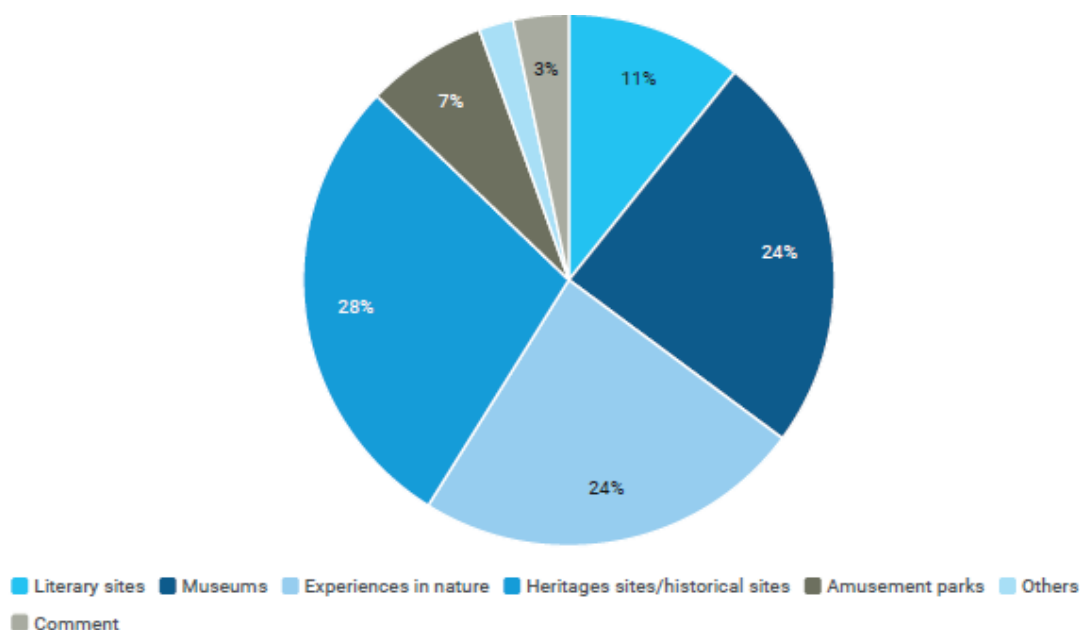
Konkluderende bemærkninger

Som beskrevet i rapportens undersøgelsesdesign, har projektet H.C. Andersen i USA til formål at skabe indsigt i og viden om, hvorvidt og hvordan H.C. Andersen er til stede i USA og med afsæt heri at undersøge eksisterende forestillinger og kulturelle betydninger, som tildeles Andersen og hans forfatterskab. I dette kapitel vil vi fremføre en række bemærkninger, som knytter sig til Andersens betydninger i USA og med afsæt i heri give et bud på, hvorvidt og hvordan der kan siges at være et amerikansk potentiale for at udvikle turisme relateret til H.C. Andersen.

Kulturturisme

For at kunne undersøge potentialet for Andersen-turisme (turismetiltag med udspring i H.C. Andersen), er vi nødt til at vide noget om, hvilke attraktioner og rejseformer, som potentielle amerikanske turister foretrækker. Ifølge VisitDenmark USA/UK, er de amerikanske turister i høj grad kulturturister, det vil sige ”turister som har "kultur & kunst" eller "historiske oplevelser" som rejsemotiv for at vælge Danmark som feriedestination” (VisitDenmark 2021). Det stemmer overens med resultaterne fra vores spørgeskemaundersøgelse, hvor vi fandt, at hele 28% af **respondenterne foretrækker kulturelle og historiske attraktioner**, når de rejser – efterfulgt af **24% som gerne vil besøge museer** og 24% som vil udforske naturen. Kun 11% var interesserede i at besøge litterære steder, 7% i at besøge forlystelsesparker og 3% interesseret i andet.

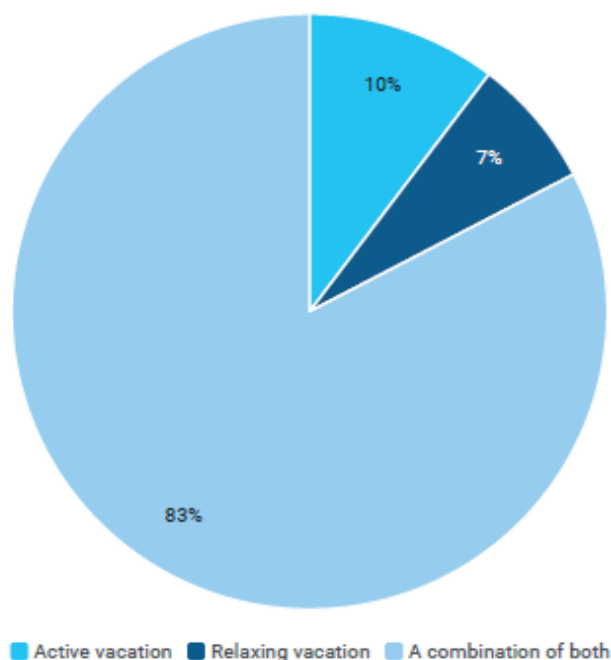
Respondenternes fortrukne attraktioner når de rejser:

På spørgsmålet om, hvilke Andersen-relaterede attraktioner, som respondenterne ville forvente at opleve under et besøg i Danmark, svarede størstedelen et **museum, Andersens fødehjem og statue(r) af Den lille havfrue**. Det vidner om, at der blandt respondenterne allerede er et kendskab til Andersen-attraktioner i Danmark. I vores undersøgelse af den institutionaliserede H.C. Andersen fandt vi til sammenligning, at *Den lille havfrue* i høj grad dyrkes som symbol for Danmark og danskhed og desuden tildeles titlen som det bedst kendte Andersen-eventyr i USA – i al fald blandt spørgeundersøgelsens respondenter.

Vi spurgte dernæst respondenterne, hvilken ferieform de foretrækker, hvor 83% svarede, at de ønsker en ferie, hvor de kan **kombinere kulturelle aktiviteter med afslapning**, hvilket også var kendetegnende for respondenternes svar i Italien og Portugal. Kun 10% svarede, at de foretrækker en ferieform, som er fyldt med mange aktiviteter, og 7% at de foretrækker en ferie, hvor de udelukkende kan slappe af.

Respondenternes foretrukne ferieformer:

Dertil kommer, at en stor del af respondenterne i deres fritekstbesvarelser gav udtryk for, at deres ideelle ferieform mere specifikt indeholder en lyst til at udforske **det autentiske** gennem kulturelle oplevelser så som **gastronomi, arkitektur, kunst, teater og lokale oplevelser**, men også i form af **forlystelses – og temaparker** med afsæt i Andersens eventyr. Tilegnelse af **viden** spiller desuden en betydningsfuld rolle i forhold til respondenternes ideelle ferieform, hvilket ligeså gjorde sig gældende blandt respondenterne i undersøgelsen i Portugal.

Vi finder i den forbindelse grundlag for og incitament til, at det nye **H.C. Andersens Hus**, som er tegnet af den berømte arkitekt Kengo Kuma, kan komme i spil som trækplaster for amerikanske turister. Det nye H.C. Andersens Hus, som forventes at stå færdig i sommeren 2021, giver mulighed for at udforske og tilegne sig viden om den autentiske Andersen samtidig med at opleve arkitektur, kunst m.m. jf. Odense Bys Museers målsætning om, at "[...] rummeliggøre oplevelsen af Andersens univers og iscenesættelsen af en levende verden, hvor arkitektur, lyd, lys og en strøm af billeder skaber nye møder mellem den besøgende og Andersens eventyr" (Odense Bys Museer 2021) og endvidere "[...] dyrker forundringen, fantasien og eventyroplevelser, der vækker til eftertanke og skaber nye perspektiver på os selv, naturen og samfundet." (ibid.).

Ligeså kunne **H.C. Andersen Trail**, som H.C. Andersen Centret har været med til at udvikle, være interessant for amerikanske turister, da det er en kulturel aktivitet, som desuden foregår i naturen og involverer et videns- og læringsperspektiv. Her kan man følge i H.C. Andersens spor rundt på 15 herregårde og slotte, som alle har en H.C. Andersen-historie at fortælle, der knytter sig til en lokal oplevelse, som meget vel kunne forenes med et længerevarende ophold og gastronomiske oplevelser på de af herregårdene og slottene, hvor det er en mulighed. Også **H.C. Andersens Fodspor** i Odense er en kulturel aktivitet, der på samme vis foregår udendørs gennem lokale oplevelser, hvor man til fods vandrer i "[...] hjertet af det gamle Odense, H.C. Andersens fødeby, hvor minderne om Danmarks verdensberømte eventyrdigter er talrige" (VisitFyn 2021) og følger de fodspor, som er nedlagt i brosten, på fortove og sten i græsset langs rutens stier.

Formidlingssamarbejder

I forbindelse med en igangværende udredning på H.C. Andersen Centret af de formidlingsmæssige muligheder i et forsæt arbejde om at kortlægge H.C. Andersen i verden finder vi, at der nationalt såvel som internationalt er stor interesse for formidlingssamarbejder med afsæt i resultaterne fra vores undersøgelser af H.C. Andersens betydninger i henholdsvis Kina, Rusland, Italien, Portugal og USA. Det er især aktører, som allerede arbejder professionelt med H.C. Andersen inden for forskellige fagområder, herunder turisme, erhvervsliv, formidling, forskning og undervisning, der efterspørger en mere specifik viden om lokalt og nationalt afgrænsede forståelser og forhold til H.C. Andersen og hans forfatterskab. I det følgende vil vi komme med en række bud på, hvordan sådanne formidlingssamarbejder kunne tage form med afsæt i H.C. Andersen i USA.

H.C. Andersens blik på USA

I vores undersøgelser af H.C. Andersens blik på USA fandt vi, at de kulturelle betydninger som H.C. Andersen tildeler Amerika og amerikanere dels bygger på samtidens konceptualisering af Amerika som mulighedernes land, hvor man kan begynde forfra, dels på Andersens egne forestillingsbilleder om, hvordan livet tager form på den anden side af Atlanterhavet. Dertil kommer en mere poetisk dimension, der især kommer til udtryk gennem Andersens beskrivelser af "Poesiens Californien". For Andersen er Amerika et fantasiens land, hvilket også afspejler sig i hans fire værker omhandlende

Amerika, der med hver sit udgangspunkt skildrer den måde hvorpå, Andersen skaber mening om landet, herunder menneskene, naturen og teknologien. Men også Andersens brevkorrespondancer og dagbogsnotater, vidner om de mange relationer, Andersen havde i Amerika og om, hvor optaget han til tider var af sin egen modtagelse og reception i landet. Selvom Andersen aldrig selv rejste til Amerika, så opnåede han stor berømmelse i sin samtid, hvilket affødte en markant opmærksomhed om den store danske digter i de amerikanske medier. De berettede vidt og bredt om Andersens liv og velbefindende – beretninger, der ikke altid var tilfredsstillende for Andersen selv, der var meget bevidst om, hvordan han ønskede, at verden skulle opfatte ham. Receptionen af Andersen som eventyrforfatter for børn tog allerede form på Andersens egen tid blandt andet gennem de medieskabte samtidsfortællinger. Denne reception har hidtil været tilskrevet fortælleinstitutioner så som Disney og deres enorme indflydelse i populærkulturen, mens vores undersøgelser af H.C. Andersens blik på USA vidner om, at etableringen af Andersen som eventyrforfatter for børn allerede tog form i Andersens samtid.

H.C. Andersens blik på USA har ikke tidligere været anvendt i **brandingen af H.C. Andersen og Danmark**, hvorfor vi peger på et uudnyttet potentiale, som kan tænkes ind i flere forskellige formidlingsformater. I en tid med Covid-19 og de begrænsninger der følger med den delvise nedlukning af verden, ligger der en opgave for både turisme og erhvervsliv i at opretholde en international interesse for Andersen og Danmark. Vi ser i den forbindelse en række formidlingsmuligheder, hvor Andersens blik på USA anvendes som en del af en målrettet indsats for dels at skabe kontinuerlig og vedvarende opmærksomhed omkring Andersen og Danmark, dels at nudge potentielle amerikanske turister til at rejse til Danmark, når det igen er en mulighed. Det kunne f.eks. være med fokus på den del af forfatterskabet, der knytter sig til USA, som beskriver de forestillinger, Andersen gjorde sig om menneskene og naturen i Amerika. Et andet materiale kunne være den amerikanske interesse for personen Andersen med afsæt i de medieskabte samtidsfortællinger og Andersens egne reaktioner herpå. Projektgruppen har i den forbindelse været i kontakt med VisitDenmark USA/UK, som udtrykker stor interesse for at anvende H.C. Andersens blik på USA i deres branding af Andersen og Danmark i USA, f.eks. i form af mediedækning og presse, webinarer eller gennem virtuelle events.

USA's blik på H.C. Andersen

De betydninger som tildeles Andersen i USA, fremstår nuanceret og mangefacetteret. Der tegner sig et billede af, at de specifikke versioner af Andersen, der knytter sig til henholdsvis den institutionaliserede Andersen og befolkningens Andersen kun til dels trækker på de samme forståelser. En af de dominerende versioner er **Andersen som eventyrforfatter** – en version, som går på tværs af den institutionaliserede og befolkningens Andersen. En reception af Andersen som eventyrforfatter var forventelig, men vores undersøgelser peger på, at der er forskellige forståelser af, hvorvidt Andersen er eventyrforfatter for børn og/eller voksne. Det ser vi blandt andet i tilfældet med H.C. Andersen i Skandinaviske Studier og den amerikanske Andersen-forskning, hvor Andersens eventyr forstås som værende både for børn og voksne, til forskel fra den version af Andersen, som er på spil i den amerikanske grundskole og blandt fokusgruppemedlemmerne i WK, hvor han primært opfattes som eventyrforfatter for børn.

Receptionen af Andersen som eventyrforfatter opretholdes desuden gennem de mange genfortolkninger, som i tilfældet med Disney, der indtager en betydelig plads i forhold til hvordan Andersen værdisættes og tildeles betydning i det 20. og 21. århundrede. Både fokusgruppemedlemmerne og respondenter fra spørgeundersøgelsen sidestiller og associerer Andersen med Disney. Dertil kommer, at underviserne på H.C. Andersen-kurserne ved de amerikanske universiteter oplever, at de studerendes kendskab til Andersen primært er funderet i Disneys adaptationer af eventyrene, hvorfor originaleventyrene fremstår brutale, komplekse og ikke mindst distancerede fra de genfortolkninger, som de er vokset op med. Det er særligt *Den lille havfrue*, de referer til, hvor der i Disneys adaptation er tildelt eventyret en *happy ending*. Men også *Snedronningen* der har inspireret til Disney-filmen *Frost*, hvor der ved første øjekast ikke synes at være meget tilbage af Andersens eventyr. Disney har fortolket Andersens liv og forfatterskab lige siden begyndelsen af 1930'erne og produceret færdige såvel som ufærdige filmadaptationer. På baggrund af Disneys indflydelse på receptionen af Andersen i USA samt de mange materialer som projektgruppen fik fremvist hos Disneys kunstneriske arkiver (ARL), ser vi et potentiale for **formidlingssamarbejde med Disney**. Det kunne f.eks. være i form af kunstudstilling på samme vis, som da Kunstmuseum Brandts faciliterede udstillingen *Disney – The Art of Storytelling* i 2016/17 og *Pixar – 30 Years of Animation* i 2020.

Der tegner sig desuden et billede af **en værkmæssige grundstamme** i USA, hvor det er de samme fem-seks eventyr, som går igen på tværs af de institutionaliserede og befolkningens versioner af Andersen. Ud over *Den lille havfrue* og *Snedronningen*, består den værkmæssige grundstamme af

Prinsessen på ærten, Kejserens nye klæder og Den grimme ælling. Andre relativt kendte eventyr i USA er ifølge respondenterne *Tommelise, Den lille pige med svovlstikkerne og Den standhaftige tinsoldat*, men også *Nattergalen* er at finde i den amerikanske Andersen-forskning og i grundskolen. Vi ser i den forbindelse bevæggrund for, at viden om den særlig amerikanske grundstamme af eventyr kan indgå som et vigtigt element i forhold til at målrette **brandingen og formidlingen af Andersen og Danmark** til amerikanske turister.

I vores undersøgelser af befolkningens H.C. Andersen i USA fandt vi, at spørgeundersøgelsens respondenter og fokusgruppemedlemmerne tildelte eventyrene værdier og moraler, som knytter sig til **klaseskel og social ulighed**. Til forskel fra vores undersøgelse af H.C. Andersen i Portugal, hvor befolkningen sympatiserede og identificerede sig med social ulighed, herunder fattigdom, så refereres der blandt den amerikanske befolkning til eventyrkarakterernes og Andersens egen evne til at bryde med den sociale arv – et narrativ, som desuden blev sat i forhold til **troen på den amerikanske drøm**. Allerede på Andersens egen tid herskede der en konceptualisering af Amerika som mulighedernes land, hvor drømme kunne blive til virkelighed - en konceptualisering som blandt andet er til stede i værket *Brødre, meget langt herfra*, der med fordel kunne anvendes i en målrettet branding af Andersen og Danmark i USA med fokus på fortællingen om de mange immigranter, der søgte lykken i Amerika op gennem anden halvdel af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet. Ifølge projektgruppens kontakter ved VisitDenmark USA/UK, er amerikanske turister lige så interesserede i viden, der relaterer sig til deres egen historie og dermed også deres eget land, som til viden, der relaterer sig til det sted de potentielt skal besøge. I den forbindelse er historien *Om Aartusinder* også interessant, da den netop fortæller Andersens egen forestilling om, hvordan Amerikas unge slægt vil rejse til Europa på dampens vinger og besøge deres kulturelle ophav. I den forbindelse ser vi et incitament til et **formidlingssamarbejde med Museum of Danish America i Elk Horn, Iowa**, som overfor projektgruppen har tilkendegivet en stor interesse for samarbejde. Det kunne f.eks. være i form af virtuelle events og online foredrag, der kunne anvendes som et greb til at nudge potentielle amerikanske og danske turister til at besøge USA, såvel som Danmark.

Vidensturisme

Der synes også at være potentiale for vidensturisme målrettet amerikanere. Vidensturisme forstås her som et segment af turister, der ønsker dybere forståelse for den attraktion eller det sted som besøges,

og knytter sig til en viden og læring ud over det sædvanlige. I forbindelse med respondenternes besvarelser i spørgeundersøgelsen indgik viden og læring som en del af de foretrukne ferieformer. Vidensturisme kan derfor med fordel kombineres med kulturturisme, når det kommer til et amerikansk turistmarked, hvor der blandt andet er mulighed for dybere indsigt i f.eks. H.C. Andersens blik på USA eller nuancerne og kompleksiteterne i Andersens univers, som ikke nødvendigvis bliver skildret i Disneys adaptationer. Vidensturisme målrettet amerikanere kunne med fordel udmønte sig i foredrag, forelæsninger, workshops eller seminarer, omhandlende det paradoksale og komplekse ved de mange genfortællinger og genfortolkninger af eventyrene i USA. Det er i stor udstrækning Disney-adaptation, genfortællinger og genfortolkninger som de amerikanske børn og unge bliver introduceret for, snarere end de originale eventyr. Dertil kommer, at de amerikanske børn ikke partout introduceres til mennesket H.C. Andersen, som vi f.eks. så gør sig gældende i Portugal.

Afslutningsvis vurderer vi, at der eksisterer et turismepotentiale med afsæt i H.C. Andersen i USA, hvor det især er kulturturisme i kombination med naturoplevelser, der har de adspurgte amerikaneres interesse. Kultur skal i denne forbindelse forstås bredt, og indbefatter udover museer, kunst og historiske steder, også gastronomi, arkitektur og lokale oplevelser. De amerikanske turister er interesserede i Andersen, men fortrinsvis som eventyrforfatter. Respondenterne og fokusgruppemedlemmerne synes i den forbindelse at identificere sig med værdier i Andersens forfatterskab, som tager afsæt i den værkemæssige grundstamme, hvor social ulighed og classeskel sættes i relation til troen på den amerikanske drøm – et narrativ vi ser reproduceret i de populære Disney-adaptation af Andersens eventyr. Disse kulturelle forståelser synes at være de dominerende i vores undersøgelser af H.C. Andersen i USA, hvorfor vi også anbefaler, at fremtidige turismetiltag bliver udviklet med afsæt heri.

Til forskel fra de tidligere mappingprojekter, har vi i nærværende projekt afsøgt muligheden for formidlingssamarbejder med afsæt i projektets resultater, nationalt såvel som i USA. Vi finder, at der er potentiale for at etablere og afprøve formidlingssamarbejder inden for turisme, formidling og erhvervsliv, hvor projektets materialer kan anvendes i en målrettet branding af Andersen og Danmark i USA. Dertil kommer det etablerede netværk af forskere og andre, der arbejder professionelt med Andersen i USA, som dels har ageret vigtige nøglepersoner i vores undersøgelse af H.C. Andersen i USA, dels har tilkendegivet stor interesse for Andersen og Danmark, og ikke mindst udtrykt ønske om, at deltage i fremtidige turisme- og forskningsprojekter.

Bibliografi

Andersen, J. (2003) *Andersen: En biografi*. Gyldendal.

Bloom, H. (2005). 'Trust the Tale, Not the Teller': Hans Christian Andersen. I: *Orbis litterarum*, Vol. 60, (6), 397-413.

Brøndsted, M. (1967) Livsrejsen: Omkring H. C. Andersens 'I Sverrig'. *Danske Studier*, pp. 5-45.

Culhane, J. (1999) *Fantasia 2000. Visions of Hope*. Disney Editions.

Dal, E. (1968). Hans Christian Andersen's Tales and America. I: *Scandinavian Studies*, Vol.40 (1), 1-25
Andersen (1832). *Levnedsbogen*

Frank, J. & Frank, D.C. (2005). *The Stories of Hans Christian Andersen: A New Translation from the Danish*. Duke University Press.

Halkier, B. (2016) *Fokusgrupper*. Samfundslitteratur.

Jeppesen, T. G. (2005) *Danske i USA 1850-2000: en demografisk, social og kulturgeografisk undersøgelse af de danske immigranter og deres efterkommere*. Syddansk Universitetsforlag.

Jeppesen, T. G. (2017) *Fra skandinavisk immigrant til amerikaner. Teori og empiri om assimileringen i det amerikanske samfund*. Syddansk Universitetsforlag.

Jørgensen, S.B. & Bom, A. K. (2019) *H.C. Andersen i Portugal*. H.C. Andersen Centret, Syddansk

Mortensen, K.P. (1989) *Svanen og Skyggen – Historien om unge Andersen*. Gads Forlag, Universitet

Mylius, J. D. (2014) *Forvandlingens pris – H.C. Andersen og hans eventyr*. København: Høst & Søn

Oxfeldt, E. (2009) *H.C. Andersens eventyr på film*. Syddansk Universitetsforlag.

Rossel, S.H. (1993). Hans Christian Andersen Research in the United States. I: de Mylius, J., Jørgensen, A. og Pedersen, V.H. (red.), *Andersen og Verden*. H.C. Andersen Centret, Syddansk Universitetsforlag

Scudder, H. E. (186x) *The Fairy Legends of Hans Christian Andersen*

Solomon, C. (1995) *The Disney That Never Was*. Hyperion.

Thomsen, T.B. & Bom, A.K. (2017) *H.C. Andersen i Italien*. H.C. Andersen Centret, Syddansk Universitet

Wøllekær, J. (2004) Da Odense blev taget på sengen. I: *Odensebogen 2004*. Historiens Hus, Odense.

Zipes, J. (2005) *Hans Christian Andersen. The Misunderstood Storyteller*. Taylor & Francis Ltd.

Scholastic (2020) Hans Christian Andersen. Tilgået d. 10.09.2020:

<https://www.scholastic.com/teachers/authors/hans-christian-andersen>

TeacherVision (2005) The Nightingale. Tilgået d. 10.09.2020:

<https://www.teachervision.com/multicultural-literature/nightingale>

Bilag 1

Bibliografi over amerikansk forskningslitteratur

- Allen, J.K. (2014). *More Than Just Fairy Tales, New Approaches to the Stories of Hans Christian Andersen*. Cognella Academic Publishing.
- Allen, J.K. (2019). (De-)Construction Community in Twenty-First Century Literary Transformations of Andersen's "The Little Mermaid" and "The Snow Queen". I Bom, A. K., Bøggild, J., & Frandsen, J. N. (red.), *Hans Christian Andersen and Community*, University Press of Southern Denmark, 279-300.
- Bloom, H. (2005). *Hans Christian Andersen*. Chelsea House Publications.
- Bloom, H. (2005). 'Trust the Tale, Not the Teller': Hans Christian Andersen. I: *Orbis litterarum*, Vol. 60, (6), 397-413.
- Bondanza, J. (2016). The Red Shoes: The Teleology of the Symptom. I: *Jung Journal Culture and Psyche* 10 (4), 35-39.
- Booth, M. (2005). *Just As Well I'm Leaving, To the Orient with Hans Christian Andersen*. Vintage.
- Brantly, S. & DuBois, T.A. (2009). *The Nordic Storyteller. Essays in Honour of Niels Ingwersen*. Cambridge Scholars Publishing.
- Brown, J. (2007). Ice Puzzles of the Mind: Autism and the Writings of Hans Christian Andersen. I: *CEA Critic*, Vol. 69 (3), 44-64.
- Brust, B.W. (1994). *The Amazing Paper Cuttings of Hans Christian Andersen*. Houghton Mifflin Company, Boston.
- Burch, J.J. (1994). *A Fairy-Tale Life, A Story about Hans Christian Andersen*. Silver Burdett Ginn; Simon & Schuster ed Edition
- Burke, S. (2007). *Up From the Sea, A Jungian Interpretation of "The Little Mermaid"*. Pacifica Graduate Institute.
- Butts, D. (2012). Anthems for (Un)Doomed Youth? The Fairy Tales of Wilfred Owen. I: *Children's Literature* Vol. 40 (1), 218-230

- Celenza, A.H. (2005). *Hans Christian Andersen and Music, The Nightingale Revealed*. Ashgate Publishing.
- Commire, A. (1977). *Yesterday's Authors of Books for Children: Facts and Pictures About Authors and Illustrators of Books for Young People, from Early Times to 1960*. Gale Research, Inc.
- Conroy, P.L. & Rossel, S.H. (1980). *Tales and Stories by Hans Christian Andersen. Translated by Patricia L. Conroy and Sven H. Rossel*. University of Washington Press
- Corbin, S. (1989). Redemptive Journey. The Storytelling Motif in Andersen's 'The Snow Queen'. I: *Children's Literature in Education, Vol. 20* (1), xx
- Dahlerup, P. et al. (1990). Splash! Six Views of "The Little Mermaid". I: *Scandinavian Studies, Vol.64* (4), 403-29.
- Dal, E. (1968). Hans Christian Andersen's Tales and America. I: *Scandinavian Studies, Vol.40* (1), 1-25.
- Dinnerstein, D. (1966). 'The Little Mermaid' and the Situation of the Girl. I: *Contemporary Psychoanalysis, Vol. 3* (2), 104-112.
- Dooley, P. (1980). Porcelain, Pigtales, Pagodas., Images of China in 19th and 20th Century Illustrated Editions of [Hans Christian Andersen's] 'The Nightingale'. I: Ord, Priscilla A (red.), *Proceedings of the Sixth Annual Conference of the Children's Literature Association*. University of Toronto 1979. Villanova, 94-105.
- Esrock, E.J. (2000). The Princess and the Pea., Touch and the Private/Public Domains of Women's Knowledge. I: Gorenstein, S. (red.), *Research in Science and Technology Studies. Gender and Work*. JAI Press, Stamford, 17-29.
- Frank, J. & Frank, D.C. (2005). *The Stories of Hans Christian Andersen: A New Translation from the Danish*. Duke University Press.
- Frank, J. & Frank, D.C. (2006). On Translating H. C. Andersen. I: *Marvels and Tales, Vol. 20* (2), 155-65.
- Freeman, A. (1979). *A Comparative Study of Hans Christian Andersen and Charles Dickens, The Relationship between Spiritual and Material Value Systems as Defined by Their Treatment of the Child*. University of California, Berkeley.
- Gambos, A.L. (2004). The Ugly Duckling, Hans Christian Anderson: A Story of Transformation. I: *Children's Folklore Review, Vol. 26* (2003,4), 63-76
- Geraty, S.M. (1995). Hans Christian Andersen. I: Silvey, A. (red.), *Children's Books and Their Creators*. Houghton Mifflin Co., Boston/New York, 24-26
- Godden, R. (1955). *Hans Christian Andersen: A Great Life in Brief*. Knopf/Indiana University

- Greenacre, P. (1983). Hans Christian Andersen and Children. I: *The Psychoanalytic Study of the Child*, Vol.38 (1), 617-35.
- Greenhill, P. (2015). 'The Snow Queen': Queer Coding in Male Director's Films. I: *Marvels and Tales*, Vol. 29 (1), 110-34.
- Greenway, J.L. (1991). Reason in Imagination is Beauty": Oersted's Acoustics and H. Andersen's "The Bell". I: *Scandinavian Studies*, Vol. 63, (3), 318-325.
- Griffith, J. (1984). Personal Fantasy in Andersen's Fairy Tales. I: *Kansas Quarterly*, Vol. 16 (3), 81-88.
- Hallsal, A. (2019). Disney's Frozen Franchise and Transmedia Adaptation. I: *The South Atlantic Review*, Vol. 84 (1), 141-159.
- Hately, E. (2006). Of Tails and Tempests: Feminine Sexuality and Shakespearean Children's Texts. I: *Borrowers and Lenders: the journal of Shakespeare and appropriation*, Vol. 2 (1), 1-29.
- Houe, P. (2006). A Tale of Two Geniuses with Opposing Views of Tales and an Ingenious Critic of Both: H.C. Andersen, Soren Kierkegaard, and Georg Brandes. I: *The Bridge*, Vol 29 (2)
- Houe, P. (2006). Hans Christian Andersen's Andersen and the Andersen of Others. On Recent Andersen Literature. I: *Orbis Litterarum*, Vol.61 (1), 53-80.
- Hugus, F. (1999). Hans Christian Andersen. The Storyteller as Social Critic. I: *Scandinavian Review*, Vol. 87 (2), xx
- Hugus, F.R. (1999). Opera as Allegory in Hans Christian Andersen's 'Improvisatoren' and 'Lykke-Peer' I: *Edda. Arg.* 99 (1), 19-30.
- Hugus, F.R. (2016). "Men det er jo Dig selv!" Autobiographical Elements in H. C. Andersen's *Improvisatoren*. I: *Scandinavian Studies*, Vol. 88 (4), 423-458.
- Immel, A. (2006). 'Hidden but Not Forgotten': Hans Christian Andersen's Legacy in the Twentieth Century. I: *Marvels & Tales*, Vol. 20 (2), xx
- Johnson, K. and Spiegel, T. (2006). The Jean Hersholt Collection of Anderseniana at the Library of Congress. I: *The Bridge*, Vol. 29 (2).
- Johnson, S. (1979). *The Value of Fantasy: The Story of Hans Christian Andersen*. Value Communications.
- Koelb, C. (1988). *Inventions of Reading, Rhetoric and the Literary Imagination*. Cornell University Press.
- Kramer, N. (2013). The Nightingale as voice object in H.C. Andersen's 'Nattergalen'. I: *Scandinavica*, Vol. 52 (1), 42-70.

- Kramer, N. (2013). 'Ud maate jeg', Andersen's 'Fodreise' as Transgressive Space. I: *Scandinavian Studies*, Vol. 85 (1), 39-66.
- Kramme, L. (2006). Hans Christian Andersen Stories. I: *The Bridge*, Vol. 29 (2)
- Kromann-Kelly, I. (1981). Hans Christian Andersen's Life and Works. A Danish-American Perspective. I: *Top of the News*, Vol. 34, 381-83.
- Krull, K. (red.) (1998). Ugly Duckling or Little Mermaid? Hans Christian Andersen". I: *Lives of the Writers. Comedies, Tragedies (and what the Neighbors Thought)*. Harcourt Brace & Co., San Diego/New York/London, 28-31.
- Kuznets, L.R. (1994). *When Toys Come Alive, Narratives of Animation, Metamorphosis, and Development*. Yale University Press, BookCrafters Inc.
- Lake, M.D. (red.) (1995). Hans Christian Andersen, Peggy O'Neill and the Making of Mystery. I: *Once Upon a Crime*. Avon.
- Le Guin, U.K. (1975). The Child and the Shadow. I: *The Quarterly Journal of the Library of Congress*, Vol. 32 (2), 139-148.
- Lederer, W. (1990). *The Kiss of the Snow Queen: Hans Christian Andersen and Man's Redemption by Woman*. University of California Press.
- Lurie, A. (red.) (2003). The Underduckling. Hans Christian Andersen. I: *Boys and Girls Forever: Children's Classics from Cinderella to Harry Potter*. New York, N.Y., Penguin Books, 1-11.
- Macki, E. (2001). Red Shoes and Bloody Stumps. I: Benstock, S og Ferriss, S. (red.), *Footnotes. On Shoes*. Rutgers University Press, New Brunswick/London, 233-47.
- Margaril, M. (2006). Migratory Birds: Illustrating Andersen's 'Nightingale'. I: *Marvels and Tales*, Vol.20 (2), 249-56.
- Marker, F.J. (1970). The First Night of Charles Kean's 'The Tempest'. From the Notebook of Hans Christian Andersen. I: *Theatre Notebook*, 25, 20-23.
- Marker, F.J. (1971). *Hans Christian Andersen and the Romantic Theatre, A Study of Stage Practices in the Prenaturalistic Scandianvian Theatre*. University of Toronto Press.
- Marker, F.J. (1972). *Hans Christian Andersen and the Romantic Theatre*. University of Toronto Press, Scholarly Publishing Division.
- Matthew, P.A. & Greenberg, J. (2009). *The Ideology of the Mermaid: Children's Literature in the Intro to Theory Course*. I: *Pedagogy Critical Approaches to Teaching Literature Language Composition and Culture*, Vol. 9 (2), xx

- Messengale, J. (1993). A Divided World: A Structural Technique in Andersen's Original Tales. I: de Mylius, J., Jørgensen, A. og Pedersen, V.H. (red.), *Andersen og Verden. Indlæg fra den første internationale H.C. Andersen-konference, 25—31. august 1991*. H.C. Andersen Centret, Odense Universitetsforlag, 262-75.
- Messengale, J. (1999). The Miracle and A Miracle in the Life of a Mermaid. I: de Mylius, J., Jørgensen, A. og Pedersen, V.H. (red.), *Hans Christian Andersen. A Poet in Time. Papers from the Second International Hans Christian Andersen Conference 29 July to 2 August 1996*. The Hans Christian Andersen Center, Odense University, Odense University Press.
- Miller, C.F. (2017). 'Worth Melting For': The Legacy of Difference and Desire in Hans Christian Andersen's The Snowman. I: *International Research in Children's Literature, Vol.10*, 162-177.
- Mishler, W. (1978). H.C. Andersen's 'Tin Soldier' in a Freudian Perspective. I: *Scandinavian Studies, Vol. 50* (4), 389-95.
- Morrison, M.K. (2011). *Telling Tales: Dying for a Happy Ending*. Proquest, Umi Dissertation Publishing.
- Mudrick, M. (1979). The Ugly Duck. I: *The Hudson Review, Vol.30* (1), 131-37.
- Orsane-Weine, P. (2007). The Swan: The Fantasy of Transformation versus the Reality of Growth. I: *Configurations, Vol 15* (1), 17-32.
- Prose, F. (2010). The King and Queen of the Roses. I: *The Southern Review, (Summer 2010)*, 371-416.
- Proudfit, I. (1936). *The Ugly Duckling: A Biography of Hans Christian Andersen*. Robert M. McBride.
- Ross, D.L. (2014). Miyazaki's Little Mermaid: A Goldfish Out of Water. I: *Journal of Film and Video, , Vol.66* (3), 18-30.
- Rossel, S.H. (1986). Hans Christian Andersen. Writer for All Ages and Nations. I: *Scandinavian Review, Vol. 74* (2), 88-97.
- Rossel, S.H. (1993). Hans Christian Andersen Research in the United States. I: de Mylius, J., Jørgensen, A. og Pedersen, V.H. (red.), *Andersen og Verden*, H.C. Andersen Centret, University Press of Southern Denmark.
- Rossel, S.H. (1996). *Hans Christian Andersen: Danish Writer and Citizen of the World*. Rodopi Bv Editions.
- Rossel, S.H. (2007). Hans Christian Andersen and the Other Arts: The Birth of a Realist. I: *Scandinavica. Vol. 46* (2), 133-54.
- Rossel, S.H. (2009). Do You Know the Land, Where the Lemon Trees Bloom? Hans Christian Andersen and Italy. I: *Scandinavian Studies; Champaign Vol. 82, (1)*, 113-115.

- Rouff, R.A. (2002). Dyke Heroine Department., Reclaiming Hans Christian Andersen's 'Little Robber Girl'. I: *The Harrington Lesbian Fiction Quarterly*, Vol. 3 (2), 123-26.
- Rowland, H. (2006). *More than Meets the Eye, Hans Christian Andersen and Nineteenth-Century American Criticism*. Fairleigh Dickinson University Press.
- Rubeck, MA (1981). *Annotations Documenting and Interpreting the Reflection of Hans Christian Andersen's Life in his Fairy Tales*. Ph.D.-thesis, The State University of New York at Buffalo 1981. vii, 253 pp. - Cf. *Dissertation Abstracts*, 42A, 1981-82, p. 1622.
- Sales, R. (1978). *Written Tales: Perrault to Andersen*. XX
- Sanders, K. (1993). Signatures: Spelling the Father's and Erasing the Mother's in C. J. L. Almqvist's 'Ramido Marinesco' and H.C. Andersen's 'O.T.'. I: *Scandinavian Studies*, Vol. 65 (2), 153-79.
- Sanders, K. (2012). 'Let's be Human!' On the Politics of the Inanimate. I: *Romantik*, Vol. 1 (1), 29-47.
- Sanders, K. (2014). The Romantic Fairy Tale and Surrealism: Marvelous Non-Sense and Dark Apprehensions. I: *Romantik*, Vol. 3 (1), 33-49.
- Sanders, K. (2016). The Little Match Girl in a Doll's World! Hans Christian Andersen and Jean Renoir. I: *Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences*, Vol. 9, 517-527.
- Sanders, K. (2019). Ethics of the Discarded: Empathy with the inorganic. Hans Christian Andersen's use of waste, rubbish, and other stuff. I: Bom, A. K., Bøggild, J., & Frandsen, J. N. (red.), *Hans Christian Andersen and Community*, University Press of Southern Denmark, 209-222.
- Scott, C. (1996). Magical Dress; Clothing and Transformation in Folk Tales. I: *Children's Literature Association Quarterly*, Vol. 21 (4), 51-57
- Sells, L. (1995). 'Where Do the Mermaids Stand?' Voice and Body in [Walt Disney's] 'The Little Mermaid'. I: Bell, E., Haas, L. og Sells, L. (red.), *From Mouse to mermaid: The Politics of Film, Gender, and Culture*, Eds. Bloomington: Indiana University Press, 175-192.
- Smith, R. & Neergaard, H. (2007). Reading the Fairytales of Hans Christian Andersen and the Novels of Horatio Alger as Proto-Entrepreneurial Narrative or A true story of two boys who grew up to write stories which shaped the entrepreneurial attitude of their nations! I: *The Bridge*. Vol. 30 (2).
- Sondrup, S.P. (2004). *H.C. Andersen, Old Problems and New Readings*. Papers from the Third International Hans Christian Andersen Conference. University of Southern Denmark.
- Spiegel, T. R. & Johnson, K. P. (2014). The Spirit of Hans Christian Andersen in the United States. I: *The Bridge*, Vol. 37 (2).
- Stecher-Hansen, M. (1993). Science Fiction in the Age of Romanticism., Hans Christian Andersen's Futuristic Tales. I: *Selecta: Journal of the Pacific Northwest Council on Foreign Languages*, Vol. 14, 74-78.

- Stecher-Hansen, M. (2004). *Danish writers from the Reformation to decadence, 1550-1900*. Gale.
- Stecher-Hansen, M. (2019). Underground Andersen. Political Allegory and the Fairy Tale. I: Bom, A. K., Bøggild, J., & Frandsen, J. N. (red.), *Hans Christian Andersen and Community*, University Press of Southern Denmark, 259-278.
- Tatar, M. & Allen, J.K. (2007). *The Annotated Hans Christian Andersen*. W.W. Norton & Company.
- Trites, R. (2013). Disney's Sub/Version of Andersen's "The Little Mermaid". I: *Journal in Popular Film and Television*, Vol. 18 (4), 145-52.
- Waller, M. (2009). The Emperor's New Clothes., Display, Cover-Up, and Exposure in Modern Masculinity. I: Reeser, T.W. og Seifert, C.L. (red.), *Entre hommes. French and Francophone Masculinities in Culture and Theory*. Newark, 115-42.
- Weitzman, E. (2007). The World in Pieces; Concepts of Anxiety in H.C. Andersen's 'The Snow Queen'. I: *MNL*, Vol. 122 (5), 1105-23.
- Westergaard, W. (1949). *The Andersen-Scudder Letters: Hans Christian Andersen's Correspondence with Horace Elisha Scudder*. University of California Press, Berkeley and Los Angeles.
- White, S. (1993). *Split Skins., Female Agency and Bodily Mutilation in [Walt Disney's] 'The Little Mermaid'*. Routledge, New York/London
- Williams, C. (2010). Mermaid Tales on Screen: 'Splash', 'The Little Mermaid', and 'Aquamarine'. I: Frus, P. og Williams, C. (red.), *Beyond Adaptation. Essays on Radical Transformations of Original Works*. McFarland, Jefferson, NC, 194-205
- Wood, N. (2006). The Ugly Duckling's Legacy: Adulteration, Contemporary Fantasy, and the Dark. I: *Marvels and Tales*, Vol. 20 (2), 193-207.
- Yamato, L. (2017). Surgical Humanization in H.C. Andersen's 'The Little Mermaid'. I: *Marvels and Tales*, Vol. 31 (2), xx
- Yenika-Agbaw, V.S. (2011). Reading Disability in Children's Literature: Hans Christian Andersen's Tales. I: *Journal of Literary & Cultural Disability Studies*, Vol. 5 (1), 91-107.
- Yolen, J. (2006). From Andersen On: Fairy Tales Tell Our Lives. I: *Marvels and Tales*, Vol. 20 (2), 238-248.
- Zipes, J. (1985). *Fairy Tales and the Art of Subversion, The Classical Genre for Children and the Process of Civilization*. Routledge.
- Zipes, J. (2005). *Hans Christian Andersen: The Misunderstood Storyteller*. Routledge.

Zipes, J. (2006). Critical Reflections about Hans Christian Andersen, the Failed Revolutionary. I: *Marvels and Tales*, Vol.20 (2), 224-237

Bilag 2

Spørgeskemaundersøgelse på engelsk

Win a Hans Christian Andersen Package

As part of a larger research project on the Danish fairy tale writer Hans Christian Andersen's significance in the United States, we need input from American citizens. Therefore, you will help us a lot if you fill out this short questionnaire with 18 questions divided into three categories:

1. Your knowledge of Hans Christian Andersen
2. Hans Christian Andersen and tourism
3. Basic information

Thank you in advance for your help.

Kind regards
The Hans Christian Andersen Center
University of Southern Denmark

Part I

1. Where did you first get introduced to Hans Christian Andersen?
 - a. At home
 - b. In elementary school
 - c. In upper secondary school
 - d. In college
 - e. At university
 - f. Other

2. Through which medium did you get acquainted with Hans Christian Andersen?
 - a. Books
 - b. Cinematic film adaptations
 - c. TV
 - d. Theater
 - e. Festivals
 - f. Other (Free text)

3. In your opinion, how do American children get acquainted with Hans Christian Andersen today?
 - a. Through books

- b. Through cinematic films adaptations
 - c. Through TV
 - d. Through theater
 - e. Through festivals
 - f. Other (free text)
4. Several of Hans Christian Andersen's fairy tales has been adapted into films. What film adaptations do you know?
- a. Comment (free text)
5. In your opinion, what are the three most famous Hans Christian Andersen fairy tales in the United States?
- a. 1:
 - b. 2:
 - c. 3:
 - d. + comment (free text)
6. Which three fairy tales by Hans Christian Andersen do you personally prefer?
- a. 1:
 - b. 2:
 - c. 3:
 - d. + comment (free text)
7. What emotions do you associate with Hans Christian Andersen and his fairy tales?
- a. Comment (free text)

Part II

1. Which of the following attractions do you find more important when you travel?
- a. Visits to literary sites
 - b. Visits to museums
 - c. Experiences in nature
 - d. Visits to heritages sites/historical sites
 - e. Amusement parks
 - f. Others
 - g. Comments (free text)
2. What kind of Andersen-related attractions would you expect if you travel to Denmark?
- a. Comment (free text)
3. What kind of vacation do you prefer?
- a. Active vacation
 - b. Relaxing vacation

- c. A combination of both
4. Describe your ideal vacation with three keywords:
- a. 1:
 - b. 2:
 - c. 3:
5. What kinds of vacation do you think are most relevant in relation to Hans Christian Andersen as an attraction?
- a. Comment (free text)

Basic information:

1. What is your gender?
- a. Male
 - b. Female
 - c. Other (free text)
2. What is your age?
- a. 15-25
 - b. 26-35
 - c. 36-45
 - d. 46-55
 - e. 56-65
 - f. 66-75
 - g. 76-85
 - h. 86 –
3. What is your race/ethnicity?
- a. Alaska Native
 - b. Asian American
 - c. Black or African American
 - d. Hispanic or Latino American
 - e. Native American
 - f. Native Hawaiian
 - g. White American
 - h. Other Pacific Islander
 - i. Other (free text)
4. Which state are you from in the United States?
- a. Comment (free text)

The survey is anonymous. But if you would like to participate in an in-depth focus group interview (about Hans Christian Andersen's cultural significance in the United States), we would like to invite you to participate either in Los Angeles or Utah. In order to send you an invitation, we ask for the following contact information:

Name:

Residence:

Telephone number (optional):

E -mail:

Syddansk Universitet
Campusvej 55
DK-5230 Odense

Telefon: +45 6550 1000
sdu@sdu.dk
www.sdu.dk